

BAAADUL

literar

**Revistă trimestrială de cultură
anul V, nr. 3(18), august 2011**

Redactor șef: Gruia NOVAC

Fondator: Cezar IVĂNESCU

Revista apare sub egida Primăriei Municipiului Bârlad,
și a Comisiei de Cultură a Consiliului Local.
Primar, ing. **Constantin CONSTANTINESCU.**

Colegiul de redactori:

Petruș ANDREI
Iorgu GĂLĂȚEANU
Cristian SIMIONESCU
Mario Castro NAVARRETE (Chile)
Magdalena PELTOLA (Finlanda)

În acest număr semnează:

Ion MURGEANU (București)
Elisabeta ISANOS (București)
Sergiu GĂBUREAC (București)
Teodor OANCĂ (Craiova)
Valentin CIUCĂ (Iași)
Bogdan ULMU (Iași)
Adrian VOICA (Iași)
Daniel CORBU (Iași)
Ștefan AMARIȚEI (Iași)
Constantin CĂLIN (Bacău)
Alexandru JURCAN (Cluj)
Sonia ELVIREANU (Alba Iulia)
Ion Alexandru MIZGAN (Bistrița)

Ion POPESCU-SIRETEANU (Pitești)
Theodor CODREANU (Huși)
Teodor PRACSIU (Vaslui)
Silvia ADAMEK (Belgia)
Petruș ANDREI
George IRAVA
Gruia NOVAC
Iorgu GĂLĂȚEANU
Diana STOICA
Eliza ARTENE
Mioara POPA
Constantin CRÂNGANU
Vasile DUMITRU

Vernisaj: Minodora Dobrovăț Bîzgă (pag.13-103)

Versuri din volumele: *Cântând dintr-un arbore*
(1971), *Temerile și Orfeu* (1978) și
Dorador (1997) de **Radu Cârnelci.**

Foto: Vasile SLABU, Răzvan ANDRONACHE

Culegere computerizată

și tehnoredactare: Bogdan ARTENE

Materialele nu se înapoiază.

Redacția nu cenzurează articolele, dar
responsabilitatea opiniilor cade în sarcina autorilor,
conf. art. 206 C.P.

*

Adresa revistei:

Biblioteca Municipală „Stroe S. Belloescu”,
Bârlad, Bulevardul Republicii 109,
telefon: 0235 411001
e-mail: baaadul_literar@yahoo.com
site: www.primariabarlada.ro/baaadul%20literar.htm

Revista a fost tipărită de S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad,
str. C. Hamangiu nr. 15,
tel./fax: 0335 425302,
în ziua de 20 august 2011.

ISSN 1843-2190

CUPRINS

Pagina

3	Theodor CODREANU, <i>Eminescu și modelul cultural românesc</i> (Editorial)
5	Ion MURGEANU, <i>Eminescu forever</i>
8	Diana STOICA, <i>Imaginarul poetic al elementelor. Pământul în contextul lumii de sensuri eminesciene (fragment)</i>
14	REDACȚIA, <i>Maestrul Marcel GUGUIANU în dialog cu... orașul natal</i>
17	Daniel CORBU, <i>Dialog cu Cezar Ivănescu</i>
20	Daniela GÎFU, <i>Cezar Ivănescu la trei ani de preumblare celestă</i>
22	Valentin CIUCĂ, <i>Generații și succesiuni</i>
23	Gruia NOVAC, <i>Cronici literare</i> (despre: Petruș ANDREI, Florentina MARIN, Spiru HARET, Baaadul literar etc.)
29	Elisabeta ISANOS, <i>Cartea lui Iane Verga (impresii)</i>
35	Constantin CĂLIN, <i>Jurnal (X)</i>
39	Adrian VOICA, <i>În memoria universitarului Dumitru Irimia</i>
42	Ion POPESCU-SIRETEANU, <i>Păstrarea și cultivarea limbii (X)</i>
45	Valentin CIUCĂ, <i>Mai sărac cu un prieten...</i>
46	Teodor Pracsu, <i>In memoriam - Ioan Mancaș</i>
48	Valentin CIUCĂ, <i>Corneliu Vasilescu, acuarelistul</i>
50	REDACȚIA, <i>Cuvânt al pictorului Corneliu Vasilescu</i>
51	Gruia NOVAC, <i>Reflecțiile unui ciob din oglinda vremurilor (VIII)</i>
53	Eliza ARTENE, <i>Visurile albe nu mai cresc în noi</i>
55	Bogdan ULMU, <i>"Patria mea e gastronomia!"</i>
56	Elisabeta ISANOS, <i>Poetul în iarnă</i>
60	Gruia NOVAC, <i>Noaptea e un sfetnic... (II)</i>
63	Sergiu GĂBUREAC, <i>5 zile și 4 jumătăți de noapte (Jurnal 3)</i>
68	Ion Alexandru MIZGAN, <i>Menuș Maximilian, Rădăcini împrumutate, Editura Karuna, Bistrița, 2009</i>
72	Sonia ELVIREANU, <i>Ut pictura poesis. "...fără odihnă e gândul..."</i>
74	Daniel CORBU, <i>"Ce-am ajuns noi, Daniel Corbu?"</i> (poeme)
77	Petruș ANDREI, <i>"...Muza mea nu mai rămâne mută"</i> (poezii)
79	George IRAVA, <i>"De ce mă ascund în noaptea trupului meu de cuvinte?"</i> (poezii)
81	Alexandru JURCAN, <i>Șobolani bine educați</i> (proză scurtă)
82	Teodor OANĂ, <i>Țoiul lui Matache, Există soluții</i> (proză scurtă)
84	Iorgu GĂLĂȚEANU, <i>Sub ghilotina vieții</i> (fragm. de roman)
87	Silvia ADAMEK, <i>Scrisoare către un rozmarin</i> (proză scurtă)
89	Ștefan AMARIȚEL, <i>Avant de mourir</i> (dramaturgie)
98	Ion Murgeanu, <i>Două sonete traduse în franceză de Elisabeta Isanos</i>
99	Sergei Esenin, <i>Traduceri din opera lirică de Mioara Popa</i>
100	Constantin CRÂNGANU, <i>Autograf tardiv</i>
101	<i>Poșta redacției</i>
102	<i>Ecouri</i>
103	Vasile DUMITRU, <i>Jurnal cultural (sinteză)</i>
108	Gruia NOVAC, <i>Despre Baaadul literar altcumva...</i>
109	A.R. HIVAR, <i>Cărți tipărite, cărți și reviste primite</i>
112	Vasile DUMITRU, <i>Calendar (selectiv)</i>

Principala caracteristică a actului literar la Bârlad, aproape veleitar și mândru, este **continuitatea**. Ea i-a dat și o anumită **stabilitate localistă**, asemenea multor așezări cu posibilități dar cu rezultate ce nu depășesc media.

Armata de creatori a Bârladului e mare și în curs de instruire încă, pentru că până la depunerea jurământului mai este vreme. Totuși, tabloul

general e meliorist, deși calitatea acestui act e sensibil sub nivelul calității.

Vechimea istorică a Bârladului, ba și îndelungata tradiție culturală și spirituală de peste un secol și jumătate, îi dau acestei așezări dreptul de a se socoti privilegiată. Din Bârlad s-au ales atâtea personalități din varii zone ale științei, culturii și artei, încât alăturarea de Fălticeni, Botoșani, Bacău, Galați, Tecuci, Focșani sau chiar Iași nu mai pare o intenție hazardată. De ce? Pentru că, aici, s-a întâmplat întotdeauna ceva. Și chiar dacă acel **ceva** n-a explodat în spațiul național, a fost determinant, cel puțin afectiv, în conștiința locului, acesta asigurând **continuitatea** de care aminteam mai la deal. Vă iau martorii unei afirmații - pe care să o comentați după priceperea fiecăruia - consemnată de (cred) cunoscutul G. Călinescu, la pag. 646 din *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția a II-a, București, 1982, Editura Minerva, în compartimentul despre poetul G. Tutoveanu. Iată-o: „...născut la Bârlad (oraș devenit o vreme, prin prezența lui Emil Gârleanu, D. Nanu, C. Moldovanu, un fel de „Weimar”) la 20 noiembrie 1872...” Oricât de imprudentă ar fi comparația, alăturarea numelui Bârladului cu faimosul centru al iluminismului german din sec. 18-19 este o etichetă cu vizibilitate bună. Orașul acesta e un deschizător de cale...

Citesc masiva lucrare în șase volume a lui Traian Nicola, *Valori spirituale tutovene*, și număr personalitățile în dreptul cărora e trecut apelativul **scriitor** sau **publicist**. Cifra nu e astronomică, sigur, dar e revelatorie: **108**.

Bine sau mai discutabil, la Bârlad s-a scris și s-a publicat. Tribunele de afirmare au fost ziarele și revistele locului, unele dintre acestea chiar trezind interesul. Rostești *Făt-Frumos* și reînvie în memorie epoca sămănătoristă; spui *Ion Creangă* - ai rememorat o nemaipomenită revistă de folclor a lui Tudor Pamfile; zici *Florile Dalbe* - ne amintim repede că e prima revistă literară tipărită imediat după Marea Unire din 1918; dar nu vrem să forțăm memoria, ca să nu părem partizani. În acestea și-n foarte multe altele, creatorii din zona Bârladului și-au împlinit și onorat vocația. Întotdeauna cu pasiune și niciodată mercantilist. Unii au rezistat și s-au făcut cunoscuți, mulți au rămas în plutonul anonimilor. Dar literatura se afirmă prin jertfa necunoscuților și se menține prin puținele vârfuri. Asemenea lanțului muntos.

Destule au fost la Bârlad instituțiile care au întreținut arderea spirituală de-a lungul vremii și prin vânturile vremurilor. Biblioteca „Stroe Belloescu” e una din ele. Dar și Muzeul „Vasile Pârvan”.

Într-un timp, cu ani buni în urmă, tradiția însemna și nu însemna mare lucru. Dar uneori ea devenea izvor lin de nostalgie și ne întrebam dacă n-ar fi bună o „Academie Bârlădeană” ca cea înființată în 1915. Nu se putea, bineînțeles, fiindcă **cea de-atunci** era a unei elite, cuvânt dubios după 1948. Acum era nevoie de ceva în care să-și găsească loc și proletarii. Și s-a înființat un cenaclu literar, pe care, din când în când și nu oficial, îl socoteam continuator al spiritului bârlădean de pe la-nceput de veac. De aceea i s-a și spus, firește, „Alexandru Vlahuță”, argumentul fiind că poetul scrisese versul „Minciuna stă cu regele la masă”. Și asta convenea și convingea. Dar treaba a mers strună, cu toate comandamentele politice și istorice impuse de niște politrucii cu puteri nemăsurate. Dintre aceștia nu pot uita numele unuia, Leibovici, Bera, Dumnezeu să-l odihnească, dar mare canalie era!

Cenaclul din Bârlad a școlit mulți creatori. Destui sunt aceia care mărturisesc influența benefică asupra lor. Ceilalți, infatuații de o stagiune, s-au pierdut odată cu anii și cu vremurile. Se cuvine să amintesc numele coordonatorilor acestui cenaclu: ing. Vladimir Cazacu, profesorul Hary Zupperman, prof. I.C. Negru, prof. Const. Clisu, literatul George Irava, prof. Eugen Ghiga, prof. Gruia Novac (sic!), care, cu pricepere mai mare sau mai mică, au ținut ridicată ștacheta creației.

Unii dintre creatorii de peste timp nu mai sunt

printre noi: Ștefan Bucevșchi, Gh. Verga, Coca Andronache, Cezar Stegaru, Otto Gwiazdomorschi.

Nu e exagerată afirmația că din Bârlad au plecat, spre zări mai luminoase, personalități a căror formare aici a început. E plăcut de amintit nume ca Al. Vlahuță, Alex. Philippide, Garabet Ibrăileanu, Paul Bujor, Ionescu Raicu-Rion, N.D. Cocea, George Ivașcu, Corneliu Moldovanu, V.I. Popa, G.G. Ursu, Bujor Nedelcovici, Lucian Raicu, Virgil Duda, Cicerone Poghir, Adrian Beldeanu, Gica Iuteș, Const. Chiriță, Ion Hobana, Virgil Chiriac, Oct. Stoica, C.D. Zeletin - dar lista e mult mai lungă. Importanți cu adevărat sunt și cei care, iată, trăiesc în Bârlad, trudesce aici pe pagini albe care se negresc pe îndelete, învrednicindu-și pasiunea. Îi amintesc pe cei plecați, de curând, pe alte meleaguri: poetul, prozatorul și dramaturgul **Const. Clisu**, stabilit în Canada, la Edmonton, statul Alberta, autor al unor cărți ca *Mama nu e vinovată*, *Bastardul*, *În calea vânturilor* și *Restul e tăcere*, ca și volumul *Dincolo de poveste. Mituri și legende indiene* (prefață de Gruia Novac). Îl amintesc pe poetul, publicistul și corespondentul de război **Mihai Sultana Vicol**, domiciliat în Suceava bucovineană, cu volumele de versuri *Sângele greierilor*, *Cândva fântâni* și volumele de publicistică *Ilie Ilașcu* și *Un deceniu de interviuri (1990-2000)*. *De la Gorbaciov la Cezar Ivănescu*. Mihai Sultana Vicol e un tip original, cu tente exotice, talentat cât crede el și cu perspective pe care le va stabili posteritatea.

Să aflăm dacă Bârladul are membri ai U.S.R. Ei bine, are! Șase membri, fiecare cu valoarea lui, necunoscută însă de ceilalți cinci. E mai bine așa, pentru păstrarea concordiei. Și a sapienței. Dar care sunt domniile-lor, subordonații refuzatului în Academie Nicolae Manolescu? În ordinea vârstei: **Cristian Simionescu**, poet neînregimentat, arma din dotare: talentul; **Simion Bogdănescu**, poet și cugetător, interesat de numărul aparițiilor editoriale, dezinteresat de numărul de pagini; **Marian Constandache**, poet și borgesian, exuberant și idealist, prietenos când amicii sunt de față, visează să ajungă ctitor de reviste de direcție; **Ancelin Roseti**, poet și „scriitor pe garduri”, sfătuitorul cui îl ascultă și interlocutorul unui critic în ascensiune; **Iorgu Gălățeanu**, timid și laborios; și **Petruș Andrei**, vesel ca Alecsandri și tenace în toate împrejurările.

Toți cei șase au legături - mai apropiate sau chiar absente - cu activitatea literară din Bârlad.

Pe ceilalți creatori - foști sau nu membri ai Cenaclului literar „Al. Vlahuță” în cursul celor trei decenii și... - încerc să-i prezint succint. Deci: **Petruța Chiriac**, o apreciată prozatoare a cărei tenacitate o onorează. Romanul *Pescărușii de pe malul mării* (2005) o aureolează; **George Irava**, poet

și, sporadic, izvor de opinii critice, a îndrumat pe mulți din cei care băteau la ușa poeziei; **Magdalena Năstase Peltola** a frecventat adesea cenaclul pe când era elevă. Acum, profesoară fiind, își desăvârșește cariera în Finlanda și, colateral, traduce în românește din poezia clasică a țării celor o mie de lacuri. Volumul *Trandafirul de foc (Tuliruuu)*, 2003, stă mărturie; **Gruia Novac jr.**, actor la Teatrul bârlădean, scrie de mulți ani poezie, dar n-a tipărit, până acum, decât o carte, *Codul penal liric* (2000). E sensibil și profund, poezia lui, erupând parcă din stări insolite, fiind scrisă într-un limbaj mai rar întâlnit chiar și la poeți mai experimentați; **Nicu Botezatu**, medic chirurg, se plimbă dezinvolt prin poezie, dar mai ales prin publicistică. S-a distins, în țară și în străinătate, prin editarea celei mai bune reviste din Bârlad de medicină și cultură, *Pagini Medicale Bârlădene*; **Iorgu Gălățeanu**, medic internist, este deja un romancier consacrat ca atare. Prima dragoste i-a fost poezia, a și scos două volume, dar proza l-a acaparat. *Destinul chintei* și *Sub ghilotina vieții* sunt romanele cu care orice prozator ar ieși în lume, fără frica eșecului. E un foarte bun diagnostician al societății în care trăiește, talentul său, depășind epidemicul, a atins marginile pandemiei. Leac, pentru asta, nu există.

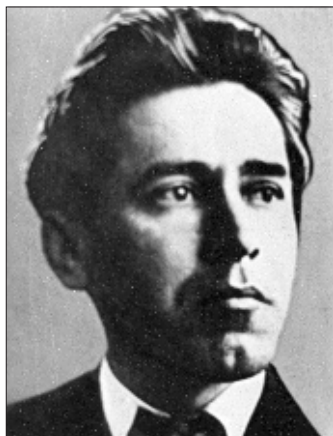
Amintesc cu plăcere numele lui **Nicolae Pandelaș**, care visează să ia Premiul Nobel; al lui **Dumitru D. Palade**, care nu va mai lua nicicând Premiul pentru Debut pentru simplul motiv că l-a primit odată; al lui **Tomiță Ursărescu**; al **Diane Stoica**; al **Dorinei Stoica**; al publicistului **Serghei Coloșenco**, laborios și priceput, dar mai sunt, cert, și alții...

Mi-amintesc de ziua de 12 iunie 1971, când a avut loc o întâlnire a membrilor Cenaclului literar „Al. Vlahuță” cu un grup de scriitori de la București. Îl aud și acum pe prozatorul **Laurențiu Fulga** spunând: „Cred în pasiunea fiecăruia, căreia îi rămânem credincioși. Cred în pasiunea fiecăruia de a jertfi niște pagini. Stăruie pe sentimentul că aici, la Bârlad, există o pasiune impresionantă, dincolo de ospitalitatea care ne-a impresionat și care nu este gratuită. Prezența noastră aici e o dovadă a prețuirii pe care o acordăm muncii dumneavoastră.”

Mă simt dator să reamintesc că literatura (cartea) o descoperim într-o bibliotecă. Știți ce spunea Marele Borges? Că nu vede Raiul ca pe o grădină, ci ca pe o **Bibliotecă**.

Nu mai știu cine a rostit mai întâi niște vorbe sfinte, dar, amintindu-mi-le, vi le ofer: *Deschide cartea ca să descoperi ce-au scris alții; închide cartea ca să gândești singur!*

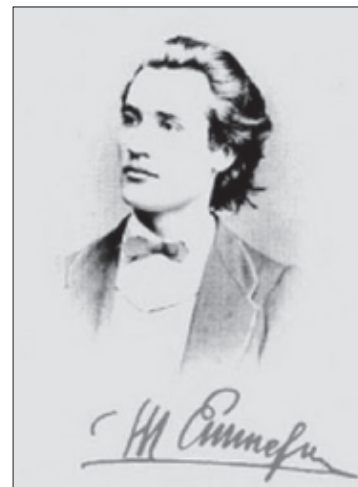
Toți hărnicesc pentru această... „Bibliotecă!”

Ion Murgeanu

„Eminescu (...) va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea viitoare a vestmântului cugetării românești.”

(Titu Maiorescu)

Peste vârfuri. Hermeneutica singularității

Cu doi ani înainte ca secolul XX să expire, mai exact în 27 febr. 1998, un grup de derbedei literari (un fel de *hooligans* parveniți de pe stadioane în bibliotecă) au dat marele atac, crezuseră, la Eminescu, în revista “Dilema”, fondată de Andrei Pleșu și editată pe-atunci de Fundația Culturală Română a lui Augustin Buzura. Profeția lui Titu Maiorescu, făcută imediat după moartea Poetului (1889), se împlinise, cum ar fi spus însuși Eminescu, cu asupra de măsură: “Pe cât se poate omenește prevedea, literatura poetică română va începe secolul al 20-lea sub auspiciile geniului lui, și forma limbii naționale, care și-a găsit în poetul Eminescu cea mai frumoasă înfăptuire până astăzi, va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea viitoare a vestmântului cugetării românești.” Timp de un veac și mai bine Eminescu funcționase perfect ca instituție națională, cu toate laboratoarele de limbă, istorie, filosofie, poetică, folclor, sociologie, ba chiar și economie politică, larg deschise și supra-aglomerate. Când iată, deodată, acest rictus “antieminescian”, din partea unui grupuscul de tineri literați imberbi și fără nume, încurajați totuși de unii profesori ai lor de la Facultatea de filologie. Premiza, firește greșită, de la care porniseră era următoarea: “Nu se mai poate scrie nimic nou despre Eminescu. Și discursul adulator și cel demitizant au fost rostite deja.” Paradoxul era că în numărul împricinat al “Dilemei”, “apropierile firești față de Mihai Eminescu, cu toate că nu sunt neapărat niște gesturi inedite, au un sănătos aer de prospețime”. Și atunci care-i problema? Sau care

era problema *lor* la data respectivă? Deranja sintagma “Poetul național” impusă, altfel, de unul din cei mai mari eminescologi (de nu chiar cel mai mare) G. Călinescu, în a sa monumentală *Istorie a literaturii românești de la origini până în prezent* (1941). Deranja patriotismul fierbinte și peren al exponențialului nostru poet, derapat deodată într-un naționalism vicios, căci între timp viciat de succesivele ideologii totalitare, prin care țara își traverseze secolul XX, integral eminescian. Deranjează și azi, mai ales, lenea de a-l citi pe marele poet, mulțimea de studii și tratate academice, în care contestatari fără vână (și-n fond și fără vină) îl văd răstignit sau pietrificat.

Lectura unui Ion Negoitescu, din admirabilul studiu *Poezia lui Eminescu* (1968), era trecută cu vederea, în grabă. *Eminescu sau gânduri despre omul deplin al culturii românești* (1975) al lui Constantin Noica, era șicanat ca o exagerațiune venită din partea unui bătrân și atemporal lector, în extazul zeificării programate a subiectului său. Nimic mai fals. Eminescu emoționează mereu și profund, pe *deplin*, chiar în bătaia armelor noului veac și mileniu, chiar la răscruce de vremi și contraziceri religioase și mai puțin (din păcate) și filosoficești. Eminescu e viu și actual și “deasupra tuturor”. Eminescu se află “peste vârfuri”. Altfel spus, peste cei mai buni dintre cei buni. El nu este atât singur, cât *este singular*. Versurile sale retorice au putut încuraja revoluții, stigmatizând răul social, “orânduirea cea crudă și nedreaptă”, retorica *Scrisorilor* s-a manifestat ca bun tratat de

morală și educație prin servirea în subsidiar ca model a “trecutului glorios”, anume livrat în aur și catifele regale; dar ceea ce rămâne peste toate acestea din Eminescu, “poetul nepereche”, se află încă, într-o dimensiune mai puțin frecventată poate, în veacul XX; cum spuneam, *peste vârfuri* la propriu, acolo unde nu ajung prea mulți dintre muritori. Dimensiunea metafizică sau chiar divină.

Unui poet genial ca Eminescu nu-i “scapă” întâmplător o sintagmă ca aceasta, care dă titlul unei poezii extrem de simple, și totuși esențiale, în iconomia *poieticului* eminescian. Am spune chiar că traseul metafizic al poetului se află totdeauna *pe înălțimi*, fiind jalonat de câteva etape: *Rugăciunea unui dac*, *Odă (în metru antic)*, *Peste vârfuri*, *La steaua...* dar și în marile sale proiecții cosmice *Luceafărul*, *Memento mori*, *Povestea magului călător în stele*. Ne-am odihnit în *Luceafărul*, cum ar spune filosoful C. Noica, am învățat în filosoficescul basm, atât de poetic și cu exactitate teutonă prelucrat, în detalii imposibile, inclusiv retorica memorării kilometrice, în mediile vecine cu preferințele romanței (iar Eminescu a intuit perfect necesitatea de romanță pentru pregătirea cititorului contemporan de a accede și la altceva: *peste vârfuri...*); i-am simțit forța vaticinară din *Satire (Scrisorile)*, și am udat batiste parfumate pe romanțele poetului, sau pe gingașele versificări de *Floare albastră* și *Povestea teiului...* Și din toate, peste acestea toate, o sinteză a simplității originare, ca singularizare metafizică, de data asta în unica poezie *Peste vârfuri*:

Peste vârfuri trece lună,
Codru-și bate frunza lin,
Dintre ramuri de arin
Melancolic cornul sună.

Mai departe, mai departe,
Mai încet, tot mai încet,
Sufletu-mi nemângâiet
Îndulcind cu dor de moarte.

De ce taci, când fermecată
Inima-mi spre tine-ntorn?
Mai suna-vei dulce corn
Pentru mine vreodată?

Această poezie în care stă cuprins întreg misterul eminescian, rupt din jalea și amarul unui neam cântăreț și cosmic deopotrivă, stă la răscruce de înțelesuri noi, într-un veac în care lumea ori va fi religioasă ori nu va mai fi deloc: “dulcele corn” sunând a iubire și moarte, căci nostalgia paradisului pierdut e pe aproape; aparenta detașare de *probleme*, de “marile probleme” ale lumii și vieții

cuprinde într-un fior prelung, vărsat în peisajul lunar de sus, spre înălțime, *peste vârfuri...* “dulcele corn” al amintirii dar și-al nădejzii viitoare...al unei învieri posibile...al clarității interioare, dincolo de gândirea materială și materialistă, o detașare, o anihilare a eului egoist pluriform totuși, plutind în ceața deasă a memoriei istorice și a experienței fizice.

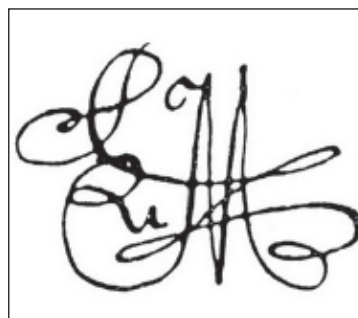
Eminescu a reușit sinteza maximă și viteza cosmică a gândului într-un sentiment unic tridimensional: cele trei stări din *Peste vârfuri...* contemplația și ascultarea topite în iubirea a toate stăpână care *tace* în eternul originar; pare un exercițiu de închinare hindus sau o rugăciune budistă...”De ce taci când fermecată/ Inima-mi spre tine-ntorn?”, ca imediat răspunsul să vină dintr-o altă dimensiune, abia sugerată, dureros resimțit, căci dubitativ: “Mai suna-vei dulce corn/ pentru mine vreodată?” Întrebarea rămâne pusă; răspunsul nu se știe niciodată...

„Tot astfel când al nostru dor/ Pieri în noapte-adâncă,/ Lumina stinsului amor/ Ne urmărește încă.” Ultima strofă din poezia “La steaua” rezonază același sentiment unic ușor traductibil, din ultima strofă a poeziei “Peste vârfuri”. Armonia perfectă, vraja stelară, mistuitorul dor, nepământescul dor, de altfel, a și pregătit sufletul călător în stele *peste vârfuri...* și deodată tăcerea magnanimă și răspunsul care nu vine niciodată de lângă noi. Durerea omului de a fi om. Singularitatea lui Eminescu îl detașează dintre poeții obișnuiți așezându-l pe un tron de aur și purpură: ceva, într-adevăr, pe care nu ni-l putem explica: “Ce a căutat unul ca el printre noi?” (Cioran)

Melancolia transformată dintr-un puțin de rimă, iar rima în vuietul discret al zbaterii: aproapele și departele, anihilarea foșnetelor în tăcere... și sufletul nemângâiet, tânjind după răspunsul unei delegări de îngeri până la tronul lui Demiurgos!

“Să simt că de suflarea-ți suflarea mea se curmă/ Și-n stingerea eternă dispar fără de urmă.” Vă amintiți? “Călătorind singurătăți...” Unde e El acum? Unde suntem noi aici? “Sufletu-mi nemângâiet/ Îndulcind cu dor de moarte.”

Un nou Eminescu vom avea în noul mileniu. Dintr-o hermeneutică a singularității absolute.

Dl. acad.
Mihai CIMPOI din
Chișinău ne
mărturisește...

Întâlnirea de
astăzi este de o
mare importanță.
Întâmplarea face
să mă aflu aici cu
distinsul meu coleg
Nicolae Dabija,
una din
personalitățile
proeminente ale
culturii românești
la ora aceasta, dar
și cu d-na **Elena**

Dabija, directoarea executivă a Centrului Academic Internațional „M. Eminescu” de la Chișinău. Spre deosebire de dumneavoastră noi suntem mai bătrâni, fiindcă Centrul nostru a fost înființat și deschis la 13 ianuarie 2000, dar încă avem de valorificat spații și documente.

Vă mărturisesc că am sentimentul de a fi bârlădean, dat fiind că, imediat după 1990, dl. profesor Gruia Novac m-a invitat și am devenit membru al „Academiei Bârlădene”, am participat la niște manifestări foarte frumoase iar din 1991 sunt și Cetățean de Onoare al Bârladului - iată, am deja o vechime de douăzeci ani -, de aceea consider că această colaborare a noastră este pentru promovarea valorilor reciproce, care trebuie apărute, trebuie protejate și trebuie valorificate, cu atât mai mult cu cât ne aflăm în Bârladul pe care eu îl socotesc un centru de cultură. Bârladul l-a dat pe V. Pârvan, pe George Ivașcu, e legat de activitatea lui Garabet Ibrăileanu, Alexandru Philippide, dar și a unui mare poet român, reprezentativ și plin de sensuri existențiale, Cezar Ivănescu, pe care l-am cunoscut și prețuit. Să ne mai amintim că unul din cei mai mari poeți basarabeni, preot, autorul celui mai inspirat poem consacrat Limbii Române, Alexei Mateevici, a fost aici, la Bârlad, în primul război mondial, ca preot militar, care a fost inspirat de orașul dumneavoastră. Așa încât, observați că ne leagă niște lucruri extraordinare pe linia spiritului și a unității neamului românesc, fiindcă ideea unității noastre a exprimat-o foarte tranșant G. Călinescu, în prefața cunoscutei și monumentalei sale opere, *Istoria literaturii române de la origini până în*

prezent. El spune așa: „Literatura română este una și indivizibilă”. Același lucru îl spune și Alexei Mateevici, în iunie 1917, cu mai puțin de un an înainte de actul Unirii Basarabiei cu Țara, 27 martie 1918, adică „nu avem două limbi și două literaturi, e una și aceeași cu cea de peste Prut”. Aceasta trebuie s-o spunem din capu' locului, ca să nu vorbim degeaba, deși, când și când, mai apare această concepție a moldovenismului. La ora asta, când se pune și problema integrării europene a actualei Republici Moldova, trebuie să vorbim și de reintegrarea noastră culturală, fiindcă noi facem parte din același spațiu spiritual.

Câteva cuvinte despre Eminescu și Basarabia. Eminescu, nu doar în lirica lui propriu zisă, nu vorbesc doar despre celebrul „De la Nistru pân' la Tisa”, în publicistica sa, cu documente convingătoare și absolut plauzibile, a demonstrat că Basarabia e pământ românesc, toate articolele fiind găsite în vol. al X-lea din ediția Perpessicius (noi îi zicem „ediția națională”).

Eminescu - am mai spus-o și o mai spun - a fost Biblia noastră lucrătoare și luptătoare. Noi, în Basarabia, nu îl „tămâiem” pe Eminescu, așa cum ne-au dat peste nas unii colegi de la București, dar nici nu credem că Eminescu este „cadavrul din debara” și nici... neantul. La noi Eminescu a fost acela care ne-a ajutat să revenim la limba română, la grafia latină, versurile lui răsunând numai cu acest sens militant și național, cu precădere după 1985, când a început așa zisa „perestroikă”. De atunci am pus noi în circulație zisa lui Eminescu că „suntem români și punctum”, scrisă într-un articol al său despre Basarabia. Cu acest slogan am început procesul de renaștere din Basarabia, declanșat de intelectualii care fuseseră de regimul rusesc marginalizați sau deportați în Siberia. Procesul acesta a devenit subiect al unui mare roman al lui Nicolae Dabija, *Tema pentru acasă*, citit acum de toată lumea, de la Chișinău la Alba Iulia. E o carte nu numai despre destinul românilor basarabeni, e și de dragoste, despre existența umană, despre condiția omului în situații limită, extreme, în Siberia, cu care eroii romanului se confruntă.

Vă mai spun că Nicolae Dabija este un fin editorialist la „Literatura și Arta”, săptămânalul scriitorilor din Moldova, condus de domnia-sa, revistă cu tiraje extraordinare, la un moment dat tirajul era de 260.000 exemplare, deși a fost supus presiunilor de tot felul. Ba, când s-a pus problema lichidării revistei de cultură și artă, N. Dabija i-a

replicat primului secretar al Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S. că „aceasta e cea mai citită revistă din republică”. Și a fost întrebat: „Dar dumneata știi limba?” Și Nicolae Dabija a răspuns: „Mie mi-e de ajuns tirajul.”

Aceasta e revista care, încă înainte de publicare decretului, a fost tipărită cu caractere latine, a avut deci acest curaj, iar editorialele lui Dabija au fost și sunt scrise în spiritul publicisticii geniale a lui Eminescu.

Grigore Vieru a fost și el colaboratorul revistei, polemizând cu toți, pentru că el lua în serios toate atacurile murdare la adresa sa, dar a publicat mai ales interesante eseuri, aforisme, poeme. Dispariția lui a lăsat un gol imens, dar prezența lui, prin opera lăsată, este sensibilă în posteritate.

Centrul nostru Academic „Eminescu”, condus de d-na **Elena Dabija**, o femeie inteligentă, frumoasă, harnică, întreține la Chișinău o atmosferă deosebită. Promovarea valorilor noastre o faceți și dumneavoastră, aici, la Bârlad, motiv pentru care am adus cu noi și niște diplome de excelență, pe care le oferim d-lui dr. Const. Teodorescu, căruia-i dorim sănătate și regretăm că n-a putut fi acum aici, și d-lui Primar Constantin Constantinescu, pentru tot ce face, dar mai ales pentru înființarea Centrului „Eminescu” de la Bârlad.

În încheiere, aș mai adăuga două cuvinte. În calitate de eminescolog (și dați-mi voie să mă laud și eu oleacă) am dialogat cu Emil Cioran și Eugen Ionesco, volumele mele sunt aicea, două volume de dialoguri cu eminescologi, traducători din întreaga lume, sunt 71 din 54 de țări. Pe unde am umblat eu, n-am intrat prin restaurante, ci m-am dus și am dialogat cu lumea despre Eminescu. La ora aceasta Eminescu este tradus în continuare. Chemarea unora de lepădare de Eminescu este absurdă. În tot cazul, Eminescu de mult este în Europa. Un studiu de excepție al unei indience, Zânica Vashani îi zice, se numește *Eminescu și gândirea indiană*. Ea a venit în România, a studiat la București limba română și a scris studiul în continuarea lucrărilor cunoscute, Amita Bhoose, *Eminescu și India* și încă trei sau patru studii. Eminescu este marele nostru sol peste tot, promotorul. Marco Cunio, un profesor italian cu care corespund, a scris o monografie de aproape 500 pagini despre *Luceafărul*, plecând de la interpretările lui Caracostea și până astăzi, pe baza dezbaterilor dintr-un seminar pe care-l susține la Universitatea din Torino cu italienii care studiază limba română. O cercetătoare mi-a scris că în curând va apărea încă o nouă monografie despre *Luceafărul*.

Zilele astea am primit, cu oarecare întârziere, două volume în limba tao, tailandeză ca să vă fie

mai clar, și o nouă traducere în croată, o alta în limba sârbă, pe care o cunosc foarte bine, și o traducere admirabilă în limba ucrainiană a lui Vitalie Porudnik. Așa că, iată, Eminescu e tradus încă destul de bine. Chiar și-n turcă, deși din *Scrisoarea III* lipsește episodul cu... „bătaia”.

Dar, hai să-l auzim și pe prietenul Nicolae Dabija.

*

Nicolae Dabija

Dragi prieteni, noi venim tare de departe, venim în Patria lui Eminescu din Patria lui Eminescu.

Nu știu ce-ar trebui să vă spun eu despre Eminescu, dar voi spune ceva chiar dacă nu se referă la Eminescu. Noi suntem, basarabeni, o așchie de popor românesc, eminescianizat într-un fel, pentru că nouă, dincolo de Prut, ni s-a furat în 1940 totul. Ni s-a furat limba, alfabetul, istoria,

numele, trecutul, prezentul și viitorul. Dar dintr-o eroare a celor care s-au lăsat peste noi ne-a fost lăsat Eminescu. Și noi ne-am simțit bogați. Mult mai săraci am fi fost dacă ni se lăsa totul și ne era furat Eminescu. Prin intermediul acestui mare Poet al nostru, al tuturor românilor, noi am redescoperit limba românească, alfabetul în care au scris clasicii noștri, istoria românească, trecutul nostru și viitorul nostru.

Nu se poate ca viitorul nostru să nu fie legat de Eminescu, cel care ne-a ținut împreună, cel care ne-a ajutat să supraviețuim; și eu cred că niciun poet, în nicio țară din lume, n-a fost mai implicat, în tot ce se-ntâmplă cu un popor, decât Mihai Eminescu în Basarabia. Vă dau un singur exemplu: Serafima Sava, de la Liceul „Vasile Lupu” din Orhei, m-a invitat la o lecție a ei și mi-a arătat un carnețel de versuri. Erau versuri de Cezar Ivănescu (nu știu dacă era și Mihai Sultana Vicol pe-acolo), Grigore Vieru, Dabija, Matcovschi, Leonida Lari și alți câțiva poeți dragi nouă. Fiecare copil din clasele ei avea câte un carnețel cu versuri. Și mi-a explicat de ce. Avea 10 ani când a fost deportată în Siberia, noaptea a fost trezită din somn și n-a reușit să ia cu

dânsa decât o păpușă și-o cărțulie cu versuri de Mihai Eminescu. Și-acolo, în fundul Siberiei, îmi povestea, când vroia să moară sau îi era foarte dor de sat, deschidea cartea și citea: „Codrule, codruțule, / Ce mai faci, drăguțule, / Că de când nu ne-am văzut / Multă vreme a trecut”. Și-mi spunea că parcă se simțea în codrii noștri, parcă eram în Basarabia. „Când eram disperată, iarăși deschideam Cartea, mă uitam la arborii din taiga, citeam: „De treci codrii de aramă, de departe vezi albind / Și-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint” - și-mi imaginam că sunt acasă sau că după perdeaua aceea de brazi ori mesteceni se află satul meu. Am supraviețuit datorită lui Eminescu. Și-așa îi învăț și pe copiii mei din clasă. Cine știe ce se poate întâmpla mâne! Să poată supraviețui cu poezia...”

Eu am avut niște probleme în viața mea. Mă gândesc că dacă acelea au devenit un bine pentru mine, binele vine și de la Eminescu.

M-am născut într-o bibliotecă. Ochii i-am deschis prima dată pe niște cărți. Mi le aduc și-acuma aminte, mai ales că peste tot erau cărți. Am văzut lumina zilei în casa bunicilor mei, în 1948, și cu jumătate de an înainte de a mă naște eu, părintele Serafim Dabija, arhimandritul mănăstirii Zloți, simțea că au venit ăștia cu tancurile ca să ardă bibliotecile noastre cu grafie latină. Toate au fost arse. Și-atunci el, ca să salveze acea bibliotecă, a mutat-o în casa bunicilor mei. Mănăstirea Zloți se afla chiar lângă satul în care m-am născut, Codreni, de lângă Căinariii lui Alexei Mateevici. Și primul alfabet în care am citit a fost alfabetul latin. Eu am crescut în acea bibliotecă. De-acolo, am și-acum primele ediții eminesciene în biblioteca mea, fiindcă, înainte de a muri, părintele Serafim Dabija voia să-mi lase casele. Lăsați-mi biblioteca, i-am zis. Și asta este cea mai mare avere a mea. Am vrut să-i dăruiesc lui Mihai Țugui o carte: *Viața lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu. Am scos-o din raft și i-am dat-o. Când mă uit mai bine, autograf de la G. Călinescu! Domnu', vă dau altă carte...

Bunica m-a învățat alfabetul latin, citind amândoi pe o *Biblie* repovestită pentru copii, editată la București. Poate din pricina asta, la școală, în clasa I, mai amestecam literele, confundându-le pe unele chirilice cu cele latine sau invers.

O întâmplare trebuie amintită. Directorul școlii, un transnistrean, mi-a zis să învăț o poezie cu armata sovietică, 23 Februarie. De unde s-o iau? Ia-o de la taică-tău de acasă, din vreo carte. Tatăl meu avea niște cărți. Am căutat, n-am găsit nicio poezie. Și-atunci mi-am amintit de enorma bibliotecă de la bunica. M-am dus; și în revista „Luminătorul” am

găsit o poezie: *Armatei Române*. Un copil de șapte ani nu prea face distincție între armata sovietică și armata română. Am ieșit pe scena clubului și am spus poezia. *Armatei sovietice*: „Dragi feciori ai țării mele / Stați de pază la hotare / Noi cu regele în frunte / Facem România Mare”. Sala a reacționat furtunos, aplauze, iar tata m-a întrebat, după aceea, de unde ai învățat poezia? De la bunica. Să n-o mai spui. Nu înțelegeam de ce să n-o mai spun. Am avut succes enorm, aplauze. Și abia mai târziu am aflat că cele două armate nu-s una și aceeași, ba chiar s-au confruntat pe câmpul de luptă...

Între casa noastră și școală era magazinul satului. Și oamenii când mă vedeau, strigau: măi, țacă! ia vino-ncoace. Spune mă poezia aceea cu armata sovietică!... O luam de la capăt, îmi dădeau bomboane.

Când am ajuns la universitate, nu prea știam că există securitate. Mai târziu, când m-au dat afară, am aflat că eram urmărit, din pricină de cultură, probabil.

Creația lui Eminescu era redusă la *Împărat și proletar*, *Viața*, *Somnoroase păsărele*. Eu mă ridic și zic o poezie de M. Eminescu: „De la Nistru pân' la Tisa / Tot românul plânsu-mi-s-a / Că nu mai poate străbate / De-atâta străinătate”. Profesorul nostru mi-a zis să mă așez. La lecția următoare: Mihai Eminescu: „Auz departe zvon de slavă / Vorbesc părinții către noi / E glasul vechii Basarabii / Ajunsă-n ziua de apoi”. Să vedeți după aceea ce-a fost. Mi s-au atribuit ca fiind aceste poezii ale mele, care de fapt sunt ale lui Eminescu. Dar în toate cărțile lui Eminescu, chiar și la București, aceste poezii lipsesc. Au fost socotite poezii naționaliste. În felul acesta am fost dat afară din Universitate, după un timp, eram la ziaristică, am revenit la filologie, dar **pentru noi** Eminescu a însemnat și rezistență. Am rezistat în Basarabia datorită lui Eminescu. La primele noastre manifestări, mitinguri nesanctionate cum le numeam noi, copiii ieșeau cu versuri din Eminescu. Atunci când se recita *Somnoroase păsărele*, era un gest de protest, era Eminescu. Îmi pare foarte rău că în **Țară** scriitorii noștri se uită de sus la noi, cei din Basarabia. La un Congres al Scriitorilor de la București eu am spus, apropo că scriitorii basarabeni au rămas la Eminescu, că noi am ajuns la Eminescu, dumneavoastră încă n-ați ajuns la Eminescu.

În 2008, mi-a telefonat cineva din Israel, care-mi spune că NASA a acordat numele lui Eminescu celui mai mare crater descoperit pe planeta Mercur, ca o recunoștință pentru ce-a prezis poetul nostru în poezia *La steaua*, el anticipând cu vreo cincizeci de ani teoria relativității a lui Albert Einstein. Altfel zis, este cunoscut Eminescu în lume, iar aici, în țară, nu. Să mă iertați că-mi amintesc, dar când a

venit la Chișinău, Dumnezeu să-l ierte, Laurențiu Ulici, ne-a spus că n-o să intrăm niciodată în Europa cu moaștele lui Ștefan cel Mare și ale lui Mihai Eminescu. Dar noi ne-am convins că vom veni în Europa cu valorile noastre, cu Eminescu, cu Cezar Ivănescu, nu cu bivoliile noștri sau cu salamurile noastre, nici cu înfractorii sau cu fetișoarele noastre ușurele.

La ora actuală, M. Eminescu, acolo în Basarabia, pentru că a apărut teoria aceasta a moldovenismului, de proveniență rusească, ne salvează și limba și istoria, nu diferențele fonetice ne interesează, unii crezând că **cheatră** este diferit de **piatră**. Eminescu a spus: suntem români și punctum.

Pe cine să credem? Pe Eminescu sau pe diversioniștii care n-au trecut de patru clase? Pentru noi, Eminescu este un luptător în continuare. El ne ajută, prin intermediul articolelor sale, să spunem adevărurile prin gura lui.

Eminescu a fost tradus în 65 de limbi, dar am înțeles că, la Chișinău, cineva vrea să-l mai traducă într-o limbă străină: limba moldovenească (sic!).

Domnilor și doamnelor, Eminescu a fost român, a vorbit românește, ca și ceilalți cunoscuți nouă. Domnul acad. Mihai Cimpoi a amintit aici de Alexei Mateevici, autorul poate al celui mai frumos poem despre **limba noastră**, prin care el înțelegea **Limba Română**, nu moldovenească. Pentru că ne aflăm la Bârlad să ne amintim și versurile lui: „*Deasupra târgului Bârlad/ Apare un aeroplan...*” Pentru Mateevici, în 1917, Bârladul era o minune ca și acel aeroplan, deși astăzi imaginea ni s-ar părea banală. Așa a descoperit el țara comună, limba pe care o vorbim, „o comoară”.

Dacă un președinte de țară, un deputat, un senator sau alt demnitar, ar ține pe masa de lucru o carte de Eminescu și ar citi un poem, altfel ar fi deciziile pe care ar trebui să le ia. Păcatul politicianilor noștri, și de la București și de la Chișinău, e că nu-l citesc pe Eminescu, pe scriitorii noștri, adică sunt departe de cultură. Un reporter de la noi a luat niște mici interviuri unor deputați, cu prilejul zilei de 15 ianuarie sau 15 iunie. Ați depus flori la statuia lui Eminescu? Da. O poezie știți? Da. „Somnoroase păsărele/ Pe la cuiburi se adună...” Dar dumneavoastră? Tot „Somnoroase păsărele”... Și dumneavoastră? „Somnoroase păsărele”. De când o știți? De la grădiniță.

M-am întrebat, de ce-ați intitulat simpozionul de astăzi *Eminescu și Basarabia*? Aceste două noțiuni sunt sinonime. Eminescu a spus următoarele: „*A rosti numele Basarabiei este totuna cu a protesta în contra ocupațiunii rusești*”. A rosti, la ora actuală, în România, numele Basarabiei este totuna a protesta în contra

ocupațiunii rusești care continuă. Basarabia este, la ora actuală, o neocolonie. Se duce o luptă acerbă contra adevărului. Antiromânismul este strecurat în subconștientul omului nostru, e ca un instinct. La noi intelectualii au fost trimiși în Siberia, cei care aveau șapte clase erau trimiși în Siberia. Poporul român din Basarabia a fost decapitat prin decimarea intelectualității. La noi circulă un banc: Cineva este întrebat dacă-i plac românii. Nu, nu-mi plac românii. De ce nu-ți plac românii? Păi, l-au bătut pe tata... Și unde-i tatăl tău acum? L-au împușcat rușii. Domnilor, asta-i paradoxul. Parcă l-ar respecta mai mult pe cel care i-a împușcat tatăl, nu pe cel care, chipurile, l-a bătut.

Există în psihologia maselor acel, așa numit, sindrom Stockholm, când jertfa începe să-și iubească călăul. Iată la ce-am ajuns noi în Basarabia. Mătușa Ileana Macovei, consăteanca mea, deportată în Siberia și despre care-am scris, era, înainte de alegeri, mare agitatoare comunistă. Ce faci, mătușă Ileană, faci agitație pentru comuniști?! Doar ăștia te-au deportat în Siberia! La care ea zice, zâmbind cu naivitate: Măi Niculăieș, d-apăi ăștia îs alți comuniști! Asta-i situația. Probabil că Stalin ar fi trebuit să trăiască vreo sută treizeci de ani și n-ar fi votat cu el.

Dar eu trebuie să mulțumesc Bârladului pentru acest Centru Academic „Mihai Eminescu”, care este de fapt al treilea: primul s-a deschis în India; al doilea, în 2000, la Chișinău; și iată că și Țara începe să se apropie de Eminescu.

Pentru mine și pentru basarabeni, Mihai Eminescu este un sinonim al României. Regret că unii îl critică sau îl tratează cu superficialitate. Un tânăr de la noi mi-a zis satisfăcut, și arătându-mi un caiet cu versuri, gata, l-am întrecut pe Eminescu. Cum adică? El a scris 96 de poezii, eu am 97. Iată ce mentalitate!

Eminescu trebuie citit. Regândit. E multă nevoie de Eminescu, dar mai ales în Basarabia. Dacă nu era Eminescu, noi l-am fi inventat. În cartea mea, *Tema pentru acasă*, vorbesc despre destinul intelectualului basarabean. În 1940, au intrat niște comisari sovietici în clasa profesorului de română Mihai Ulmu, au scos de deasupra tablei portretul lui Eminescu și l-au pus pe al lui Stalin. A doua zi, copiii îl repun pe Eminescu la loc, lui Stalin îi desenează niște cornițe vizibile, iar, drept consecință, comisarii vor să trimită toată clasa în Siberia. Dar profesorul își asumă gestul elevilor lui. Este trimis în Siberia. De-aici pornește tot calvarul intelectualilor basarabeni.

Unii ne spun că Eminescu aparține secolului 19. Adică a îmbătrânit. Dar oare cum poate să îmbătrânească un vers ca *Pe lângă plopul fără soț* sau *Nu credeam să-nvăț a muri vreodată*? Acestea-s

versuri geniale. Ne fac viața frumoasă. Ne ajută să fim împreună. Dumnezeu și Eminescu!

*

Într-un final, prof. **Gruia Novac** a rostit:

Stimați oaspeți, stimați prieteni,

Pentru mine este deosebit momentul pe care îl trăiesc astăzi, e atât de generoasă tema „Eminescu și Basarabia”, încât eu nu pot decât să încerc să configurez un fel de idee nici măcar concluzivă.

E foarte adevărat că în sufletul nostru ideea de Basarabia există în permanență și va exista pururi. Istoria a fost suficient de vrășmașă cu noi, ca să nu reținem și poate chiar să întărim adeseori în sufletul nostru fel de fel de idiosincrazii, dușmăanii normale, firești, dar eu aș îndrăzni, ca vorbind despre Basarabia, cel puțin în perspectiva unui viitor plauzibil, să încercăm să găsim zonele solare, acelea care ne apropie, acele care ne pot încânta, ca să nu se mai poată spune, nici **dincolo**, nici **dincoace** sau că nu-mi plac românii pentru că l-au bătut pe tata...

Să găsim căile acelea și zonele acelea prin care Basarabia să vină, nu să o luăm. Încerc să folosesc asemenea noțiuni încât dumneavoastră să le pricepeți sensurile, tocmai pentru ca întregirea neamului românesc să devină cumva o realitate, care, odată cu intrarea noastră în Europa, mi se pare din ce în ce mai îndepărtată, dar poate că nu am eu suficientă viziune clară ca să fiu în totalitate optimist.

Doamnă Elena Dabija, mă bucur că vă aflați și vă văd la Bârlad, vă îmbrățișez pentru asta.

Domnule Acad. Mihai Cimpoi, de mulți ani nu v-am mai întâlnit, dar adeseori vă evoc împreună cu soția mea.

Mă bucur enorm că l-am cunoscut astăzi în carne și oase, cum se spune, pe dl. Nicolae Dabija, pe care l-am văzut de-atâtea ori la televizor, dar pe care l-am citit măcar.

Mă bucur că sunt cu dumneavoastră aici, dar mai ales pentru că ne aduceți de la Chișinău pe Eminescu. Tare mult mi-a plăcut vorba de început a d-lui Nicolae Dabija: „Venim din Țara lui Eminescu în Țara lui Eminescu”.

Vă mulțumesc pentru asta.

Dumitru MATCOVSCHI

Basarabia

La margine de lume,
Venit din vremi bătrâne,
Un plai cu dulce nume,
Înălțător rămâne.
Aici o vatră sfântă
La sânul ei ne strânge
Și-o doină când se cântă,
O lume toată plânge, plânge.
Trecută prin foc și prin sabie
Furată, trădată mereu
Ești floare de dor, Basarabie,
Ești lacrima neamului meu.

Basarabia, Basarabia,
Frate și soră, mamă și tată,
Basarabia,
Basarabia, Basarabia,
Scumpă icoană în inimi purtată,
Basarabia.

Ne încălzește lutul
Ne-alină două ape,
Pătimitor trecutul
Într-un oftat încape.
O iarbă-nrourată
Ascunde veche rană,
Ni-i soarta zbuciumată.
Oricând basarabeană.

Avem un nuc și-i verde
Și-n pragul casei crește,
Cu nucul nu ne pierdem,
De moarte ne păzește;
La prunci suntem cu gândul
Și nu dorim războaie,
Noi semănăm pământul
Și așteptăm să ploaie, să ploaie.
Trecută prin foc
Și prin sabie
Furată, trădată mereu
Ești floarea de dor, Basarabie,
Ești lacrima neamului meu.

O PERSPECTIVĂ INTEGRATOARE ASUPRA
POEMULUI "LUCEAFĂRUL"O perspectivă
integratoare asupra
Luceafărului

de Daniela Gîfu

De ce lumea literară devine receptivă, mai ales, la evenimente literare rodite în America Latină, Asia, parte din Africa sau în țările

europene asupra cărora se resimt încă tentaculele sovietice? Desigur, un răspuns ar fi obsesia *exotismului*. Să stârneasă într-atât potențialul lector? Un altul ar fi evenimentul *dramatic*, ambele teme cu influență revelatoare în (re)definirea, chiar, (multi)dimensionarea fenomenului literar. Oricât de incitative sunt asemenea subiecte, ele, totuși, nu au produs o mutație considerabilă a valorilor. Sau a identităților. O privire asupra dimensiunii estetice relevă faptul că marile opere clasice sunt cele ce tind cu adevărat spre perfectarea formei discursive și aprofundarea filosofică a înțeleșurilor, ele nefiind interesate cu adevărat de acel efect imediat și superficial asupra receptorului pe care îl întâlnim la multe din operele recente.

M-a convins din nou de acest adevăr recenta lucrare a unuia dintre adevărații enciclopediști români, George Popa¹.

Recenta lucrare de eminescologie a Profesorului George Popa, *Luceafărul. Treptele spiritului hyperionic*², are meritul de a readuce în discuție una dintre neprețuitele sale problematice, asupra căreia a stăruit vreme de-o viață, opera eminesciană, cea care conferă literaturii române multiple perspective, cea metafizică rămânând de referință. De-ar fi să ne aplecăm doar la riguroasa „restituire” a înțeleșului eminescian, întinsă în cele 7 volume³, ar fi de-ajuns nu doar să-l amintim, ci să-l și omagiem la celebrările bianuale eminesciene. Perfecta logică internă a comentariului său critic scoate la lumină valori, sensuri, deschideri hermeneutice semnificative.

Așadar, o carte reper în cercetarea eminescologică. Surprinde prin originalitate, acuratețe discursivă, profunzime. Sintagme ca „spiritul hyperionic”, „timp mitic”, „eliberarea dincolo de dincolo” etc., dovedesc o extraordinară forță de tălmăcire și interpretare a capodoperei eminesciene, pe care George Popa o plasează, fără-ndoială, în nemurire.

Ultima strofă a *Luceafărului*, cu un pronunțat

caracter tezig, *imaginarul dialog ceresc*, reprezintă pentru poet o reală provocare chiar din partea lui Eminescu. Fiindcă este un poem, mai ales, pentru inițiați, eseul analizat devenind un ghid util și necesar pentru toți cei care vor să-și depășească condiția primară.

„Trăind în cercul vostru strâmt
Norocul vă petrece,
Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor și rece”.

E „ceva amar, un fel de obidă”⁴, afirma Ibrăileanu, considerând sfârșitul *Luceafărului* de prisos din punct de vedere al logicii afective, dar și a celei compoziționale. Poemul ar fi trebuit încheiat în momentul culminant. Probabil acesta este și unul dintre argumentele lui George Popa de a continua, de a lăsa un altfel de sfârșit.

Analizând finalul eseului asupra căruia m-am oprit, *dialogul imaginar dintre Hyperion și Demiurg*, intitulat *Lume și geniu*, gândit în metrica *Luceafărului*⁵, beneficiem de generoase deschideri în orizontul liricii universale. Un dialog definitoriu al naturii geniului ce răspunde unei logici existențiale de dincolo de percepția lumească, inspirat din *Povestea magului călător în stele* (ne-lumea este sălașul geniului, el nefăcând parte din planul Creației) și din ideile lui Giordano Bruno (mersul geniului, dincolo de orice sistem ontologic, în *antilume*). Acesta prevalează ideea definirii geniului ca intelect în permanent zbor spre eliberarea metafizică.

Aș spune că, în fapt, e un *pseudo-dialog filosofic*, conceput în 33 de strofe, un apendice mesianic voit, o poartă spre zăriștea gândirii nemărginite, absolute.

Pregătit să dezlege parte din dedesubturile dramei axiologiei lumii, a creației, întrebările lui Hyperion:

„Prin care neștiut păcat
De boala morții sufăr?”

sau/și

„Nu-i nimeni să spintece
Abisul și tăria
Și cu-absolute să vindece
Rănită - veșnicia?”

echivalează cu o nevoie acută, așteptare dureroasă de a percepe sensul milenar al *tainei cunoașterii divine*.

Cum era de așteptat, și răspunsurile Demiurgului sunt închipuite mărturisiri cu adevărat grăitoare, reflectând ideea că, în momentul creației omului, nici măcar Plăsmuitorul însuși nu bănuia răscolirea ce avea să vină:

”Căci din vecie tot ce-i viu
Menit e suferinței
Nici eu nu am putut s-o știu

Când formă-am dat Ființei.”

Înțelegem, prin versurile lui George Popa, că și Creatorul, la rândul Său, are puteri controlate. De cine? Aici plutește încă *misterul*.

„Mai sus de cer, mai sus de zei

Misterul e esența.

Acesta-i cel dintâi temei

Ce-ntrece transcendența”.

Da, continuarea propusă de autorul nostru, aici în ipostaza de Hyperion, se demonstrează a fi un exercițiu liric contemplativ, tulburător, autoevaluator. Spiritul eminescian a ales, în cele din urmă, condeierul cunoscător practicant al învățăturii metafizice. Fiindcă, în spațiul aceasta prin care murirea devine nemurire, apare întotdeauna un personaj care are menirea de a face din absolut (*relativ*, în viziunea dumnezeiască) un reper existențial fundamental (*geniul*, în viziunea telurică).

„Da, pe pământ apare-un ins,

O altă lume-n lume,

Cât vecii gândul lui e'ntins

Și geniu-i al său nume”.

În viziunea lui George Popa, Eminescu dezvoltă o sinteză de spații⁶ care facilitează declanșarea stărilor tensionale (sau chiar conflictuale) între cele două sfere pe care le reprezintă *absolutul* și *contingentul*.

Așadar, caracterizarea *geniului*, cu instrumentale lirice atribuite de George Popa lui Eminescu, rămâne memorabilă, fiindcă ajunge să pășească liber în absolut:

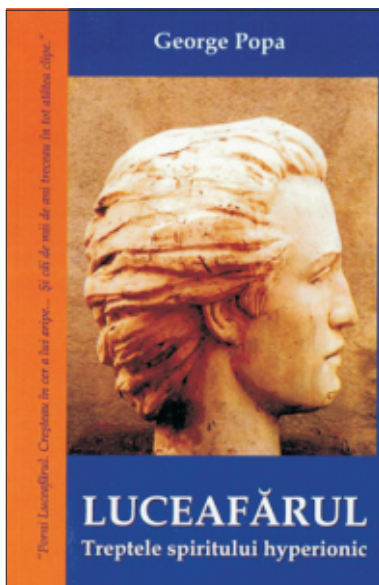
„Doar geniu-atinge pur și sfânt

Suprema libertate.”

O viziune integratoare a *Luceafărului*, leitmotivul definitoriu în lirica eminesciană, aceea de transcendență spirituală, de transtemporal, spre deosebire de intratemporalul cucerit de Faust.

Note:

1. Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România, secția Critică (1967), membru al Uniunii Scriitorilor din România (1970), profesor de medicină internă... George Popa a confirmat în toate cele înfăptuite. A obținut premiul pentru traducerea din Omar Khayyam la Salonul Național de Carte (1999), Diploma of Honor, The 3rd World Congress of Poets for Poetry Research, Iași (2001), premiul U.S.R., Filiala Iași pentru **Opera omnia** (2003), premiul revistei Convorbiri literare pentru creația eseistică (2004); **Doctor Honoris Causa** al Universității de Arte „George Enescu” din Iași (2008) ș.a.m.d.
2. George POPA, *Luceafărul. Treptele spiritului Hyperionic*, Ed. Arhip Art, Sibiu, 2010. Versiunea în limba engleză a studiului aparține Aurorei Ștef, iar a versurilor lui Dimitrie Cuclin (1972). Cartea a fost distinsă cu Premiul Național „Mihai Eminescu”, la Festivalul literar „Mihai Eminescu”, ediția a XX-a, 2011
3. Primele studii eminescologice le-a integrat sub titlul de „Filozofia culturii”: *Spațiul poetic eminescian* (1982), *Prezentul etern eminescian* (1989), *Spiritul hyperionic sau sublimul eminescian* (2003), *Libertatea metafizică eminesciană* (2005), *Deschideri metafizice în lirica eminesciană* (2007), *Eminescu sau dincolo de absolut* (antologie, 2010).
4. Garabet Ibrăileanu, *Studii literare*, Ed. Junimea, Iași, 1986, p. 103
5. Inimitabilul vers iambic de 7-8 silabe al *Luceafărului*.
6. George Popa descoperă în *Luceafărul* patru spații, însă doar trei sunt specifice *personajelor lirice* propriu-zise: lui Cătălin îi corespunde „spațiul strâmt”, Cătălinei „spațiul ascensional al sentimentului”, Luceafărului „spațiul sideral” cu intenții descendente (amorezarea lui de Cătălina). Rămâne și spațiul „ființei supreme”, care transcende *timpul* și *locul*. Pentru George Popa „ființa supremă” este „conștiința de sine a luceafărului, a geniului, spațiul absolutului”.

VERNISAJ

Expoziție de pictură

«Grația acuarelei»

(45 lucrări)

Autor:

Minodor Dobrovăț Bîzgă

pictor

(născut: 11 ianuarie 1951,

Bucșești - jud. Bacău)

“...o autentică
disponibilitate de reacție
și valorizare
a unui apetit
insașiabil...”

(Valentin Ciucă)

Minodora Dobrovăț Bîzgă

Plenitudinea și grația acuarelei

În spațiul artelor din Moldova, acuarela fost practică constant și marcată îndeosebi de fiorul liric și de reflexivitatea specifică firii sensibile a celor care au făcut constant din poezie o formă de exprimare a sinelui. Dacă ne referim la guașele lui Jean L. Cosmovici nu ne îndepărtăm prea tare de orizontul acuarelei care prin Constantin Radinschi s-a personalizat prin sensibilă subiectivitate și poetică a peisajului moldav. Din mantaua acestui maestru al fluidităților colorate s-a născut și acuarela pictorului Adrian Podoleanu, artist memorabil în pictură, ale cărui compoziții grafice evocă lumea acvaticului și a vaporozității materiei fluide, a solitudinii reflexive.

În context putem vorbi despre o autentică disponibilitate de reacție și valorizare a unui apetit insațiabil, definit prin creația unor acuareliști cu autentică vocație lirică. În maniere personalizate prin viziune și tehnică, atât Eugen Mircea cât și Mihai Zaiț au contribuit la emanciparea expresiei, fiecare dorind să sporească potențialul expresiv al fulgurantelor și subtililor armonii de culoare transparentă. Mulți alți artiști de notorietate au practicat la Iași acuarela doar ca preparativ pentru ulterioare compoziții în expresia culorii. **Minodora Dobrovăț Bîzgă** s-a dedicat de timpuriu acuarelei, acuarelei care, în viziunea ei, trebuie să se racordeze concomitent solidității ideii grafice și fluidității culorilor de apă care acoperă suprafața hârtiei umede nu doar cu culoare, ci și cu idei și sentiment. Asemenea fidelitate dovedește, de fapt, o vocație, o chemare lăuntrică, potrivită firii sensibile și apetitului pentru visări colorate. În spațiile culturale din orientul nipon sau chinez,

acuarela se studiază ca gen autonom al artelor și motivele florii de cireș se transmit din generație în generație, existând catedre universitare pentru studiul acuarelei.

Expoziția de acuarelă de acum deschisă la Galeriile din Iași, concomitent cu lansarea albumului de autor, relevă oarecum retrospectiv o viață dăruită acuarelei și momentul maximal al împliniri vocației. Vorbim de vocație creativă, de pasiune și dăruire, de fidelitate și de performanță. Acest moment, jubilent prin valoare și convingător prin varietatea soluțiilor plastice, definește un mod original, personalizat, de a comunica cu partenerii ideali în inefabil.

O evaluare lucidă surprinde capacitatea artistei de a se concentra pe dominante tematice și a le personaliza cu acribia unui artist care nu a uitat să viseze cu ochii deschiși. Reflexivitatea, specifică unui introvertit, face din confesiunile colorate ipoteze asupra frumuseții lumii și a oamenilor pe care i-a cunoscut și celor pe care ar fi dorit să-i apropie.

Expoziția de acum, coincidentă cu aniversarea celor 60 de ani de viață, surprinde un moment fast din existența artistei și, într-un anume fel, încheierea unui important ciclu de viață și de creație. Orizontul rămâne însă deschis, această vârstă fiind, după celebrul acuarelist japonez Hokusai, abia vârsta maturității împlinite. Cu siguranță vor mai apărea opere noi care să ne încânte ochiul și spiritul cu luxuriantele și transparente ipoteze asupra feminității, visurilor diurne, bucuria de a face din lumina interioară un teritoriu al libertății.

Spre deosebire de alți confrăți de breaslă,

Minodora nu se sfiește să-și releve ființa interioară și să se prezinte așa cum este și nu cum ar dori să fie. Are acea capacitate de introspecție și nu se menajează, sinceritatea ei are valoarea transparenței și astfel devine credibilă și

convingătoare. Etapele faste sau potrivnice ale vieții se citesc în expresia individuală și în acele subtile priviri interioare ce devoalează faptul că a decis să intre în labirintul existenței. Numeroasele autoportrete nu exprimă pasagere crize ori orgolii nemăsurate, ci doar nevoia de a se comunica pe sine pe traiectul sinuos al existenței. Are, altfel spus, un fel de directitate confesivă, știind că ceea ce vrei să ascunzi se vede, de fapt,

de la distanță. Feminitatea, grația, unda de visare sunt atributele unui om a cărui sensibilitate a fost greu încercată, dar a ieșit din labirint prin capacitatea de a dialoga prin artă cu ceilalți. *Autoportretele* artistei sunt, de fapt, expresiile unor confesiuni despre eul său profund. Tehnica de lucru, originală și expresivă, pune accentele individualizante exact unde trebuie, așa cum o face și în cazul prietenilor cărora le-a făcut onoarea de a-i portretiza. Deseori, amintind de Victor Brauner, s-a autoportretizat cu ochiul stâng enucleat, ca și cum accidente de biografie ar anticipa o realitate virtuală. În sfera portretelor, accentul pe caracterial devoalează dimensiunea psihologică, viața interioară a personajelor. Copiii artistei, prietenii de familie au generat o veritabilă galerie a neuitării.

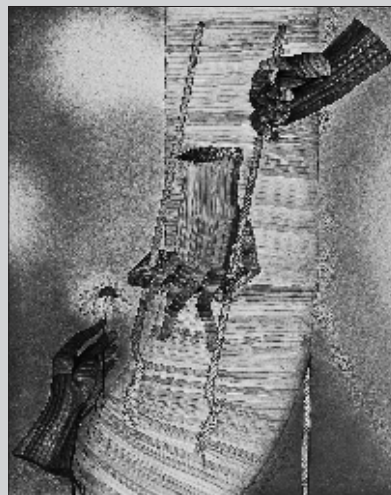
Revenind la elementele personalizante ale tehnicii de lucru sesizăm vitalitatea traseelor grafice unde culoare amestecată generează trasee ritmate continuu și echilibrate în valori. A generat astfel o direcție proprie unde zborul elansat diafan, elementele unor forme inexistente ca expresie a visului diurn, comentariile ficționale asigură varietatea expresiei și interesul imediat pentru compoziție și alegorie. Unele note amuzante întâlnim în comentariile ironice asupra existenței cuplului, sugestia marionetelor fiind elocventă. În cele câteva peisaje, revine la exercițiile de admirație mai vechi, în nota școlii ieșene de acuarelă. Prezența lucrărilor de sculptură spațială semnate de Dumitru Ionescu Drăgan, a fost, ca întotdeauna, rezonantă contextului. Acum cu un plus de fantezie și de suplețe a volumului deschis spre complementaritate ideatică cu expozanta. În final, salutăm prezența discretului artist-fotograf Mihai Cantea, cel care a făcut ca expoziția și albumul să arate la un indubitabil nivel artistic...

VERNISAJ

“Neclintit râul, fără de punți.
Înecații din veac: trestii și nuferi.
Vânăta pielea apei. Aici, Dumnezeu
niciodată n-a coborât.”

(Lângă morminte)

Candoare și seducție

1

Ion Barbu, clasic al spiritualității române (19 martie 1895 - 11 august 1961)

Ion Barbu este unul dintre scriitorii exemplari, ce servește de etalon pentru exerciții poetice, împărtășind soarta singulară a creatorilor de geniu. A fost un spirit dominator al materiei lingvistice și al substanțelor ideatice, în care evenimentele morale și dramele conștiinței erau supuse autorității rigori rațiunii. A transpus lumi impersonale în mări miraculoase - adevărate oglinzi narcisiace arhetipale, lumi cu răsrângeri închise în hialinul primordial și sunete astrale. A năzuit saturnian spre întinsurile celeste, dar și spre profunzimile neptuniene ale fluidităților terne, încercând să treacă pragul cognoscibilului tărilor eterne din universuri abstracte.

În literatura, filosofia și știința națională, Ion Barbu este un inovator prin nota de noutate, arhitectonica și deschiderile oferite de opera sa de poet, gânditor auster și savant matematician. Insolitul formulei de sinteză a domeniilor abordate, bogăția și profunzimea conținutului, diversitatea și monumentalitatea construcției au ridicat, în jurul creației sale, mitul ermetismului, împărțind pe lectori în două categorii antagoniste: admiratori și detractori. Nici un exeget (modern/ postmodern/ supramodern) dintre ei nu s-a dovedit potențial de a cuprinde critic, într-un singur tom, contribuția plurivalentă barbiană, probabil pentru că așa sunt de obicei fanaticii.

Ca poet, Ion Barbu se numără printre primii mari scriitori dăruți cu har din secolul al XX-lea, alături de Tudor Arghezi, George Bacovia, Lucian Blaga și alți doi-trei în curs de omologare. Poezia

barbiană cade ghilotină peste pasta psihologizantă și saturată de avangardism a literaturii române interbelice. Lirismul absolut al creației sale, de o bogăție exuberantă a jocurilor de idei și sentimente într-un metaforism debordant, constituie un simbol rasat de valori și mântuiri, omagiu suprem al contemplării poematice a Creației. Rafinarea discursului său poetic extaziază.

Ca gânditor auster, Ion Barbu este un adept convins al determinismului și ordonării, al esteticii realiste modeme, creația lui estetică fiind o proză de idei (considerații teoretice de critică și istorie literară, receptări și repere în filosofia științei, portrete etc.), în care avalanșa de concepte și presupoziii, îmbrăcate în expresii auguste, fermecătoare ca discurs plin de subtilități, este cuceritoare prin puritate și detașare.

Discipol al lui Gh. Țițeica și, în mai mică măsură, al lui D. Pompeiu și Traian Lalescu - corifeii necontestati ai științei matematice române, Dan Barbilian (numele civil și de savant al lui Ion Barbu) se află, de asemenea, printre primii matematicieni naționali, ale cărui creații au fost asimilate și de fizica modernă. Cu ocazia unui capitol echilibrat dedicat lucrărilor sale matematice de George Șt. Andonie (în *Istoria matematicii în România*, vol. 2, Editura Științifică, București, 1955, p. 293-316), alte exegeze de acest fel sunt lapidare, dar nu mai puțin profunde, deși ocazionale, cum sunt cele datorate, de pildă, lui Gh. Vrâncanu („Dan Barbilian a fost fără îndoială unul din cei mai de seamă matematicieni ai țării noastre și socotim că publicarea volumelor va contribui la cunoașterea uneia din cele mai originale contribuții românești la

progresul științelor matematice”, în *Prefață*, la Dan Barbilian, *Opera matematică*, vol. I, *Geometrie*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1967, p. 6) și Gh.. Mihoc („Dan Barbilian a fost unul dintre cei mai mari matematicieni ai țării noastre”, în Dan Barbilian-Ion Barbu, *Pagini inedite*, I, Editura Albatros, București, 1981, p. 9).

Ion Barbu, sorbind din izvorul nesecat al creației clasice literaturii române și universale, din înțelepciunea filosofilor și învățaților lumii, a fost contemporan cu deosebiți creatori ai spiritualității naționale, cu mulți dintre ei emulând personal (Lucian Blaga, Oscar Lemnar, Octav Onicescu, Camil Petrescu, Ion Pillat, Mihai Ralea, Al. Rosetti, Tudor Vianu ș.a.) ori prin opera lor, dar, în permanență, efervescent și non-conformist.

2

Cele trei activități distincte ale lui Ion Barbu-Dan Barbilian sunt concentrice și dominate de concepția sintetică, sistemică și sincretică.

În centru, stă setea lui nestăvilită de cunoaștere a naturii și a lumii umane, tribulațiile observațiilor fiind transpuse metaforic după o artă proprie, chiar când este vorba de universul matematicii. Facultățile de reflectare în conștiință a realităților existente i-au fost, în raport cu domeniul abordat, intuiția - pentru poezie, conștiința - pentru filosofie și rațiunea - pentru matematică. Înfăptuirea fuziunii acestei triade s-a realizat într-o lume posibilă (intuiție-concept-idee) resimțită ca un mister, însă cât mai învecinată cu lumea concretă.

Într-un interviu de dinaintea apariției cărții de versuri *Joc secund* (1930) și cu mult mai înainte publicării principalelor sale contribuții matematice de valoare considerabilă (*Die Riemannsche Raum kubisher Binärformen*, 1938, cunoscută sub numele

de *Spațiile/grupul Barbilian; Axiomatica mecanicii clasice*, 1945), el a declarat cu un anume năduf: „Mă stimez mai mult ca practicant al matematicilor și prea puțin ca poet, și numai atât cât poezia amintește de geometrie. Oricât ar părea de contradictorii acești doi termeni, la prima vedere, există undeva, în domeniul înalt al geometriei, un loc luminos unde se întâlnește cu poezia”. Este o declarația programatică de importanță deosebită a cărei cheie de înțelegere este dată de el în continuare: „Suntem contemporanii lui Einstein, care concurează pe Euclid în imaginarea de universuri abstracte, fatal trebuie să facem și noi (vezi sincronismul d-lui E. Lovinescu) concurență demiurgului în imaginea unor lumi probabile. Pentru aceasta, visul oniric este o sursă de inspirație. Ca și în geometrie, înțeleg prin poezie o anumită simbolică pentru reprezentarea formelor posibile de existență. Domeniul visului este larg și întotdeauna interesant de exploatat” (I. Valerian, *De vorbă cu d-l Ion Barbu*, 5 februarie 1927).

Singura preocupare a existenței sale de poet a fost exploatarea universului uman, direcționată pe axa ipotetică zenit (geniu) - nadir (subconștient), abordând cu toată seriozitatea calea cunoașterii, în toată profunzimea ei, și utilizând, uneori, mijloace care aveau să-i pună, la limita absurdului, chiar viața în pericol. Posedat de această idee a exploatării naturii constelațiilor spațiilor interumane, ca orice „posedare sacră” ori „nebulă care vine ca dar divin” (daimonic), în concepția vechilor elini (descrisă de Platon în *Phaidros*), a încercat experimental reunirea celor două naturi ale omului - eul daimonic și eul bestial - sub impulsul psihologic al sexului, impuls oferit de Eros „care pornește sufletul în căutarea unei satisfacții ce transcende experiența pământească” (E.R. Dodds, *Dialectica spiritului grec*. Editura Meridiane, București, 1983, p. 144).

VERNISAJ

“...privirea ta o lasă
privirii mele, - din luptă mă întorc
spre a-ți aduce sclav Cuvântul!...
Iată...”

(*Asemeni unui print*)

Cariatida solară

Concomitent cu așa-numita „nebulie erotică” (proprie lui Don Juan, de exemplu), Ion Barbu a fost posedat de „nebulia poetică” inspirată de muze, precum și de „nebulia telestică sau rituală” (extatică), de inspirație dionisiacă. De „binefacerile” acestor soiuri de *morbo sacro*/nebulii sacre, ex. *purgamento animae*/ din purificarea sufletului, el s-a lăsat posedat, până la uitarea de sine, practicându-le sincron în ideea lirică a atingerii Acordului Pur. Visul provocat artificial (cunoscut și sub termenul de *Le rêve du Suisse*) prin consumarea de droguri - cocaină și eter -, vis oniric, cum îl numea el, în interviul luat de I. Valerian, în 1927, era să-i fie fatal, dacă, spre sfârșitul anului 1924 și începutul celui următor, nu făcea o cură de dezintoxicare la o instituție bucureșteană specializată. Trăirea real-ireal în „vis oniric” este lipsită de sistem referențial, deși acesta nu e un dat al conștiinței, de unde ambiguitatea care *s u s p e n d ă* pe visător/consumator în Absolut, transformându-l într-un captiv al imanenței.

Experiența poetică obținută, nu la îndemâna oricui, ca urmare a acestor practici cunoscute în antichitate, a fost dominată, în final, de către Ion Barbu „dionisiacul” și circumscrisă unui program singular în literatura română, cuprins în cartea sa de versuri *Joc secund* (1930), fără ca poetul să poată realiza în totalitate „imaginea unor lumi probabile”, de care amintea profetic în 1927.

În paralel cu creația poetică, credincios propriei chemări spirituale, el își dedică o parte din timpul intelectual, ca altădată poetul și astronomul Omar Khayyam (aprox. 1040 - 1123), creației matematice, începând ca profesor secundar (Liceul „Ioan Maiorescu” din Giurgiu, 1925) și cadru didactic universitar (Facultatea de Științe din București, 1926), până la sfârșitul vieții, în 1961.

În ceea ce îl privește, poeticul nu se află numai în entitatea vers, ci și în actul în sine. În acest sens, i-a scris lui Tudor Vianu: „Mă, hotărât, eu sunt un mare poet. Așteaptă. Nu în sensul curent de versificator. Cuvântul mă stingherește, îl mânuiesc cu prea mari timidități sau prea mari îndrăzneții, nu am sentimentul just al valorii muzicale și nu parvine

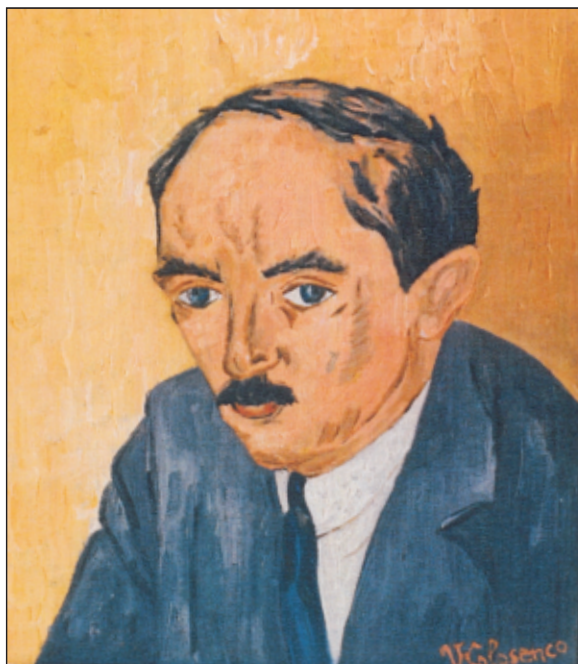
să-mi acopere intenția. Fără un anumit noroc, ceva sinceritate și abilitate de disociator, aș fi sigur un poet-fetus. Materialul meu veritabil e Actul. Aici evoluez ca un vultur, sunt un maestru”. (*Scrisoare din Göttingen*, 18 mai 1922)

Actul poetic, întâlnit în viața cotidiană, este întrevăzut doar de damnații care îl simt și-l trăiesc, abstractizându-se din ființă sau din număr, niciodată fiind în posibilitatea de a-l părăsi. Astfel, Actul poetic la Ion Barbu e o entitate

exemplară/perfectă/arheti pală din universurile teoretice (*mundus intelligibilis/ mundus sensibilis*), o adevărată *ars combinatoria*, întâlnită în principiu, fie la R. Descartes (*mathesis univiersalis/ știință universală generală*, 1637), care explică totul prin număr și măsură, fie la G . W . L e i b n i z (*characteristica univiersalis/ sistemul de simboluri*, 1666), prin care aspira la un limbaj rațional universal bazat pe simbolurile formale ale fiecărui enunț. De altfel, Ch. Baudelaire declarase și el: „Ah, jamais sortir des Nombres et des Êtres”/Ah, să nu poți ieși vreodată din

Numere și Existențe (*Le gouffre/Genunea*, 1861). Însă, la Ion Barbu, tendința finală este *aura vitalis*/suflul vital vanhelmontian (1640), care însuflețește, mișcă și ordonează elementele corporale fizice, iar, după părerea poetului, și pe cele metafizice/poetice. Ulterior, va fi atras de elanul vital, durată pură și de intuiția lui H. Bergson (1920).

Fire optimistă, Ion Barbu a conceput „imaginea unor lumi posibile”, mai întâi, în poezie și le va prefigura, apoi, în matematică, posedat de „nebulia apolinică, profetică”, cel de al patrulea și ultim morb sacru al literaturii esoterice, dar nu și ultimul, în ordinea importanței. Această „nebulie” (ivită în spațiul cultural elen la îndemnul preceptului *gnothi seanton/nosce te ispum/ „cunoaște-te pe tine însuți”*, înscris pe frontispiciul Oracolului de la Delphi, închinat lui Apollo/zeul Soarelui, devenit precept socratic) este un raport dintre *lumea din lăuntru* și *lumea din afară*, cu alte cuvinte, *lumea solară*/ apolinică și *lumea altor sori*/dionisiacă, în cazul că le pozezi cu ochii minții.

Pictură în ulei de arh. Viorica-Elena Coloșenco

Faptul că, după 1930, anul apariției cărții de versuri *Joc secund*, Ion Barbu a încetat să publice poezie, nu se datorează izvorului sacru, cum speculează, denigrând unii-alții, ci schimbării „instrumentelor” (metafora poetică cu metafora matematică) în crearea „imaginii unor lumi probabile”.

Ca savant, Ion Barbu-Dan Barbilian declara la anii senectuții, într-un articol de sinteză: „Nu orice subiect matematic se lasă vulgarizat. (...) Cei care privesc din afară matematicile văd esența lor în calcul”. (17 mai 1958) Sunt sentințe devenite locuri comune, care l-au preocupat de-a lungul vieții. Cu alt prilej, conchidea fără drept de replică: „Rigoarea demonstrației matematice lasă loc liber unui mod personal de a se dirigea printre fapțurile raționale, pe care, de altfel, spiritul însuși le evocă” (12 noiembrie 1935), dar cu aceeași înțelegere a fenomenului creator: „Cadența universală a semnelor matematic consolează ușor pulsația greoaie a versului” (8 ianuarie 1928). Punctul de întâlnire dintre semnul matematic, vers și idee, în geografia spirituală, l-a realizat Ion Barbu-Dan Barbilian într-o parafrază intitulată *Veghea lui Roderick Usher*, după o cunoscută creație a lui EA. Poe. În valea edificiului Usher, pentru a rămâne în atmosfera aceleași carcase lingvistice, potirul expresiei se propagă sub privegherea Gândului Despot în sonuri hibride de harfe și se deplasează cu nava Științei spre constelația Consistenței. Sau, cu expresia autorului însuși: „cunoașterea era, aici, locuire, canonică deplasare în Spirit. Verificare a gândurilor iubite, pe căi închise și simple ca lăncile unui triumf”. (1931) La fel ca și în poezie, în care a năzuit la atingerea Acordului Pur, și în matematici, Ion Barbu-Dan Barbilian a căutat să se identifice cu Absolutul.

3

Construcțiile poematice din *versurile abjurate* au simetrii caleidoscopice, care nu permit ideea de

reciprocitate grotescă ori cristalină a structurii armonice la scară cosmică, deși fiecare parte este o reducere a cosmosului însuși. Sunt construcții brilante lipsite de modulații savante, de forme refractare. Irizarea e rece și idolatră. Cei care s-au ocupat de circumscrierea lor într-un concept le-au folosit, fie de a le surprinde esența într-o anume formă literară, fie de a le maximaliza/minimaliza. Orice s-ar spune, ele nu sunt poezia „altui” poet. Ar fi un artificiu de calcul perdant-artei poetice române! Ele sunt, în alt plan, „exerciții de digitație” ale pianistului, „studii de portret” ale plasticianului, „idiomuri dialectale” extremale/interogatoare trunchiului principal comun - entități care nu și-au încheiat (după părerea autorului lor) ființa metaliterară de sine stătătoare.

În genere și luate separat, poeziile lui Ion Barbu sunt opere distincte, realizate prin calcule aventuroase tinzând perfecțiunea, și viziuni spirituale înșelătoare concepute printr-o tehnică/preștiință numai de el consacrată la noi. Acțiunea sa poetică poate fi considerată ca o rătăcire în absolut, pentru că orice căutare este imperfectă, dar profitabilă. Este o substituie a realității și adversară ei, o cutezanță care ispitește pe marii întreprinzători și invidiată de refuzații de la atingerea luminii. Corecțiile aduse fiecărei poezii în parte, până la introducerea ei în volum și lăsarea acesteia în stare definitivă în cartea *Joc secund*, asemenea ființelor vii de după naștere, fără a le mai „îndrepta” pe ici-colo ulterior, constituie o asumare critică demnă de autori compleți, sensibili la ridicol și dispreț. Pentru celelalte, tratamentul a fost de citire/recitare/perfecționare continuă, întru aprofundarea miracolului și înlăturarea obscurității, ca o legitimare a *poiesis*-ului în absolut, a spiritului pascalian de finețe/geometrie și nu a celui paulian, de iubire prin smerenie/ascultare întru

VERNISAJ

“Coapsele tale comori de nord vor primi
șerpi de ierburi verzi: glesnelor cântece
și până în zări câmpia faptelor tale
dansând...”

(*Chip înmiresmat*)

Comunicare mincinoasă

desăvârșire.

Versurile abjurate pot fi dispuse în mai multe structuri, după raporturi organice literare coerente de strictă cauzalitate: parnasiene, simboliste, panteiste, politice, argotice ș.a. Unele dintre ele - singulare prin straneitate, pitoresc, heteroclit, impudicitate - exprimă lumi concrete/abstracte, fiind inspirate în condiții de reculegere metafizică, cu bucurii umane, mistice ori quasi-divine, fără a tulbura sufletul. Altele constituie regiuni radioase ale lumii, caste prin natura mesajului lor, departe de tare atavice și superstiții, geometric construite ca niște altare ale unor culte apuse în negura vremilor sub fulgere vizionare. Impactul cu versurile de inspirație tectonică devine, în cazul lui Ion Barbu, mod/modul de înțelegere a Universului/universaliilor. Nici poeziile cu cititor/adresant unic, scrise în anume circumstanțe, disipate de anecdotică faptul că le-a inspirat (loc-timp-acțiune), nu sunt lipsite de fiorul expresiei poematice. Dar nici acele entități lirice în proză - *autografele* - nu sunt fără aură poetică. Într-un cuvânt, *versurile abjurate* sunt integratoare în ordinea armonioasă a tărilor poetice barbiene, chiar dacă printre ele întâlnim creații eroice (1940, *Bălcescu trăind* ș.a.), cântece suburbane (*Răsturnica*, *Mariaspring*, *Cântec de rușine* ș.a.), alte texte dificile. Nu în aceste acte poetice damnate constă statuarul specific al lui Ion Barbu, el care a atins starea de a fi numit *zeu muritor*, cum anticii defineau *Omul*, ori, cum îi plăcea lui Platon să creadă, că *Omul se aseamua Divinității*.

4

Doar unilateral *versurile parnasiene* barbiene îndeplinesc condițiile categoriei estetice impuse de școala franceză lansată, în prima generație, de Théophile Gautier (1835): picturalul/opulența culorii/feeria naturii etc, o cizelare de filigran, și, din a doua generație, de D.M. de Heredia (1893): cultul formei atingând absolutul, dar fundamentat de culegerea *Parnasse contemporain* (1866,1871,1876), prin acel fanatism doctrinar al „artei pentru artă”, opus romantismului declamator.

Dar nici unuia dintre ei - mari șlefuitori de frumuseți abstracte - nu i-a fost Ion Barbu neofit, ci lui Stéphane Mallarmé, cu mențiunea expresă că poiesis-ul acestuia, de sorginte filologică, nu are nimic comun cu al său, care e *canonic/normativ*. Așa se și explică, fie în cazul volumului prezumtiv *Ochian*, fie în al celui definitiv *Joc secund*, prezența motourilor extrase din opera autorului *Herodiadei*.

Pentru volumul prezumtiv *Ochian*, Ion Barbu

pregătise un motto din *Plusieurs sonnets* (IV) de Stéphane Mallarmé apropiat codului poetic al acelor ani de efervescență creatoare a zonei de coagulare a *Jocului secund*: „ce seul obiect le Néant s'honore”/acest unic obiect cu care Neantul se mândrește.

Aura sonetului mallarmean se suprapunea preocupărilor poetice barbiene premergătoare finalizării conceptelor programatice din *Joc secund*, constituind definirea unei etape intermediare în creația sa literară de excepție. Astfel, în această etapă, Ion Barbu construia universuri poetice din simboluri semnificative consacrate, pentru ca, în cea finală, a *Jocului secund*, să considere că este de-ajuns doar sugestia ideii lor *in abstracto*. Este o explicație și nu cauza însăși a abjurării versurilor sale parnasiene.

Lipsit de caracter polemic, parnasianismul românesc are un profil propriu în care estetismul exagerat coexistă cu simbolismul moderat. Ion Barbu nu a făcut excepție. A cultivat, asemenea co-naționalilor antecesorii (Al. Macedonski, Mircea Demetriade ș.a.) și contemporani (Cincinat Pavelescu ș.a.), perfecțiunea formală, cadrele feerice și exotice, elogiul antichității și al culturii, teluricul și celestul, compătımirea dezmoșteniților sortii etc. A realizat sonete de formă petrarchistă cu versuri de măsură variabilă, în paralel cu poeme de largă respirație, dar nici una din aceste creații nu a introdus-o în cartea *Joc secund*. Nici altele, de altă factură literară: eroice, de lume, confesive.

Versurile de circumstanță sunt realizate în expresie română, în marea lor majoritate, precum și în engleză, franceză și germană, reunind „poeziile scrise pentru plăcerea prietenilor sau referitoare la întâmplări personale”, cum singur le caracterizează în *Index cronologic*, adresate unui număr de cca. patruzeci de persoane, dintre care șapte nu au putut fi identificate. Cei mai mulți adresanți/destinatari sunt Tudor Vianu (18), Al. Rosetti (14), Nicolae Ciorănescu (5), Constantin Narly și Gabriel Sudan (câte 5). Conținutul versurilor de circumstanță, multe cu luminișuri de puritate, exultă din viziuni scabroase/sinistre, cu idealizări de tentații sexuale, în expresii crude/concrete/directe, asemănătoare, într-o privință, școlii decadente a damnaților/blestemaților francezi, puse sub drapelul satanismului parnasian, drum bătut de Ch. Baudelaire și epigonii săi, foarte puțin sau deloc simbolist. (Mijloacele de expresie nu sunt inferioare față de *Florile de mucigai* argheziene.) Într-o altă privință, sunt *en avânt* postmoderniste/poststructuraliste, dacă luăm în considerație gratuitatea și stilul de suprafață al lor, elogiarea

ironiei, a efemerului și a extravagantei, o negare a oricărui sens fix sau corespondențe între limbaj și lume, preamărind subiectivul și spontanul de pe o poziție sceptic-sarcastică. Alegoriile, abstracțiile etc. sunt refugii/răsunete ale spațiilor germane atunci vizitate/(re)vizionate, cu reverberații din trecutul personal studențesc sau din lecturi asimilate anterior. Sunt culori materiale/muzicale dintr-un arsenal panteistic violent, cu rigidități ori libertăți sugestive, iar originalitatea nu este relativă. Pentru snobi, ele pot apare drept *vilissima et ineptissima/cele* mai stupide și absurde, iar stilul să fie în defect. Pentru postmoderniști (care încă nu l-au descoperit în această postură!?), pot să fie o revelație: poezia barbiană neacademică. Faptul că atare poezie (la care nu avem nici un fel de tradiție) este scrisă pentru un unic cititor explică „comportamentul textual” libertin, scriitura ei de ordin special „fără perdea”/ „sub abajur”, acele spuse pe șleau și nu obținerea unei glorii ieftine.

5

Adiacentă și implicită totodată operei poetice, se constituie *proza de idei* și *epistolarul*, creații construite ca un corolar al unui angrenaj literar-filosofic complex și contorsionat în coordonate valorice absolute. *Considerațiile teoretice de critică și istorie literară* privesc scriitori proeminenți români (Blaga, Mateiu Caragiale, Lovinescu, Rebreanu ș.a.) și străini (Poe, Moreas, Rimbaud ș.a.), fenomenul literar în genere și în particular, vizând teme și idei eterne, prin introducerea unui spirit critic acid inconfundabil și incomod, pe o linie de modernitate austeră. Declarațiile literare din *interviuri/anchete* sunt virulente, fără echivoc. La fel de intransigent, este în lucrările sale de atitudine în filosofia științei, ca promotor al teoriilor axiomatice și einsteiniene în

plan național, dar și al altor teorii moderne la fel de penetrante. Sunt ca un recul al creatorului de spații matematice vizionare în algebră și geometrie.

Mai puțin inspirat a fost în cele pragmatice/cotidiene. Ca *atitudine politică/morală*, a fost lipsit de vocație. Intransigent cu sine și ceilalți în plan creativ, s-a dovedit labil în viața socială de toate zilele. Așa a devenit legionar peste noapte și tot la fel de rapid s-a retras. Tot așa a procedat sub regim comunist: critic acerb al liberalilor și n-a mai continuat.

Este un portretist remarcabil, chiar în realizarea acelor încondeieri negative făcute colegilor de breaslă. Unii l-au iertat/trecut cu vederea, alții au întrerupt legăturile după ce au aflat de delațiune. Dar cel mai pertinent portret este cel făcut sieși, în *jurnalul de creație*. Introspecția este asemenea unei disecții anatomice executate cu artă și talent de un chirurg al sufletului.

În *epistolar*, este de-a dreptul maestru al exprimării. Scrisorile sale, indiferent de adresant, sunt de o artă care atinge perfecțiunea. Frumusețea lor e indubitabilă ca profunzime și prospețime a ideilor și sentimentelor prezentate.

Creația lui Ion Barbu, fie poetică, fie în proză, neatrânsă în volum, abandonată în manuscrise ori în periodice, este o componentă a compoziției sale spirituale, în care întâlnim virtualități de necontestat realizate de-a lungul unei jumătăți de secol. Este fundalul acelei capodopere, care este cartea de versuri *Joc secund*, și, în nici un caz, un debușeu de valențe pe teme diverse.

6

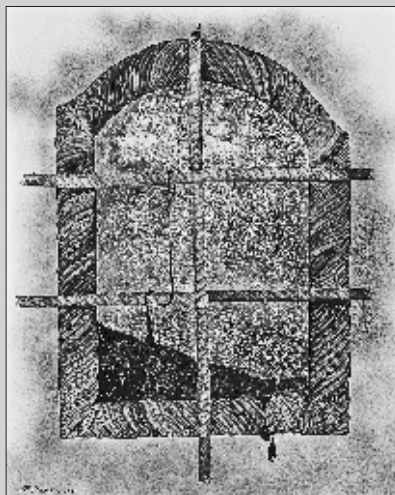
Modul interior de tratare a cunoașterii a fost la Ion Barbu identic, atât în lumea creației literare, cât și în cea a matematicii și filosofiei științei, o

VERNISAJ

“Tu unde ești? Ruinele cetății curg
înspre trecut asemenea apelor obosite.”

(În inima secolului)

Contradicții în forma materiei

metamorfoză a mirificului ființei în durată pură, dar fiecare cu alte mijloace de expresie. „Colaborația dintre poet și lector - scria criticul și istoricul literar Pompiliu Constantinescu - devine o cursă de ingeniozități. Intuiția lui e obligată să lucreze arbitrar, fiindcă arbitrară este însăși logica interioară a metamorfozei”. („Vremea”, III, 130, 11 septembrie 1930). Dar arbitrarul la care se referea direct distinsul analist literar se anulează de la sine când lectorul de poezie are un minimum de bagaj de cunoștințe de cultură generală din universul științei.

Cine încearcă să delimiteze fruntariile creației poetice și filosofice de cea matematică ori modelul lor de interferență, poate greși. Sfera preocupărilor sale în „imaginarea de lumi probabile”, revelarea circumscrisiei semnificației epistemologice și semantice a „nebuniei apolinice” în contextul cunoașterii umane, cu concursul conceptelor de probabilitate și certitudine ale științei moderne, sunt esențiale.

În cazul poeziei sale, marcată de căutări similare, în plan estetic, prin folosirea sintagmelor consacrate ca entități culturale intrate în circuitul spiritualității universale, a creat într-un limbaj sublimar un infrarealism de modele arhetipale, o poezie inițiatică cu valori generice, care conduce la perfecțiunea cunoașterii poetice nu numai prin imagine, simbol, mit și metaforă, ci și prin cunoașterea științifică. Astfel, poezia lui Ion Barbu, pendulând între *neprihănire* (joc secund) și *prihănire* (elgahel) este o creație a situațiilor grave, purificatoare - fie în poemul *După melci*, fie în bijuteriile artistice ale cărții de versuri *Joc secund*, fie în creațiile versurilor abjurate și a prozei de idei - prin atingerea sensurilor hialine ale vieții și depășirea pragului cognoscibilului inefabil, în căutarea altor existențe, a celor terne și eterne.

În filosofia științei și în matematică, la reconstrucția axiomatică a teoriilor științifice, bazată pe principiile de echivalență și izomorfism, se rafinează domeniul realului într-o structură generică comprehensivă, care primește o pluralitate de interpretări (modele, aplicări, realizări). Contribuțiile lui Ion Barbu-Dan Barbilian în acest sens sunt, păstrând proporțiile, pe măsura înaintașilor săi: Calois, Klein, Hilbert. În asemenea context, axiomatica a fost aplicată ca model abstract al unor teorii concrete, fiind „o matematică la puterea a doua”, după cum singur a numit-o într-un sens indubitabil.

Contribuția sa spirituală rezidă în măiestrite exerciții de virtuozitate și în conștiința unei omogenități logice. Se confundă cu o estetică distinctă a logოსului și cu o știință a numărului,

exercitată prin rațiune, act și ritm, proprii Demiurgului, ca privilegii ale lucidității absolute, transfigurate în forme și cantități sensibile și distribuite printr-un implacabil sacrificiu - sublimul autentic.

Academia Română i-a acordat post-modem, în mai 1991, titlul de membru pentru creația sa exemplară de poet, matematician și gânditor auster, recunoscându-i-se astfel valențele spirituale, intrarea definitivă în patrimoniul cultural național și universal.

15 Ianuarie 2011.
Mircea Coloșenco, lângă
universitarul Nicolae Crețu, la deschiderea
Centrului „Eminescu” din Bârlad.

În loc de „Jurnal”

I
T r e b u i e
motivată apariția
unei noi ediții a
operelor lui Bacovia?

Cred că da.

Situația de pe piața
cărții e cea care obligă. Au ajuns în biblioteci sau
circulă încă prin librării numeroase volume cu
versurile și proza poetului, dar puține din ele sînt
bune. Cele mai multe sînt alterate de greșeli, care
trec din unul în altul, fără ca redactorii lor să bage
de seamă. Nici critica de întîmpinare nu le observă.
De fapt o critică pregătită să se pronunțe asupra
calității edițiilor nici nu mai există, pentru simplul
motiv că nu rentează. În timpul cheltuit de cineva
cu controlul textelor se pot scrie cîteva eseuri,
care, e adevărat, nu îmbogățesc, dar barem aduc o
anume notorietate. Ca în toate domeniile, vremea
e a improvizațiilor ultrarapide.

Exemplele pe care le dau mai jos sînt culese
atît de la „case mari”, cît și de la „case mici”,
edituri similare cu „firmele de apartament”.

În *Opere* (Editura Fundației Culturale Române,
1994), ultimul vers din „Decor” apare „În parc
ninsoarea cade iar...”, în loc de „cade rar...”. În
„Rar”, din același volum, versul 7 e „Vreme și beție
-”, în loc de „Vreme de beție -”.

În *Plumb* (Ed. Humanitas, 2007), versul 9 din
„Seară tristă” apare „Prin fumul de țigară, ca-n
nouri”, în loc de „Prin fumul de țigări, ca-n noui”.
Tot acolo, versul 2 din „Finis” e scris „Sub raza de
argint visa în vasta sală...”, în loc de „Sub gaza de
argint...”, iar versul 4 din „Nervi de primăvară”
(Primăvară...) - „În oraș suspină un vals din fanfară”
e modificat: „În oraș suspină un vals în fanfară”.

În *Viori și clavire/ Violons et claviers* (Editura
Muzeului Literaturii Române, 2007), din „Gri” a fost
omis versul 8 („Trist, cu-o pană mătur vatra,
solitar...”), atît în textul românesc, cît și în
traducere. Următorul exemplu e și mai ilustrativ
pentru circulația greșelilor, pentru - aș zice -
„internaționalizarea” lor. În volumul citat, poemul
„Panoramă” apare cu patru greșeli: una
(„ocheane”, în loc de „ochene”, în versurile 3 și 5)
fără consecințe asupra traducerii și trei ce se
răsfrîng în aceasta: versul 2, „Lugubru de noapte,
tîrziu” (în loc de „Lugubru în noapte, tîrziu”),
devine, *naturellement*, „Lugubrement de nuit
tard”; versul 10, „In i dete un tremur satanic”
(greșeală preluată din *Plumb* - trei ediții! - scos de
Ed. Helicon, ori din *Plumb*, scos de Ed. Timpul,
2000), în loc de „Îmi dete un tremur satanic” (care,
în traducere, antrenează și versul precedent: „Și-
acea caterincă-fanfară”), ajunge în limba lui
Verlaine astfel: „Et cet orgue-fanfane en i/ Poussa

VERNISAJ

“...și eu nu mai sosesc, iar tu
întîrzi de veghe, rădăcină de dragoste,
Mamă...”

(Numai tu)

Cufundat în resemnare

un frisson satanique”; versul 14, „Din sumbrul muzeu furios”, în loc de „Din sumbrul muzeu fioros”, - tradus „Le sombre musée malheureux”!

Încă n-am ajuns la capătul listei și, vorba lui Bacovia, „Îți vine să rîzi... cu toate că îți vine să rîzi...”. Cum să nu-ți vină? În mai multe ediții, „Trec păsărele” (versul 3 din „Pastel”) e scris „Trec păsărelele”, „Și vine, ca-n vremi de demult” (versul 13 din „Toamnă” / Răsună din margini de tîrg) apare „Și vine, ca-n vremuri de demult”, „Gorniștii, în fund, la cazarmă” (versul 16, ultimul, din același poem) e schimbat în „Corniștii, în fund, la cazarmă”, „Ș-auzi tușind o tuse-n sec, amară” (versul 7 din „Sonet”) devine „S-auzi o tuse-n sec, amară”. Culese neglijent (în *Plumb*, Ed. Regis, f.d.), „Monosilab de toamnă” apare lipit de „Note de toamnă” și „Aiurea” de „Nocturnă” / Fug rătăcind în noaptea cetății, iar „Lacustră” are trei strofe, în loc de patru (prin comasarea celor de la mijloc). În „Decor”, din *Versuri* (Ed. Saeculum I.O., 1996), a fost suprimat spațiul dintre versurile 14 și 15, fapt care strică finalul. Pe lîngă ochi buni, editorii au nevoie și de urechi sensibile, educate prin și pentru literatură.

Nu mă opresc la proză și la „tabelele cronologice”, unde sînt și mai multe lucruri de îndreptat sau de completat.

Problema cea mai dificilă cu care m-am confruntat a constituit-o punctuația, interpretată diferit de editori. La fixarea ei, am ținut cont și de comportamentul autorului față de propriul text: Bacovia pare, aproape de fiecare dată, grăbit să-și încheie poemele, în etapa *Plumbului* și a *Scînteilor galbene*, accelerînd rostirea în finalul lor, și mai lent - subliniindu-și vorbele, spațiindu-le -, în etapa ce începe cu *Stanțe burgheze*.

Pentru definitivarea textului, am cercetat - se înțelege - și variantele. Puține, scurte, acestea cer o răbdare de optician. Cel mai adesea ele constau în modificări de punctuație, adaptări ale pronunției regionale la cea literară, schimbări de unu-două cuvinte și, în chip excepțional, de versuri și strofe. Eliminările sînt mai numeroase decît adaosurile, fiindcă poetul era dintre cei care știau că adevărul devine mai pregnant prin reducerea unui text. Tăieturile au semnificații aparte, însă, la Bacovia de pînă la *Opere* (1944) și la cel din perioada postbelică. La primul ele sînt făcute pentru a mulțumi urechea, voluntar, la cel din urmă - dintr-o anume prudență, *contraecoeur*. Cert, cînd și-a revăzut *Stanțe și versete*, autorul s-a autocenzurat. A înțeles că unele din versurile sale pun prea apăsător degetul pe rana sa sufletească, precizînd cauzele tristeților evocate, care nu o dată erau de natură economică și politică. Din „Stanța veche”, de pildă, a scos patru versuri: *Despre muncă, Salar, Ce-au*

fost, iubire. Introduse în locurile pe care le au în manuscrisul păstrat la Bacău, ele arată că stanța nu era „veche”, ci din intervalul 1946-1948: „Voiesc să cred/ C-am trăit/ În lux.../ Ce sentiment/ Trist, de-acum.../ Vorbe/ **Despre muncă,**/ **Salar**/ Sau versuri dramatice./ O voință mai bună, -/ Iubite vremuri/ **Ce-au fost**/ Sau vor veni.../ Ce sentiment.../ Ură.../ **iubire**/ Ici, colo,/ Uitare”. Stanța se baza pe comparația dintre două epoci din propria sa viață: una revolută, alta actuală. Din perspectiva acesteia din urmă, prima îi apărea un „lux”, termen înșelător, deoarece nu se referă la opulență, ci la lipsa grijilor legate de nevoile zilnice. Acum ele existau, dovadă că fondul discuțiilor devenise cel *Despre muncă, Salar*, carevasăzică dependență materială, lucru teribil de constrîngător pentru un poet. Or, Bacovia ajunsese la concluzia că asupra unor asemenea chestiuni trebuia să tacă. Mîna cu care se revizuieste nu e însă prea sigură: astfel, dacă eliminarea versurilor *Despre muncă, Salar* e greu de observat de cineva neobișnuit să pună întrebări, cea a lui *Ce-au fost* se resimte în logica enunțului. În fine, versul antepenultim, *iubire*, trebuia tăiat: îndulcea ceea ce nu era de îndulcit; în plus, venea la mică distanță de *iubite vremuri*.

Variantele acestui ultim ciclu scris de Bacovia relevă frămîntări legate de receptarea lui imediată, în cazul publicării. Prudent, poetul înțelegea că folosirea unor cuvinte „politice” ar fi putut să-i dăuneze și, drept urmare, le-a eliminat. De exemplu, din „Doină” („Doină II”, în *Opere*, Ed. Minerva, 1978), datată 1949, a scos versurile: *Și mulți se întreabă/ Despre guvern*, care precedau o nedumerire dureroasă: „Puținul din toate, / Unde s-a dus?” Fără ele, cititorul se putea gîndi la o situație particulară, nu la cea generală, caz în care răspunsul just era: în URSS, ca „datorie de război”. Apoi, din „Verset slav” a tăiat versul *Sau pîcîleală*, întrucît îl arăta sceptic într-o perioadă de sloganuri optimiste: „Un tango mai trist/ a cîntat undeva.../ Să beau acest cîştig social/ Decît, mereu, / Aceași rotație/ În Univers/ *Sau pîcîleală*/ Dacă tăcerea/ La un minut/ Coboară iarăși/ Nefericirea...” Dar exemplul cel mai elocvent că poetul ajunsese să se teamă de cuvintele și expresiile susceptibile de a fi considerate aluzii politice e tăierea versului *Împăratul roș* din alegoria „Freude”, a cărei structură, bazată pe enumerări, i-ar fi motivat prezența: „Roz/ Galben/ Alb/ Verde/ Cenușiu/ Covoare/ Peisagii din zări:/ Împăratul alb,/ Împăratul roș,/ Împăratul negru/ Bogății grase/ Într-un ascuns departe, (bogățiile despre care întreba în „Doină” - n.n.)/ Utopii/ Miragii/ După urbane ziduri:/ Făuriri mintale...”. Uneori autocenzura poetului dă impresia că anticipează

punctele sensibile din cutare sau cutare text asupra cărora se vor fixa ulterior cenzorii antrenați ai regimului.

Motive de a interveni îi dau lui Bacovia, în câteva rînduri, și versurile prea sincere, cu dezvăluiri intime inoportune, dezavantajoase pentru propria sa imagine. De exemplu, într-un moment de disconfort, el a notat, în „Verset prozaic”, două din bolile de care suferise odinioară: *Eczemă / Și blenoră*. „E fals de la o vreme / Oricîte s-ar vorbi, / Grozave iscusinți / Mereu a cîntări... / Afară-i umed / Moină, / *Eczemă / Și blenoră* / Ca și de mult, mizerii...” De cea dintîi pomenise și în „Nervi de toamnă”, de cea de-a doua mărturisea însă abia acum. Eczema e o boală individuală, atipică, în schimb „blenora” (blenoragia) e o „boală socială”, care acuză o viață dezordonată. Dacă la 20 de ani cineva se poate lăuda că a avut-o, la peste 60 e jenant. A fost firesc deci ca, recitindu-se, poetul să-și reprime amintirile medicale și să șteargă cele două versuri. Le-am „reconstituit”, deoarece, după 1990, percepția lor s-a schimbat. Atare mărturisiri sînt foarte căutate și-l așează în rînd cu cei mai iluștri poeți actuali...

II

Îi admir sincer pe cei combativi și bătoși în prefețe. Au alura învingătorilor care înfig steagul victoriei în redutele cucerite. Deși soldat vechi, pe mine mă vizitează încă, destul de des, ideea de vulnerabilitate în viață și în scris. În timp ce ei, la sfîrșitul unei lucrări, exultă și așteaptă laudele, eu sînt frămîntat de îndoieli și-mi contabilizez, în gînd, slăbiciunile. Odată ce am trimis la tipografie manuscrisul, siguranța mă părăsește. Încerc atunci să compensez golul ei cu explicații care să preîntîmpine, la apariție, neînțelegerile și mefiențele. Defensiv, apăsător încă de îndoieli, din ele îmi alcătuiesc prefața: o scurtă expunere de

intenții și autoevaluări. Un prag peste care mă încurajez să trec, chemîndu-i și pe alții după mine.

Cartea aceasta¹, așadar, e un *Bacovia en miettes*, însemnări despre om și poet, și în jurul lor. N-a figurat în planurile mele nici după primul volum din *Dosarul Bacovia*, nici după al doilea, unde am publicat o parte din „Glose” și din „Jurnal”. Ideea alcătuirii ei e recentă, mai exact din ziua în care am aflat că orașul își va sărbători iarăși poetul (nu expeditiv, ci cu un fast comparabil cu cel din trecutul antedecembrist), cu ocazia împlinirii a 130 de ani de la nașterea sa. Eram mai mulți de față. Cineva însă a întors privirea spre mine ca spre un suspect. „Ai ceva gata?”, m-a întrebat. Am zis „da”, deși în clipa respectivă nu aveam în minte nici un proiect editorial. Am adăugat, parcă la șoptirea cuiva: „În jurul lui Bacovia”. Răspunsul a fost pe cît de spontan, pe atît de corect. Asta fac de ani: mă „învîrt” în jurul lui Bacovia! M-am deprins nu numai să trec prin curtea operei lui, ci și să mă plimb pe la periferie și dincolo de ea. „Excursiile” de acest fel - o spun fără să ies din nota de modestie pe care am păstrat-o pînă aci - mi se potrivesc. Sînt un autor de „zigzaguri”, ins liber, curios, doar atît, nu un inspector de teren. Plimbîndu-mă pe îndelete, procedez ca Bacovia: „cînd găsesc ceva interesant, iau note pentru a mi le reciti mai tîrziu”. Acestea fiind zilnice, s-au adunat sute. Ce cuprind? Observații, analogii, reflecții, nedumeriri, completări la comentariile altora, apropouri la actualitate etc. Fie că depășesc o pagină-două, fie că sînt numai de trei rînduri, constituie „puncte de vedere” referitoare la Bacovia, un subiect care, în cazul meu, a devenit perpetuu. Nepremeditate, ele nu se așează unilateral și nu au un sens univoc: fie că întăresc, confirmă (cu date istorice, sociale, morale), fie pun sub semnul întrebării, atenuează ori contrazic caracterul definitiv al unora din afirmațiile pe care le-au formulat alți cercetători

VERNISAJ

“Acum doar sufletul, pisc înzăpezit;
împăienjenit de patimi mă clatin
mereu înclinat spre Nordul în ceață...”

(*Sufletul, pisc înzăpezit*)

Cuvioasa galanterie

sau eu însumi în alte situații. Prețuiesc fermitatea, dar și mai mult iubesc nuanțele, fără de care adevărurile ar fi incomplete. Vrînd să largesc orizonturile fiecărui aspect, le-am căutat unde m-am priceput, nu știu însă dacă întotdeauna în locurile cele mai adecvate. Totuși, și cînd am rămas aproape, și cînd am mers departe, în minte mi-a fost Bacovia, un poet care îi „rezumă” pe contemporanii săi, mai mult decît alți poeți, și care e, în egală măsură, contemporanul nostru. Luat ca pretext, el dă îndemnuri de a înțelege *à fond* lumea în care a trăit. Pentru a o înfățișa în detalii, am scris „Glosele”. Atitudinea de glosor am păstrat-o, nu o dată, și în paginile de „Jurnal”, bineînțeles, în forme specifice, subiective. În unele, am inversat perspectiva și am pornit de la mine. Timpul lung de cînd stăruie asupra lui Bacovia mi-a îngăduit să mi-l apropiu nu numai prin știința literaturii (sau prin alte științe), ci și prin propriile-mi experiențe de viață. M-a ajutat, de asemenea, spațiul, „țara Bacovia”, în care locuiesc de aproape 48 de ani, chiar dacă ea nu mai e cea din tinerețea sa, și nici barem din a mea. Oricum, reperele ei n-au dispărut în totalitate.

Formată din „dispersii”, nesubordonată vreunei teze anume, cartea aceasta e, în ciuda acestui fapt, una demonstrativă. Demonstrez prin ea, întîi, că Bacovia, autorul a numai circa 500 de pagini de poezie și proză, îl poate sateliza pe un cercetător ani în șir și, în al doilea rînd, îmi demonstrez mie că, fără senzația că „trag de subiect”, pot ramifica investigațiile asupra operei sale, în subterane și la suprafață, că pot descoperi și argumenta o gamă întinsă de teme sau că pot stabili relații noi cu alți autori și cu alte opere. Aservindu-mă, Bacovia mă evidențiază. Sper, de aceea, ca acest exercițiu de fidelitate (remarcă deja pentru durata lui) să nu se oprească aci și astfel corpul „glozelor” și al „jurnalului” să mai crească pînă la o viitoare ediție. Am încă datorii serioase față de cel ce a scris *Plumb* și *Scînteii galbene*. Cartea de acum nu-i (dacă e să ajung la motivele intime care m-au determinat s-o compun) decît o încercare de a mai reduce din povara lor. Pur și simplu, n-aș vrea să mai fiu întrebat o vreme: „Cînd scoți volumul al treilea al *Dosarului*?”, să-l las să se pîrguiască pe toate fețele (căci pe ici-pe colo mi se pare verde) la soarele și în brumele toamnei.

Alcătuirea cărții mi-a pus - e nevoie, cred, să precizez - două probleme majore: selecția materialului și „orchestrarea” lui. Dorința mea a fost să nu greșesc la nici una, dar n-am pretenția că e așa. Aș fi dezolat însă să nu fie, căci asta ar afecta cursivitatea, or pentru mine fluenta și claritatea sînt lucruri esențiale. Teoretic vorbind, prin varietatea și complementaritatea notelor și

însemnărilor, prin afinitățile și tensiunile dintre ele, o carte de glose și jurnal ar trebui să satisfacă atît pe amatorii de lecturi ușoare, rapide, cît și pe cei dedați cu popasurile, cu șartul, cu îndoielile, pasionați de amănunte, lenți de felul lor, cei ce nu se plictisesc și nu cedează în fața eventualelor dificultăți, - aceștia preferați de mine, la care mă gîndesc ori de cîte ori iau pixul în mînă. Asta nu înseamnă, iarăși, că așa va fi: am spus „teoretic”, adică ideal!...

*) *În jurul lui Bacovia*. Glose și jurnal, în curs de apariție la Ed. Babel.

Și pentru că toate lucrurile au povestea lor, și această ediție are povestea ei. Ea a început odată cu cronica pe care am scris-o la *Opere* (Ed. Minerva, 1978). Din cele douăzeci și cinci de pagini, peste jumătate erau de completări și rectificări: majoritatea, e drept, referitoare la note și variante, nu la textul stabilit. Între timp, lucrînd mai departe la *Dosarul Bacovia*, am adunat noi date, pentru eventualitatea că voi fi solicitat cîndva să fac o ediție. În 1996 am primit o asemenea ofertă de la Editura Institutul European, însă pentru colecția „Cartea școlarului grăbit”. Am declinat-o, recomandînd pe un prieten care, eram sigur, se putea plia mai ușor pe coordonatele ei. O oportunitate mi s-a ivit, apoi, în iulie 2004, prin d-l Niculae Gheran, cel mai experimentat dintre editorii contemporani, care dirija colecția „Lecturi esențiale” la Institutul Cultural Român. Încîntat de propunere, chiar dacă era vorba de un „Bacovia pentru toți”, am trecut imediat la treabă. Ținut din scurt de d-sa (de la care m-am ales cu cîteva scrisori de autentic profesor), am reușit să depun volumul la termenul stabilit. A venit însă schimbarea de conducere la Institut și, consecutiv, o schimbare de planuri. Loial fostului director, academicianul Augustin Buzura, d-l Gheran a demisionat din postul său, gest remarcabil, returnîndu-mi lucrarea în momentul plecării de la locul de muncă, ca și altora. Lăsată în plic, m-am mai gîndit la ea o singură dată, aproape de împlinirea semicentenarului morții lui Bacovia. Atunci, am crezut că ar putea fi tipărită, ca ediție comemorativă, fie sub egida Direcției pentru Cultură Bacău, fie a Universității (private) „G. Bacovia”. Evident, ca-n multe alte chestiuni, m-am înșelat. Direcția pentru Cultură n-a mișcat un deget și nici Universitatea, care se recomandă cu numele poetului. Aceasta, am aflat de curînd cu stupefacție, n-a avut, pînă-n această primăvară, în bibliotecă, nici o carte de sau despre Bacovia!...

Cont. Latin

“CĂRĂMIZI” PENTRU TEMPLUL CRITIC

Cine cercetează lista aparițiilor editoriale semnate de **Constantin Călin** în anii de început ai acestui secol poate să ajungă la c o n s t a t ă r i interesante. Până la ultima carte publicată, *Stăpânirea de sine. Miscelaneu* (Editura Ateneul scriitorilor, Bacău, 2010), au

mai fost încă două, înscrise în orizontul aceluiași preocupări și împreună cu care formează un fel de ciclu, încă nenumit: *Despre șapcă...* (2001) și *Gustul vieții. Varietăți critice* (2007). Între ele, deranjând oarecum simetria, se profilează al doilea volum din *Dosarul Bacovia* (2004), o preocupare mai veche a criticului, pe care acesta pare că o abandonează momentan, când, de fapt, o abordează cu reacția calmă a dictonului latin „festina lente”, trecut însă prin filieră franceză: „Hâtez-vous lentement”.

Ideea de ciclu se impune mai întâi prin structura asemănătoare a conținutului acestor volume, cu împărțiri riguroase și semnificative până la nivelul nuanțelor interpretative, apoi prin designul comun, realizat de Gheorghe și Dani Zărnescu, doi artiști plastici băcăuani care dau unitate stilistică și sobrietate copertelor realizate

de ei în spiritul celor narate de autor.

De asemenea, fiecare carte dintre cele menționate are o *dedicație*, - ceea ce demonstrează că autorul (critic literar) nu este un încruntat incoruptibil, ci un sentimental trecut definitiv cu arme și bagaje în tabăra scriitorilor nu o dată nedreptățiți... În sfârșit, aspectul lor exterior întregește ideea de unitate, semănând toate cu niște cărămizi aproape identic proporționate, necesare în edificarea unui templu critic semnat **Constantin Călin**.

*

Ca și în *Gustul vieții. Varietăți critice*, materia articolelor din *Stăpânirea de sine. Miscelaneu* o constituie textele apărute în unele reviste și ziare actuale, respectiv din Bacău, Satu Mare, Bârlad și Câmpina. Încercând să localizăm pe hartă aceste orașe, vom admite că audiența de care s-a bucurat Constantin Călin de-a lungul timpului a fost destul de mare și că ideile lui au penetrat (sperăm cu folos!) conștiințele multor oameni, divers situați geografic.

Într-o *Prefață* edificatoare, autorul stăruie asupra demersului său și a scopului declarat. Cartea „Am alcătuit-o din «cărămizi» și «așchii de piatră»”, - altfel spus din materiale absolut necesare edificării templului său critic. Dacă în *Gustul vieții. Varietăți critice* Constantin Călin făcea în articolul liminar *Puncte de sprijin* portretul cititorului ideal, în *Prefața* menționată acesta se referea la propria persoană, intuind că

VERNISAJ

“...da, trimite-mi pasărea duhului tău:
degetele mele au memorie
și te vor întrupa.”

(*Jurământul*)

Cuvinte nerostite

publicistul (derivat din scriitor) transcende funcția de „spicuior” și de „curier” al faptelor cotidiene. Referindu-se la statutul publicistului *de vocație* acesta menționează că „Să scrii despre (aproape) orice e atât o pedeapsă, cât și o voluptate” - ceea ce înseamnă, de fapt, transformarea „datoriei în plăcere”, idee pe care Constantin Călin a cultivat-o constant. Tenacitatea scriitoricească a fost înlocuită cu graba publicistului de a ști „printre primii, ce-i nou (bun sau rău) în sfere de activitate și genuri diferite” - ceea ce echivalează cu schimbarea condiției scriitoricești, din nevoia de a fi mai aproape de oameni și de necesitățile lor cotidiene.

Scriitorul devenit publicist ad-hoc este capabil să întocmească un îndreptar cu reguli îndelung exersate pe el însuși, încât acesta să ajungă la concluzia că *notele* sau *notițele* sale „au câteodată ecouri mai puternice decât articolele lungi”. Este evidentă aici *dorința dialogului*, acea participare la viața colectivității care impune un intelectual demn de menirea sa, menire mult mai des ignorată decât apreciată.

Scriitorul cultivă *miscelaneul* cu conștiința că în acest fel va fi mai aproape de forfota străzii și de respirația pământului, - cu alte cuvinte alături de viață, într-o măsură mai mare decât în cealaltă ipostază, de creator al unor opere ce presupun un timp îndelungat de elaborare. Exemplul lui Constantin Călin în care casa cu patru camere „din cărămizi” este comparată cu un bloc având „o înălțime amețitoare” conține un mister pe care fiecare-l dezleagă cum crede, întrucât autorul se referă numai la „atractivitatea” acesteia. Dar ce înțelege el prin „atractivitate”? Pentru un popor care a lăsat numai parțial și nici măcar de două secole iarba satelor pentru pietrele/ asfaltul orașelor acest lucru se înscrie ca acces la civilizație și modernitate, regretele și entuziasmul acționând simultan. Însă din afirmația lui Constantin Călin reținem mai ales termenul „cărămizi”, ca element de construcție obligatoriu. Prin aspect cel puțin, *Despre șapcă...* (2001), *Gustul vieții. Varietăți critice* (2007) și, acum, *Stăpânirea de sine. Miscelaneum* (2010) seamănă cu niște *cărămizi* apte să edifice templul spiritual spre care aspiră Constantin Călin.

*

Intitulat *Zigzaguri*, primul capitol al cărții de față putea fi regăsit, purtând aceeași denumire, și în volumul mai vechi de „varietăți critice”. Ca și acolo, punctul de plecare trebuie căutat într-o frază sau expresie celebră, într-un vers oarecare

sau într-o întâmplare aparent anodină dar care declanșează meditația scriitorului devenit moralist cu apetențe filosofice. Nimic nu este inutil. De la faptă la interpretarea ei, de la cuvântul singuratic la edificarea frazei totul are continuitate și finalitate într-o dialectică pe care rațiunea o înregistrează, corijând-o însă adesea. Tocmai în sublinierea semnificației (unui fapt mărunț, de obicei) stă măiestria scriitoricească fără de care realitatea ar curge egală cu ea însăși, într-un peisaj monoton. Or, prin gândirea sa, autorul determină dacă nu niște transformări reale, atunci o percepere a lor dintr-un unghi inedit. *Pagina ipocrită, Vrăbii, ciori, porumbei, Răspuns, „Prostia sugestivă”, Ajutorul stilistic, Anti-loto, „Rămâi în truda ta”, Deschiderea gurii* etc. - adică primele texte ale acestui capitol - impun printr-o hermeneutică ce lasă fanteziei un loc important, făcând din miscelaneu un produs cu pretenții de artă.

Ceea ce intrigă și uimește totodată este varietatea lecturilor, situarea lor pe rafturi diferite ale unei biblioteci imaginare, obsesia enciclopedismului de care este îmbibată memoria lui Constantin Călin ca un burete uriaș. Desigur, și pentru cititor întâmplările narate sunt uneori cu totul noi, cum ar fi aceea atribuită lui Alexandru Telemaque, ambasadorul României în Turcia în perioada 1936-1938. Acesta scrie în *Efemeride diplomatice* că, în timpul misiunii sale, atunci când participa la diverse ceremonii într-o Ankară extrem de friguroasă, își căpușea adesea fracul diplomatic cu ziare pentru a păstra căldura trupului. Întâmplarea ca atare n-ar fi depășit rangul de „curiozitate”, dacă nu ar fi acționat ca un *brand* de succes, împrumutat unui student exmatriculat, viitor academician, nevoit prin anii *obsedantului deceniu* să lucreze pe șantierul bucureștene. Dar numai în *Poveste de iarnă cu ziare*, din care am reprodus întâmplarea de față soldată cu o învățătură anumită, ci și în *Pe aceeași temă, Antologia muncii, Egoismul românilor, Bătăușii și pirații, Democrația fără axiologie* etc. sunt menționate și interpretate întâmplări, afirmații aproape uitate sau simple gesturi care recompun un univers nedispărut definitiv.

Dar pe măsură ce tematica textelor se diversifică, asistăm la preponderența treptată a celor politice, care vin dintr-un trecut nu foarte îndepărtat dar care au, acum, parcă mai multă relevanță. Când am recenzat *Gustul vieții. Varietăți critice*, remarcam asemănarea dintre trecut și prezent, întrucât politicienii din 1938

reacționau (conform datelor oferite de Constantin Călin) întocmai ca cei de azi. În *Stăpânirea de sine. Miscelaneu*, Constantin Călin se corectează, în sensul că descoperă nereguli majore în politica țării mult mai devreme, la vreo cinci ani de la Marea Unire. Astfel, când revista „Clopotul” (din 7 decembrie 1923) a lansat întrebarea: „- De ce nu merge?” unul din repondenți a menționat: „pentru că în locul legalității domnește bunul plac, în locul concepției economice gheșeftul, iar adevăratele nevoi ale țării nu-și află expresia nici în legi, necum în administrație”. Indiferent de partidele care s-au succedat în istoria României moderne și de programele lor mincinoase, politica a urmat consecvent o linie de continuitate, dar nu în favoarea neamului, ci împotriva lui.

*

Existența umanității s-a desfășurat încă din vremuri străvechi sub semnul politicului. De fapt, chiar din timpul când conținutul noțiunii nu era bine precizat. *Tirania și democrația* (cu nuanțările de rigoare) s-au înfruntat în permanență, ajungându-se uneori (în mod paradoxal) la combinarea lor făturișă. Omenirea a fost permanent o uriașă masă de manevră care a îndurat războaie și perioade lungi de criză, lagăre de concentrare sau de exterminare. Mereu au existat „generații de sacrificiu”, „victime colaterale” și „martiri”, fără de care civilizația de azi ar fi foarte săracă la capitolul *suferințe*.

Cum *Stăpânirea de sine. Miscelaneu* își propune, printre altele, să ia pulsul realității, al doilea capitol al cărții se intitulează chiar *Politice (note și portrete)*, cuprinzând texte publicate în „Deșteptarea”, „Sinteze”, „Monitorul de Bacău” și „Ziarul de Bacău”, în perioada 23 decembrie 1989 -

31 decembrie 2005. Altfel spus, în perioada cea mai fierbinte a istoriei românești postbelice. Tonul acestor „note” și „portrete” (realizate de multe ori în *aqua forte*) variază de la entuziasm la pesimism, după cum conținutul lor antrenează un sentiment sau altul.

O grijă majoră pentru redefinirea obligațiilor tuturor intelectualilor cinstiți față de adevăr și libertate transpare din articolul *Rostul nostru*, după cum în *Pactul cu Spânul* se insistă asupra necesității de a fi îndepărtat ceașismul sub toate aspectele sale. Lucru aproape imposibil de realizat - după cum constată cu tristețe și dezgust autorul acestei cărți -, confirmând, de fapt, sentimentele unui popor întreg. Despre falsificarea adevărului, iluzia schimbării, erodarea unor medii culturale sau despre ipocrizie și lupta cu sine însuși tratează Constantin Călin în *Agentul albanez*, *Extazul și coșmarul*, *Greața* și „*Omul de calitate*”. Din cauza spațiului tipografic restrâns, textele menționate (ca și altele, de fapt) au valoarea unor tablete critice, în care rigorii ziaristice (ideale) în privința transmiterii unor date provenind din realitatea imediată i se adaugă interpretarea superioară, scriitoricească, urmărind în genere un obiectiv moral.

Acest lucru îl urmărește cu insistență autorul. Prin urmare, mai importantă decât faptele descrise este comentarea lor. În *Cazarma*, de pildă, sunt condamnate practicile ceașiste, tipic dictatoriale, care sunt aceleași pe plan național sau local. Un secretar județean de partid afirma că n-are nevoie „de competenți ci de disciplinați”. Cum în armată circulă neschimbată fraza: „Ordinul nu se discută ci se execută” alegerea titlului este explicabilă și inspirată. Căci regimul comunist nu avea nevoie de personalități, ci de simpli executanți.

VERNISAJ

“Era începutul de timp: păsări albe,
arbori înmiresmați, apele soarele:
atunci te-am răpit somnului...”

(*Am văzut zei...*)

Depășind sensul imediat

„Personalitățile” (în mod deosebit cele politice) se impun după revoluția decembristă. Ion Iliescu, Petre Roman, Silviu Brucan și alții, aflați deocamdată în opoziție, sunt evocați succint în pagini cu intuiții destul de exacte. *Copacii și pădurea, Avocatul guvernului, Demnitatea personală, Actor oftând* etc. se numără printre ele. Dar sunt și alte texte care infirmă această opinie, deși la vremea când au fost scrise ele impuneau un punct de vedere optimist. Intitulat *D-l N. Manolescu și „jocul politic”*, articolul respectiv se referă la înființarea *Partidului Alianța Civică* de către „cronicarul literar român cu cea mai întinsă activitate”. Acestuia i se recunosc diferite merite, fiind considerat „un tip cu o minte neobișnuit de ageră” care posedă „surprinzătoare intuiții și aptitudini de strateg”. Data apariției acestui articol este 16 iulie 1999. Dacă astăzi Constantin Călin ar fi tentat să scrie din nou despre N. Manolescu, participarea criticului la „jocul politic” ar fi altfel înțeleasă. Visând la calitatea de președinte al României, el a fost constrâns de realitate să renunțe și la cea de șef de partid, mulțumindu-se în cele din urmă prin a fi director al principalei reviste literare din țară și președinte al Uniunii Scriitorilor. Abandonând lupta politică pentru că s-a simțit lezat în orgoliul său de ființă superioară, el a revenit la vechile unelte, dar fără convingerea de odinioară.

De fapt, ambivalența scriitor / om politic este și tema articolului *Scriitori în Parlament*. Sunt menționați cu acest prilej cei 17 inși meniți să reprezinte cultura românească, profilând „stângă” și „dreaptă” eșichierului politic, direcții care „sunt excelent reprezentate”. Constantin Călin se bucură de elocința lor, de convingerea că „Din posturile lor, ei se pot impune ca pedagogi naționali”. Dar în afară de „elocința” acestora, trecută uneori prin filtre suprarrealiste, ca în cazul lui Corneliu Vadim Tudor, ce s-a ales? Aproape nimic. În schimb, în Parlament, ca și în celelalte instituții ale politicii românești, au prosperat corupția, inechitatea flagrantă, prosperitatea galopantă, fățărnicia dictată de interes - și lista „beneficiilor” aduse de „revoluție” ar putea continua, ca și glosele noastre în privința „participării” scriitorilor - martori (sau vinovați moral?) la dezastrul național.

Dacă *Indignarea selectivă* a fost și titlul inițial al articolului publicat în „Deșteptarea” din 6 februarie 1993, atunci Constantin Călin trebuie considerat un clarvăzător politic, prin atitudinea luată împotriva a doi profesioniști ai scrisului (N.

Manolescu și Ion Cristoiu) care deformează intenționat realitatea.

Desigur, *chestiunea Basarabiei* nu putea lipsi din preocupările nici unui publicist care se respectă. Am spune chiar că tema aceasta, cu implicații politice și literare deopotrivă, face dovada unui patriotism obligatoriu, cu fluturări de steag în zilele festive și cu nostalgii în celelalte zile ale anului. Păstrând conținutul unor concepte sau mistificându-l fără rușine în numele unui prezent încă tranzitoriu, oamenii politici pozează în apărători ai adevărului când ei sunt, de fapt, absolut indiferenți. Aceste gânduri ne-au fost inspirate de *Frații basarabeni și „românofobia”, Basarabie, întoarce-te!* etc., exemple de texte meritorii, în care realitatea și ficțiunea se împletesc dizarmonic.

*

Părăsirea accentelor critice în favoarea concluziilor facilitate de lecturi neașteptate formează în cartea lui Constantin Călin o nouă secțiune, intitulată *Cronici mărunte (accente și exemple)*. Dintre textele incluse aici se desprinde prin valoarea sa de *parabolă* *Pâinea, colhozul și Pasternak*, în care personajele (*Stalin*, dictatorul, și *Fadeev*, președintele Uniunii Scriitorilor Sovietici) impun evoluția literaturii naționale. *Pasternak* este personajul-cheie, dar atitudinea lui față de realitate este mereu ignorată sau falsificată. Ca atare, pedepsirea lui se dovedește oportună, iar eco-ul acesteia se soldează cu interdicția dreptului de semnătură. Interzicerea de a mai publica ar fi echivalat cu pierderea pâinii zilnice, dacă Pasternak n-ar fi fost și un bun traducător. De aceea Constantin Călin exultă, ca și alte firi optimiste: „Fericit acela pe care interdicția nu-l atinge!” Este, desigur, un exemplu notabil, dar el seamănă mai degrabă a excepție.

Textele subsumate acestui capitol nu se mai identifică prin precizarea datei publicării lor. Anul când au fost concepute este suficient, importante fiind realitatea menționată / comentată și morala acesteia. Astfel în *Tăgăduirea lui Petru*, un text scris în 1991, este interpretat gestul prin care unul dintre discipolii lui Iisus a rămas cunoscut în posteritate. În cazul acestuia dihotomia trup-suflet are ca finalitate înfrângerea venită chiar din interiorul său. Morala pe care o vrea subliniată Constantin Călin nu se lasă nici ea prea mult așteptată: „Dedicați exclusiv prezentului, n-avem imaginația viitorului și ignorăm adesea apariția

răului”. Tot din 1991 datează articolul *Emil Cioran, octogenar* din care bănuitul ton encomiastic lipsește, înlocuit fiind de constatarea amară că publicul îi cumpără cărțile „din curiozitate” rămânând însă imun „la mesajul lor”.

Glose pe marginea unor fragmente de cărți scrise de autori străini, evocarea unor prietenii literare, menționarea unor opinii divergente despre inteligența omenească, efectele foilețării presei românești și străine, portrete diverse (de la scriitori și jurnaliști la romi celebri), viitorul ortodoxiei etc. formează substanța din care spiritul lui Constantin Călin se hrănește cu folos în perioada 1990-2006, spre surpriza cititorilor care constată că orice amănunt poate avea valoare scriitoricească.

*

Pagini de jurnal erau și în *Gustul vieții. Variațiuni critice*. Le regăsim și aici, în ultima secțiune a cărții, intitulată *Confesiuni, Pretexte, Jurnal*. Se cristalizează convingerea că universitarul și scriitorul **Constantin Călin** este atent la toate ideile pe care le emite și că absența vreuneia din notele sale ar echivala cu o reală pierdere. Evenimentul sau faptul mărunț evocat salvează de la uitare, în manieră proustiană, o realitate aparent desuetă sau cu ecou limitat. „Au trecut mai bine de 48 de ore de la susținerea tezei și n-am notat nimic despre «eveniment»” - spune el undeva. Neliniștea este certă dacă o comparăm cu acest fragment din care transpare bucuria celui care încă poate gândi și scrie: „60 de ani: o țintă! Mulțumesc lui Dumnezeu că am atins-o. Impresia dominantă în clipa în care scriu rândurile de față e că încă sunt în mișcare și că mai am de mers”. Admirabilă concluzie pentru o viață dedicată

scrisului, în care cafeaua de dimineață este înlocuită de o frază bine scrisă.

Scriptură culpeșă

Scumpe domnule universitar Const. Călin,

Scriu “jenat” aceste rânduri. Dacă Dumnezeu luat, cumva, mințile unui om (!), apăi acela sunt eu...

Cum poate uita unul ca mine ziua de **22 Iunie**?! C-a-nceput într-o atare zi Războiul (nostru) Sfânt, mai treacă-meargă; dar că în 1940, în chiar ziușoara aceea, o Mamă din Udeștii lui Camilar aducea pe lume un... luptător, asta trebuia s-o țin minte.

Știu că nu pot fi iertat. Nici măcar pe jumătate. Căința mea poate vă va încălzi inima și mă veți cruța. Și eu „mai am de mers!”...

Domnule profesor, LA MULȚI ANI! Lângă cele 71 de (primă)veri, vreau să mai adăugați măcar șase lăștri.

Fericire și sănătate familiei, putere de muncă permanentă Dumneavoastră!

De la toți prietenii din Bârlad, omagiu!

5 august, 2011

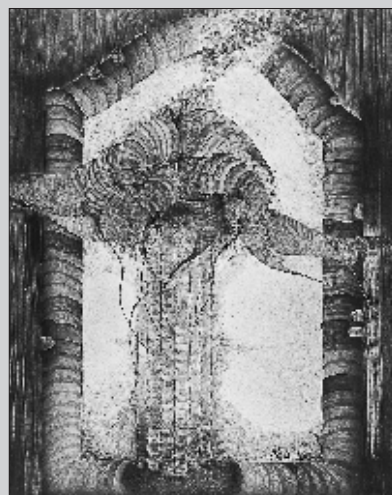
Grigore Popescu

VERNISAJ

“Rămâi, rămâi mereu femeie,
te-aștept în aurita ușă,
doar dragostea te face zee
când restul nu-i descât cenușă...”

(Din adorație)

Desfrâu în liniștea conștiinței

Condamnarea la... supraviețuire^{)}*

Un cuplu aflat la vârsta înțelepciunii, după ce traversează din ce în ce mai sudat, mai „armonizat”, vreme de patru decenii, vîltoarele vieții, ajunge, la anii senectuții, să se confrunte cu cele mai dure încercări provocate de declanșarea unor boli necruțătoare. El, Alexandru, medic specialist, cunoscut și respectat într-un oraș de provincie; ea, Elvira, inginer agronom ce-și petrece anii premergători retragerii într-un centru pentru protecția plantelor unde lucrează cu îngrășăminte, pesticide, semințe etc. Uniți în vremea mirabilei tinereți prin sinceră și pătimasă iubire, cei doi eroi ies cu bine din traversarea furtunilor existențiale tocmai datorită iubirii, tandreții, respectului, încrederii care-i unesc. Pînă cînd, Dumnezeu le hotărăște o nouă încercare, cea mai grea, cea mai chinuitoare, cea mai istovitoare. După învolburările provocate de lovitușie și de aiuritoare, degradanta tranziție, cuplul ajunge să navigheze în apele liniștite ale normalității: cei doi soți își fac o casă, își cresc nepoții cu dragostea și responsabilitatea cu care și-au crescut și feciorul, își asumă sarcinile, constrîngerile, sacrificiile impuse de meseriile alese cîndva. Nu degeaba se spune însă că apele liniștite sapă adînc! Soarta le-a rezervat noi cumpene: probabil și din cauză că o îndelungată perioadă a lucrat în mediu toxic, Elvira e atinsă de cea mai temută maladie a contemporaneității, cancerul. E nevoită să treacă prin toate suferințele, durerile, servituțile, silniciile născute din diagnosticare, intervenție chirurgicală (ablațiunea unui sîn), din trama fizică și psihică produsă de mutilare și din efectele secundare ale tratamentului cu citostatice, între care cel mai traumatizant este căderea părului. De altfel, despuieră de această podoabă a feminității, de

unul din simbolurile ei cele mai impresionante, este unul din motivele cele mai dure, cele mai înrîncenate ale revoltei femeii ce-și vede trupul cum dă semne de slăbiciune, de îmbătrînire, de boală. Și, la patru ani de la intervenția chirurgicală, cînd totul părea să se îndrepte spre bine, să reentre în normal, cu disperare cuplul constată o recidivare a bolii, o apariție și o împînzire a cancerului la alte organe. Suferința reîncepe, toate procedurile se iau de la capăt. Neliniștile, servituțile, umilințele, dependențele, durerile legate de boală revin în viața cuplului. Ca și suferința. O suferință atroce, indescritibilă, o disperată încercare de eradicare a bolii necruțătoare, de doborîre a morții. Și, pentru că o nenorocire nu vine niciodată singură, doctorul - stîlpul casei în vremea în care familia trăise sub zodia cancerului -, consultîndu-și colegii în urma unor clare semnale date de propriul organism, constată că, în perioada de apogeu al bolii soției, el va trebui să se interneze într-o clinică de specialitate (o clinică de cardiologie, mai exact), din Cluj, pentru a suporta o complicată, chinuitoare și riscantă intervenție pe cord. Adică o hotărîtoare operație de implantare a unei valve metalice pe inimă, care, altfel, și-ar putea opri în orice clipă traviul/bătăile. Amînarea intervenției e sinonimă pericolului de a muri în orice moment. Aceasta ar fi povestea, aparent banală, pe care scriitorul Iorgu Gălățeanu o oferă cititorilor în noul său roman **Sub ghilotina vieții...** Dar, sub această aparentă banalitate, cît zădărnici, cîtă suferință, cîtă durere se ascund! Și cîtă muncă a scriitorului!

Intervenția are loc (din fericire, cu succes!) și cei doi își trăiesc uniți această lungă, tristă, torturantă abatere de la normalitate. Medicul, uitînd de propria boală, își închină întreaga

existență smulgerii soției din ghearele ineluctabilului, dedicându-i-se în întregime, trup și suflet, și uitînd de propria suferință, chiar și în perioada fragilității postoperatorii, chiar și în timpul propriei convalescențe. E coarda ce sensibilizează sufletul cititorului, prin umanismul ei, e un exemplu de solidaritate, de dăruire, de iubire, greu de întîlnit în lumea reală. Și totuși, acest exemplu de abnegație a existat, căci autorul își descrie propria existență, propria experiență, în acest atît de emoționant roman. Vorbeam ceva mai sus de speranță. Ei bine, una din laturile tulburătoare ale cărții are în vedere tocmai această speranță ce nu părăsește nici o clipă cele două personaje, speranță născută dintr-o apropiere tot mai pregnantă, benefică, de Dumnezeu.

De puține ori am citit o carte în care suferința să aibă un rol atît de important ca în romanul **Sub ghilotina vieții...** al scriitorului Iorgu Gălățeanu. Căci asta este noul său „copil de suflet”: **o radiografie a suferinței** (așa cum **Vocea manuscrisului** este o radiografie a absurdului). A suferinței fizice - cauzate de boli necruțătoare - și a suferinței morale (cauzate de majore schimbări existențiale). Nu cred că greșesc prea mult cînd afirm că, în sens figurat, eroul principal al romanului **Sub ghilotina vieții...** este suferința. Cu toată cohorta ei de slujitori, de complici, de „terminatori”.

Surprinde ipostaza medic-pacient a eroului Alexandru Grigoriță. Din această ipostază, el își poate transforma faptele și mai ales trăirile în tumultuoase izvoare „bibliografice”, își poate nota observațiile nu numai asupra spitalelor prin care trece, asupra medicilor care-l îngrijesc, asupra pacienților cu care „împarte” suferința, ci și asupra lui însuși. Noian de gînduri, de frămîntări, de îndoieli, de temeri, de speranțe se translează în luciditatea uluitoare a acestui roman. Situație care-i prilejuiește o constatare deloc

surprinzătoare: suferința nu se împarte. Oricît de apropiat ți-ar fi cineva, nu-ți poate duce crucea ce ți-a fost destinată. Fiecare om are Golgota lui. Dar, în timp ce urcă această Golgotă, i se poate șterge sudoarea de pe fața suptă de boală și de patimi, i se poate stăvili sîngele de pe fruntea înspînată, i se poate întinde un căuș cu apă, i se pot alina rănile... Asta încearcă - pînă la uitare de sine - să facă și Alexandru pentru soția lui, Elvira, astfel încît al doilea „personaj” important al cărții devine devoțiunea. Pe parcursul celor peste 550 de pagini, romanul se transformă dintr-o radiografie a suferinței, într-o tulburătoare descriere a simbiozei între suferință și devoțiune. Privită din acest unghi, lucrarea e o sfidare a singurătății ce i-a fost hărăzită omului. Pentru că numai rămînînd unit, cuplul poate traversa cu succes încercările ce i-au fost date, numai sprijinindu-se unul pe celălalt, cei doi vor ajunge la liman, vor ieși din tenebre la lumina vindecării. Vindecare echivalentă cu o miraculoasă mîntuire.

Procedeele de punere în contact a cititorului cu realitatea romanului, cu substanța sa, le cunoaștem din volumele de proză anterioare ale lui Iorgu Gălățeanu (**Iubire imaginară**, **Blestemul plopilor**, **Destinul chintei**, **Vocea manuscrisului**, **Utopia zidurilor**): observarea cu clarviziune și pătrundere a realității (de această dată se poate vorbi chiar de o observație clinică, întreg romanul, prin acuitatea și minuțiozitatea detaliilor, pîrînd a fi construit din fișe clinice de observație a suferinței), introspecția, flashbackuri, interferența de planuri, dialogul neconținut cu Sinele...

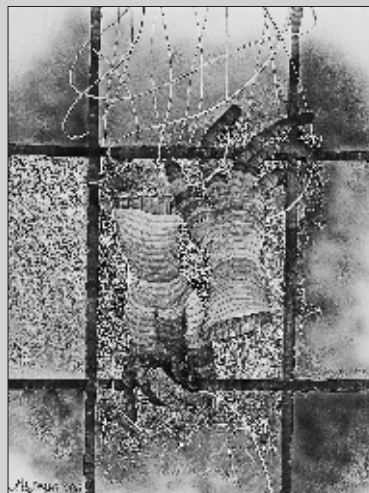
Traversarea detaliată, etapă cu etapă a bolii, de la primele simptome, pînă la certitudinea supraviețuirii (nu îndrăznesc să folosesc termenul „vindecare”: nici autorul nu o face și, în plus, el lasă doar să se înțeleagă faptul că marile pericole au fost depășite; de altfel, bolile ambelor personaje principale nu mai sunt vindecabile sută la sută, fie

VERNISAJ

“Cîntec și plîns, iar între ele
trupul meu chemat, nechemat,
clopot între gemene stele
sângele-mi întunecat.”

(Între noi, clipa)

Eliberare de destin

și prin faptul că, atât în plan psihic, sufletesc, mental, cât și în plan concret fizic, ele lasă traume, urme de neșters; vor fi niște tovarăși amenințători de călătorie pînă la capătul drumului existențial) este echivalentă cu trecerea printr-un înrobitor purgatoriu. Da, oricît ar părea de paradoxal, boala este o purificare, nu doar pentru Alex, ci și pentru Elvira. Este o lepădare de meschinăria cotidianului (care - vrem, nu vrem - ne înrobește existența) și o transgresare a preocupărilor zilnice spre o miraculoasă împăcare cu sine și cu divinitatea. O mîntuitoare „îndumnezeire” ce se manifestă fie prin întemeierea unei strînse relații cu biserica și cu reprezentanții acesteia (în cazul Elvirei), fie prin dăruirea în practicarea meseriei și mai ales prin înveșnicirea pe care doar creația o poate oferi (în cazul lui Alexandru). În plus, pentru autor, rememorarea fiecărei clipe a bolii constituie o eliberare de sub tirania acesteia, o prețioasă, oportună confirmare a ideii că strategia adoptată a fost cea adecvată situației date.

În procesul de revenire la viață din ceea ce se poate numi fără ezitare „anticamera morții” în care au fost zvîrliți o lungă perioadă cei doi protagoniști, un rol terapeutic nebănuț, un rol benefic îl au, cred că în chiar ordinea aceasta: nepoții (în special Vlad), cîinii (Fulg, Rita și Ema), familia și prietenii. Dar, mai ales, propriul suflet, propria dorință de a învinge în confruntarea cu ineluctabilul. „Vezi! Credința ta te-a mîntuit!” i-a spus Iisus Hristos orbului. Și în cazul eroilor romanului **Sub ghilotina vieții...** se poate afirma că propria credință i-a salvat. Credința că nu și-au îndeplinit încă menirea existențială, credința că mai au rosturi de împlinit, credința că-și mai pot oferi unul altuia fericire și, mai ales, credința în Dumnezeu. Pornind de la premiza că Dumnezeu îi va ajuta să lupte și să biruie în confruntarea cu boala, personajele se înarmează cu tăria de a suporta durerile, servituțile, neputințele, umilințele impuse de boală, măcar pentru a putea exclama la capătul încercării „Domnul fie lăudat!”.

Roman de maturitate, roman autobiografic de o dezarmantă sinceritate, sfîșietor și grav,

problematic și sobru, hrănit de un realism ce își împinge ființarea pînă în inima naturalismului, un roman crud și neiertător, așa cum e viața însăși, **Sub ghilotina vieții...** mizează pe o tainică, necesară complicitate a cititorului. Pentru că - nu-i așa? - nu este om care să nu fi cunoscut în existența lui suferința.

Deși „comparaison n'est pas raison”, după cum ne avertizează neolatinii noștri frați din Hexagon, comparat cu prozele anterioare, romanul cîștigă în gravitate, în claritate, în veridicitate, își construiește miza doar pe trăirile a doi protagoniști, celelalte personaje alcătuiind un fundal necesar reliefării unei incredibile povești de viață și de moarte, a unei povești atribuite Elvirei și lui Alexandru Grigoriță, dar cu care orice om se poate confrunta. Mai puțin spectaculos ca invenție epică și ca „mișcare scenică” decît romanele ce l-au precedat, **Sub ghilotina vieții...** e mai profund, mai adevărat parcă, mai puțin „literaturizat”. Cadrul este mai îngust (însă mediul spitalicesc este surprins și descris în toată complexitatea sa), epicul mai static, dar trăirile sunt mai intense, mai vii, mai adevărate, mai umane.

Elementul social, atât de prezent în celelalte romane, se estompează, face loc unei altfel de felii de viață, oglinda pe care Stendhal o vedea plimbată de-a lungul unui drum scrutează acum insondabilul sufletesc, cu strălucirile și tenebrele sale, cu piscurile și prăpăstiile sale, dinamismul face loc psihologicului, acțiunea face loc reflecției. Personajul Alexandru Grigoriță descoperă dintr-o dată deșertăciunea zbaterilor anterioare pentru o carieră strălucitoare, pentru un drum mai neted în viață, pentru un trai mai bun, pentru un loc cît mai vizibil în societate. Toate acestea țin de vanitate. Or, zbaterea actuală e zămislită de lupta pentru supraviețuire. O luptă din care puțini ies învingători. Căci, vorba evanghelistului Matei: „mulți sunt chemați, dar puțini aleși.” Soarta a vrut ca Alexandru Grigoriță, adică Iorgu Gălățeanu, să se numere printre cei aleși.

Iași, Iulie 2011

* Prefață la roman.

Petre IOSUB, PORTRET ÎN EVANTAI

În mai puțin de un deceniu și jumătate (1998-2011), prof. dr. **Petre Iosub** a edificat o operă, pe care exegetul calificat și deopotrivă cititorul amator o pot judeca acum în ansamblu, din perspectiva unei organicități structurale. Răgazul relativ scurt dedicat **aventurii scriiturii** are o explicație perfect legitimă: autorul a asumat achizițiile culturale - în sens larg - decenii la rând, prin acumulări și decantări, adesea dureroase, prin severe poziționări axiologice - mai niciodată oportuniste - pentru a-și putea permite în cele din urmă clipele magice ale sintezei.

Așa cum am argumentat în altă parte, **Petre Iosub** putea debuta editorial mai demult, în anii tinereții lui impetuoase și inocente, când rigorile și cenzurile interioare funcționau mai permisiv și când nu s-ar fi putut lovi, eventual, decât de închistările inerente epocii totalitare. Dogmatismul stalinist mortificat al anilor '50 trecuse, iar oamenii de cultură puteau „respira” cu o anume lejeritate.

Cenzura putea fi depășită prin tenacitate, insistență, forță persuasivă și limbaj esopic, spre a nu ne referi strict la micile compromisuri parabile. Se știe că temuții „cerberi” ai cenzurii comuniste nu erau chiar atât de închistați - excepțiile confirmă regulă - pe cât se crede astăzi și că un autor valoros izbutea cel mai adesea să-și tragă opera spre lumina tiparului. O spune Nicolae Manolescu însuși într-o carte recentă, autor al cărui destin literar a fost marcat puternic de îngustimile politice ale epocii trecute (v. Nicolae Manolescu - *Viață și cărți*, Editura Parabola 45, Pitești, 2010).

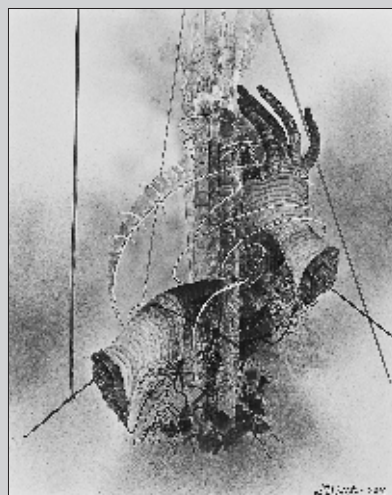
Cu toate acestea, criticul a reușit să-și vadă cărțile tipărite și încă în tiraje ce sfidează orice comparație cu tirajele de astăzi. Singura excepție dramatică ce-l privește pe autorul *Contradicției lui Maiorescu* o reprezintă incontestabil antologia poeziei moderne (*Poezia română modernă de la G. Bacovia la Emil Botta*), tipărită în peste 85.000 de exemplare, topită în cea mai mare parte cu peste

VERNISAJ

“Un dor ne doare ceas de ceas
spre muntele cu piatra blândă -
urcușu-acesta ne-a rămas
și arde sus o stea flămândă...”

(*Temerile lui Orfeu*)

Fantezia unui răgaz

patru decenii în urmă, în circumstanțe deplin limpezite acum și edificatoare: în 1968 nu puteau figura într-o antologie românească, tipărită la București, poeți legionari, oricât de inofensive le-ar fi fost poeziile incluse.

Petre Iosub a preferat lectura aprofundată a marilor filosofi antici, clasici și moderni și, corelativ, meditația contemplativă, fără a se precipita în arenă cu volume peste volume. Riscul intelectual ar fi fost mare, graba nefiind - cum se știe - cel mai bun sfetnic. Cărturar prudent și scrupulos, abia sexagenarul s-a decis într-o zi să purceadă pe drumul anevoios al tiparului cu cele mai importante zidiri intelectuale. (Fac aici o precizare fără echivoc: ceea ce a publicat autorul nostru până în 1998 nu-l reprezintă integral ca structură profundă, fiind într-o anumită măsură de exerciții digitație pentru necesara și inevitabila uvertură.)

Contribuția sa culturală, în sensul achizițiilor solide și erudite, turnate în tipare coerente și persuasive, a fost grupată chiar de autor în patru compartimente ce comunică între ele în virtutea organicității invocate mai înainte, după principiul generos al vaselor comunicante.

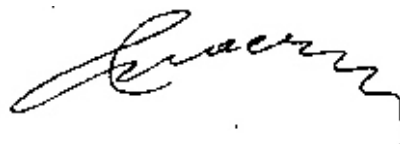
Conform așteptărilor, domeniul predilect este acela al filosofiei, în care **Petre Iosub** se mișcă dezinvolt și cu autoritate. Atent la mișcarea ideilor, autorul a știut mereu să definească genul proxim și diferența specifică ale scrierilor marilor filosofi, urmărind cu subtilă comprehensiune spectacolul fascinant al sistemelor și deopotrivă al personalităților. Demonstrațiile gânditorilor de ieri și de azi sunt analizate pas cu pas, fără grabă și fără partizanat subiectiv, decelându-se ideile cu adevărat novatoare, unele revoluționare și evidențiindu-se particularitățile discursului filosofic. Ca și în alte domenii, și în filosofie - ne dă de înțeles **Petre Iosub** - funcționează axioma lui Buffon: „Stilul este omul însuși!” Treptat s-au născut, în țesătura studiilor de filosofie, diferențierile de esență și de nuanță.

De la Aristotel până la... Alexandru Boboc, pe o acoladă diacronică semnificativă, **Petre Iosub** înțelege să-și construiască propriul discurs filosofic și să se raporteze ontologic la marile spirite. Este o lecție de umilință intelectuală și concomitent de orgoliu, de comprehensiune și adeziune simpatetică, uneori de delimitare polemică. **Petre Iosub** izbuteste să intre în consonanță spirituală cu filosofii lumii și să-și afirme, fără complexe provinciale, opțiunile axiologice. Așa se face că nu-și uită nicio clipă apartenența la spațiul cultural mioritic, își cunoaște bine rădăcinile și nu ezită să pună în adevărata lumină contribuția filosofică românească. În acest fel s-au născut cărțile sale de analiză și de evaluare în planul gândirii filosofice naționale și universale, publicate într-un ritm

neslăbit: *Fragmentarium*, vol. I-II, 1998, 1999; *Elemente de arheologie metafizică*, 2000; *Omul - o ființă privilegiată*, 2003; *Pluralismul ontologic*, 2004; *Metafizica existenței*, 2007; *Lucian Blaga - Metafizica*, 2008; *Alexandru Boboc sau Intrarea în permanență*, 2008; *Incursiuni de arheologie metafizică*, 2010; *Dialoguri și studii filosofice* - 2011.

Pe un palier conex se fixează publicistica (*Sechestrați în tranziție*, 2002; *Însemnări pasagere*, 2003), probă a ieșirii decise a autorului în arenă pentru a semna contemporanilor maladiile veacului: marile prăbușiri economice, politicianismul agresiv și veros, demagogia fără frontiere, fariseismul, ipocrizia, minciuna, corupția, alienarea culturală, bulversarea valorilor, slugărnicia dâmbovițeană, spiritul tranzacțional, criticismul funciar etc. Polemistul se mișcă dezinvolt pe claviatura diverselor registre stilistice, exersând ironia, sarcasmul, diatriba. Autorul a văzut multe și nu-și face iluzii prea mari în privința șanselor noastre de regenerare spirituală. Crede în forța purificatoare a revoltelor populare și are încă speranțe în privința vocației morale a poporului român, un popor crunt lovit în istorie, umilit adesea de ai săi, dar capabil din când în când de mari răbufniri justițiare.

Poetul (*Vraja trecerii prin vreme*, 2002; *Semnele trecerii*, 2006; *Poemele toamnei*, 2009) se menține în cadrele generoase ale sentimentalismului romantic, nutrit de marile teme ale liricii dintotdeauna: **viața, destinul, satul, natura, copilăria, mama, visul, trecerea timpului, condiția umană, fericirea fulgurantă, nostalgia discretă a senectuții, amurgul, moartea**. Viziunile poetice, fantasmele, motivele recurente, structurile metaforice predilecte îl recomandă drept un spirit senin lucid, împăcat cu sine și cu lumea, fără mari tumulturi dionisiace, exercițiul liric fiind, în raport cu filosofia, un necesar și benefic *joc secund*. În fine, **Petre Iosub** a avut ocazia în ultimele două decenii - grație disponibilităților sale afective și demnităților publice, ca profesor, director, inspector școlar general - să aducă un omagiu implicit și explicit savantului american de origine română Anghel Rugină, al cărui nume se află înscris încă din timpul vieții marelui economist pe frontispiciul colegiului economic vasluian. Cele două monografii (*Contemporan cu viitorul*, 2006; *Anghel Rugină - Omul și savantul*, 2010), redactate în colaborare, întregesc un portret intelectual și justifică fără echivoc metamorfoza unei biografii în destin.

Filosofia limbajului

Intră tot mai insistent în patrimoniul nostru lingvistic-cognitiv, explicativ și de simbolizare termeni a căror vocație este de natură strictă a reflecției filosofice. Ei circulă, se impun, devin uzuali chiar și în împrejurări de comunicare nedorite și mi se pare că îi asimilăm doar pentru **coloratură** și nu pentru ceea ce definesc. Dintre aceștia ar fi și „filosofia limbajului”.

Întrebarea este: ce deschideri referențiale și ce semnificații au în plan filosofic, mai întâi, dar și în planul comunicării? Nietzsche spunea undeva că cei care concep universul ca un organism ar trebui să se gândească de unde își procură acesta hrana, pentru că orice organism are o relație metabolică cu mediul și inexistența acestei relații sau suprimarea ei înseamnă inexistența sau sinuciderea organismului. Și atunci el renunță la această analogie și își fundamentează altfel ontologia.

În cazul limbii, resursele de creștere, îmbogățire și mai ales înnoire sunt constitutive **metabolismului său**. Limba, ca fenomen „în esență

social și independent de individ” (Saussure), își are resursele de renovare și evoluție în vorbire și cunoaștere. Este vorba de comunicarea verbalizată cu încărcătură cognitiv-informațională și nu de alte forme ale limbii naturale. Pentru că academicianul Al. Boboc a publicat o carte (*Limbaj și ontologie*), ar fi interesant să pornim de la argumentarea acestui proaspăt și recent parteneriat între limbaj și ontologie, tradus în termeni operaționali metafizici sub forma „filosofia limbajului”.

Mulți gânditori și-au pus și-și vor pune problema dacă poate exista o filosofie, în aplicația ei ontologică, a limbajului. Analiza unor încercări de coabitare a termenilor vine să confirme această posibilitate și stabilește că acest parteneriat se înfățișează ca o nouă și în plină dezvoltare ramură a epistemologiei. Și cercetarea lui Al. Boboc are darul de a ne pune în legătură cu problematica acestui concept și cu referințele de natură să ne stimuleze interogațiile în această arie tematică. Interesul pentru această lucrare este cu atât mai

VERNISAJ

“Va veni Primăvara desigur,
ne vom întoarce în copilărie,
copaci fiind, ne-om inunda de muguri,
ne vom preface-n iarbă pe câmpie...”

(*Gând înapoi*)

Hatar de liniște-n nămezi

mare cu cât ea nu-și propune o fundamentare a acestei discipline moderne, ci o abordare de natură să aducă în prim-plan preocupări mai vechi și mai noi în domeniu, nevoi presante răsărite în orizontul cunoașterii pentru o nouă și specifică abordare a limbajului, componente esențiale care constituie aria tematică și problematică a filosofiei limbajului.

Noi spunem de obicei ontologie teoriei ființei, existenței în ansamblu, fără determinări - tipul aristotelic - și uităm că înseși structurile sau „germinațiile” structurale ale gândirii sunt idealități reale sau realități ideale. Ne oprim mai ales în pragul dihotomiei clasice și nu trecem dincolo de dualism sau, dacă o facem, unilateralizăm problema adevărului tot la o soluție clasică - realism sau raționalism. Ne-am învățat de fapt prea mult cu prejudecăți: din moment ce nu există obiectul, nu poate exista nici ideea și, platonian, invers. Uneori blestemăm și simplificăm rațiunea și cunoașterea că ne aduc atâtea probleme pe cap pentru care nu avem soluții. Deci, ceea ce nu ar avea soluție nu ar exista! Or, lumea este mult mai complicată și mai complexă decât puterea noastră de judecată și de aceea nu putem elimina fenomenele extraraționale și „evenimentele mentale” din structurile noastre existențiale. Atunci ar însemna să abolim „lumea umanizată” ca realitate culturală existențială și să ne limităm demersul ontologic doar la existența naturală. Este prea simplu să trăim și să gândim în arealul unor astfel de reducții primitive: obiectul și eu ca obiect printre celelalte obiecte ale naturii. De aceea, însuși Blaga pune sub semnul întrebării sau îi acordă o destinație anume teoriei bergsoniene privind pe „homo faber”, menționând de altfel că adevărata identitate umană o regăsim în „resimțirea misterului”, în acele „plăsmuiri” culturale, rupând cercul primar ontologic și construind un alt cerc - al umanității noastre - tot atât de real și de existent, dar generat de creativitatea noastră. Pentru că în cercul primar nu există și nu poate exista nici răs, nici plâns, nici comunicare, nici logică, nici poezie, nici religie și nici muzică. Natura nu este nici frumoasă, nici urâtă, nici rea, nici bună, nici bestială și nici lașă. Abia în universul cercului II, unde locuim și unde rațiunea din potențialitate a devenit activitate, dobândim sensul și valoarea. Această nouă și inepuizabilă onticitate obținută prin perpetua obiectivare umană asigură o perspectivă ontologică mult mai complexă și un câmp nelimitat de afirmare a gândirii, lucru de care doar omul este privilegiat și prin care, el singur poate dialoga cu zeii înșiși.

Sub acest aspect putem vorbi de o ontologie (sectorială) a limbajului, de o filosofie a acestuia,

pentru că el este o realitate sensibil evidentă dar și rațional și pe care n-o putem expedia în zona neutralității și indiferenței față de demersurile cognitiv-explicative. Noi interiorizăm, verbalizăm și comunicăm lumea reconstruită în sisteme conceptuale din care aparent dispar semnele existenței sensibile, însă aceste formațiuni ideale poartă în ele, după cum spunea Hertmann, un nucleu de real sensibil și nu reprezintă vrăjitorii sau fenomene paranormale. A. Martinet face apel la faptul esențial că „prin limbă noi inteligibilizăm lumea și o pregătim pentru comprehendere, definind limbajul cu „instituția umană” care nu ar rezulta din exercițiul (funcția-n.n.) natural al vreunui organ, așa cum respirația sau mersul sunt... rațiunea de a fi a plămânilor și a picioarelor”.

Dacă avem în vedere că, în „prima reflecție”, limba și ființa erau *cufundate* într-o unitate primară („la început a fost cuvântul”), atunci prin „*condiționarea formelor distanțării în reflecție, limba devine astfel calitatea realității date efectiv, a nemijlocirii pentru lumea culturii, lumea omului: lumea limbii precede atât modalitatea obiectivității în care i se opune lumea lucrurilor, cât și resemnificarea prin spirit, «activitatea liberă a spiritului»*”. Lăsând deoparte această precedentă existențială mitică, cât și caracterul *demiurgic* al cuvântului prezent în diferite medii de străvechime filosofică (hindusă în special), trebuie să credem că limba și limbajul nu sunt numai purtătoare de informații despre ceva de dincolo de ele și de nuclee de onticitate naturală, ci ele însele au devenit entități ontice cu mare deschidere și integrare în perimetrul gândirii filosofice. Sub unghiul relației triadice din semiotică, așa cum o concepe Peirce, acest aspect se desfășoară astfel: „*Semnul (I) nu poate fi înțeles în funcția sa fără a presupune în mod principal Realul (III) care este desemnat și existența semnului - interpret (II), pentru că însuși semnul apare ca o entitate cu două fețe (signifiant și semnificat)*” (Saussure). Aceasta pentru că „*semnul lingvistic participă la desfășurarea a două procese: de reflecție a realității și de transmitere a informației*”. De aici necesitatea înțelegerii funcției semnului în relație cu „*triada semnificare - informație - cunoaștere*”. Deci, și aceste câteva argumente, întrucât nu ne-am propus o dezvoltare exhaustivă și o încercare de studiu aprofundat a conceptului, demonstrează relația necesară și cu implicații vocaționale între cei doi termeni.

Pentru o eventuală aprofundare a acestei ramuri filosofice, cititorul interesat va găsi sugestii de răspuns și multe probleme deschise în lucrarea academicianului Al. Boboc, lucrare apărută în Editura didactică și pedagogică, 1999.

Poezia ca încercare serioasă

D-na **Sonia Elvireanu** trăiește - ca scriitoare - într-o concomitență instalată parcă pentru totdeauna: observă rapid și reflectează sintetic. Când afirmă că „*nu sunt poet, ca cei care se nasc poeți*”, doamna încearcă să-și atenueze îndoiala trucată cu artă și care tare puțin mai are până la a deveni certitudine. Asta, în ceea ce o privește; din partea astălaltă, sentința e definitivă și irevocabilă - **Sonia Elvireanu e poetă**. Că posedă și alte abilități, e onorant și nici măcar ostenitor.

Scriitoarea nu vrea să cadă „*în eroarea de a crede în cunoscători*”, pentru că „*franchețea unui alt ochi, din afară, contează*”. O să încerc să fiu eu ochiul acela, din afară, care să importe, răspunzând astfel și îndemnului nedisimulat al Poetei (da!), adică, zice Doamna, flatându-mă, „*am încredere în luciditatea cu care priviți lumea și deconspirați fața ei înșelătoare*”.

„Lumea-i cum este și ca dânsa suntem noi” - zicea El, aserțiune care pare a încurca mințile lucide, dar într-un mod care ne conduce mai mult spre deslușire. **Noi**, indivizii, poate comuni, poate banali (termeni ușor sinonimici totuși), suntem asemenea **lumii** sau ne semețim, fiecare în parte, să fim altfel? Ne ademenește megalomania și nici nu ne dăm seama că singuri ne înșelăm. Asta-i **fața** pe care trebuie s-o relevăm, posibilitate pe care n-o au decât **aleșii**, adică **poeții**, alături de ei stând, cu îngăduință, și cei care mai au câte-o obiecție, mai fac o observație sau își mai exprimă o rezervă: criticii (sic!).

De aceea versurile Soniei Elvireanu îl incită pe cititor, fără să-l șocheze, dar îi trezesc interesul. Autoarea oscilează între îndoială și certitudine, abia aceasta fiind calea spre descifrare. „*Uneori privirile/ se întâlnesc/ ochii se opresc/ o secundă/ și văd/ taina/ din privirea/ celui alt.*” (Întâlniri fugare) Cerebralitatea versurilor este atât de simplă, încât e imposibil să nu le distingi profundimea. „*Rătăcim pe același drum/ Să uităm singurătatea/ Sau poate altceva/ Mai adânc/ Încifrat în noi*” (Rătăcirii).

Ceva mă duce la celebrul text sanscrit *Imnul Creațiunii*, în care neființa e ascunsă-n întunericul „ascuns în întuneric”, taină explicată poate de antiteza din imnul original: „Unul răsuflă fără suflare”. Sonia Elvireanu, ale cărei întrebări nu bat periferia ci atacă nucleul, se întreabă simplu în aparență: „*Hotarul dintre lumi/ e umbra./ Care din noi e cel real?*”, pentru ca tot poeta să încerce un răspuns pe cât de uluitor, pe atât de plauzibil: „*Umbra -/ mister al neființei,/ ființa - miracolul a fi?/ Ziua sau noaptea/ a fi sau a nu fi,/ în unul și același/ unic cuvânt/ Ființa.*” (A fi) Cu versurile Doamnei ne aflăm pe cea mai fertilă holdă filosoficească, al cărei strâns, chiar dacă l-ai fi dorit mai bogat, tot te mulțumește măcar până la recolta viitoare.

Iată, deci, cum teoria vidului, referitoare la marea clipă originală, capătă în gândirea poetică a Soniei Elvireanu o față palpabilă, plauzibilă (cum mai ziceam) și care nu mai lasă loc îndoielilor legate

VERNISAJ

“Ci eu voi fi șoaptă, apoi gând sălășluindu-te
iar peste împărăția ta, Dorador
un clopot de dor istovindu-se...”

(*Fecundată de veșnicie*)

În casa toamnei

de harul poetic al scriitoarei.

Vorbim de har și uităm limbajul care e, de fapt, pecetea unicității poeziei dumisale. Stilul Doamnei are, înainte de toate, aura clarității, a limpezimii zicerii, impresie dată și de absența, deloc întâmplătoare, a zorzoanelor de condei. Nu se explică altcumva sinceritatea pronunțării, mai ales că Poeta este preocupată neconținut de exactitatea gândurilor - idei transmise-n termeni proprii, chiar și atunci când exprimă inexprimabilul. „*Cuvântul e zbatere/ Către sens/ Nu unul/ Multiple sensuri/ Reclădesc mereu/ Sau distrug/ Bucuria de a fi*” (Confuzii). Cred că la acest aspect se referea criticul Silviu Mihăilă, atunci când afirma că „Poezia Soniei Elvireanu întruchipează «o foame de cuvinte»”. Sesizarea e pertinentă.

Grupajul zgârcit de poeme trimise (8) mi-a permis, totuși, să disocieze, prin intuiție, între temele legate de universul imediat, mai accesibile celor dedulciți cu *aurarum leves animae* „suflările ușoare ale vânturilor”, și cele socotite tabu, cu

conținut aproape totemic, adică cele aparținând cercului pe care l-aș numi *anima rationis particeps* „spiritul care are rațiune”. Universurile „compensative”, de care vorbea Silviu Mihăilă, sunt tot atâtea elemente de sprijin pe calea metafizică oferitoare de satisfacții spirituale de neimaginat. „*lau urma stelelor/ Drumul lor/ Luminat de tăcere*” - spune Poeta în *Pași stelari*, iar eu o cred și o îndemn să grăbească pașii, fiindcă sfârșitul (drumului?) nu-l cunoaște nimeni.

Nu știu cât de franc a fost ochiul „din afară”, dar încerc să-i întorc atenția D-nei **Sonia Elvireanu**, ca într-un fel de final neîmplinit încă, spre niște *Sălci* care devin pretext profund, iar întârziind o vreme pe versurile poemului (își) va găsi răspunsuri... diverse: „*Prelungesc umbre/ peste ape adânci./ Între sus și jos/ oglinda,/ chipul tău/ întors către cer/ sau în ape răsfrânt./ Crengile curg/ ființa cuprind/ de sălcii și ape/ în adânc.*”

Mai e de adăugat, dar...

Nu-i ușoară calea de la pământ la stele...

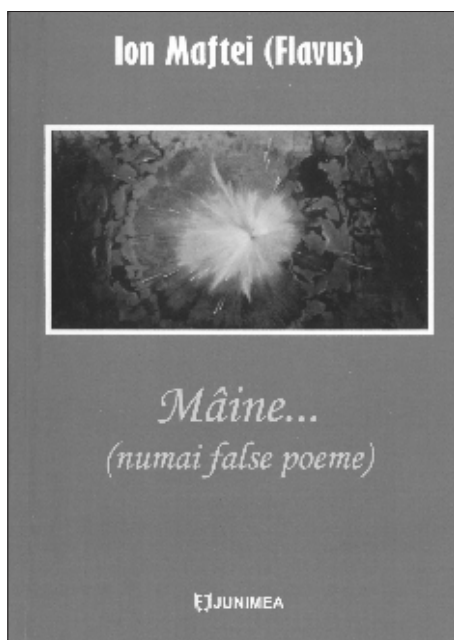
O dulce alintare îl stăpânește pe **Ion Maftei (Flavus)** când (și) volumului de poezii, din 2010, toamna..., **Măine...**, îi pune un subtitlu (în paranteză, firește!) care pastîșează simplul, ba timiditatea: (**numai false poeme**).

Altcândva, referindu-mă la **alte** cărți ale sale, scriam despre „*siguranța profesionistului, autorului fiindu-i necunoscută noțiunea de diletant*”. Observația rămâne valabilă și pentru volumul de acum, lui Ion Maftei (Flavus) fiindu-i străină intenția de epatare; și dacă versurile sale surprind, starea cititorului nu-i este indusă, ea se nutrește din ideea naturală a conținutului. Poetul, de fapt, îi atrage atenția lectorului asupra unei intenții vag ludice, dar care sugerează fără echivoc dorința sondării afundurilor, acolo, dacă-i bun „ocnaș”, descoperind filoanele și pepite.

175 de poezii mi-au stat în față. Nici citirea atentă nu m-a ajutat să aleg poemul pe care să-l pun în capul unei liste axiologice. „Insuccesul” se explică prin inteligenta, dar mai ales tainica

așezare a poeziilor în carte... Aleatoriu fiind exclus, Ion Maftei (Flavus) a sudat „paginile”, realizând o omogenitate care poate rezista oricărui asediu.

Om al perspectivei, viziunea lui nu putea fi decât sferică, adică perfectă, atribut greu de găsit la cei care bat în poarta poeziei fără să fie poeți. Autorul nostru, permanent conștient în reflexivitatea-i neobosită, și-a stabilit un punct în univers, în jurul căruia a adunat tot ce curge în spațiul nedeterminat, și, subordonându-i cosmosul, a ajuns a face din **Bogata**, satul și „punctul” său, un „*loco positus*” (pus la locul său) care să se contopească cu „întregul”, devenind egal și, prin consecință, important. Nici că se putea realiza o mai vizibilă situație în natură a „baștinei”. „*Măine-n Bogata va fi primăvară,/ Toamnă va fi în pădurea adâncă,/ Viscol va bate fără-ndurare,/ Soarele verii va cădea peste grăie,/ Timpul va galopa aducând laolaltă/ Tot ce a fost și n-a fost încă,/ Va pluti peste toate miros de tămâie,/ Va fi numai cântec*

deasupra a toate,/ Clopotul lui vechi cu glasul lui mare/ De viață și de moarte va bate,/ Măine-n Bogata va fi sărbătoare.” (În Bogata..., pag. 7, prima poezie din volum.)

Bogata! Consoane frumos rotunjite și vocale blânde zidesc toponimul. Cuvântul zăvorăște vieți și profilează un destin, dar drumul tot duce departe-depart, în folosul urmașilor. „*Depărtările între noi se adună/ Și pomii floarea își scutură, dragii,/ Frunza de laur se ofilește-n cunună/ Și cred că acum a venit vremea/ Ca cineva și mie să-mi spună/ Pentru drum lung să-mi fie gata desagii.*” (Pentru drum lung..., pag. 181.)

Ultima poezie a cărții este cea care împlinește intenția, deși abia acum se înfiripă șansa unui nou început. „*Crai-nou, curat și frumos,/ Răsare din cețuri albastre...*” (Noapte albă..., pag. 182.)

Poetul Ion Maftei (Flavus) este fericit pentru că, așa cum a spus Vergilius în *Georgica*, s-a putut ridica la principiile lucrurilor („rerum cognoscere causas”). Asta poate să însemne și că **El, Poetul** adică, a atins performanța scrisului perfect care izvodește din bunul simț al creatorului adevărat. A făcut, deci, un pas către Parnas („gradus ad Parnassum”).

Trăindu-și prezentul, **El** își reface trecutul. Imagistic? Nu, umoral. Stările sunt mai puternice, ferm conturate și rapid generatoare de mijloace de exprimare. Stihurile nu sunt ditirambice (n-ai cum să elogiezi „plecarea”!), rostirea este exactă, sugestivă chiar când nu sugerează, lăsând loc destul reflecției. „*Azi să te uiți la floarea de măr,/ La ne-nsemnatul fir de iarbă,/ Azi să te uiți la spicul de grâu,/ La frunza galbenă a toamnei,/ Azi să te uiți la ninsoarea curată,/ La pădurea adormită sub zăpezi,/ La toate să te uiți chiar azi/ Și să te bucuri că încă le vezi.*” (Azi să te uiți, pag. 8).

Un panteism de condiție nobilă, cum nu întâlnești decât în unele, de excepție, doine sau balade populare, există în mai toată gândirea

poetică a lui Flavus. Contopirea, astfel, devine nu temă, ci preocupare aproape psihotică, obsesie auctorială care-l stimulează pe cititor, nu-l destramă. Impulsul vine nu atât de la ideea configurată, cât de la „cântarea” aproape murmurată a unei poezii pe care parcă ai fi dorit s-o scrii... „*Măine-mi voi regăsi locul sub soare,/ Cu toate pornesc de la capăt/ Să fiu încă o dată stăpân/ Peste multele zări ale lumii/ Ca-n vremea frumoasei copilării.../ Să fiu încă o dată, pe rând,/ Pădure, cal năvălaș,/ Cântec de fluier, pană de corb/ Și apă curgătoare,/ Să fiu toamne târzii,/ Primăveri scăldate în flori,/ Drum și cărare,/ Visuri răzlețe/ Nopti scăpărând de luceferi,/ Munți bătuți de vânturi și ploi,/ Bucurii și tristețe.../ Măine-mi regăsesc locul sub soare,/ Măine măntorc printre voi.*” (Locul sub soare, pag. 22.) Mai contraziceți-mă!

Măine, timpul și trecerea sunt, cred, direcțiile tematice pe care, perspectival, și le-a prefigurat autorul. Dar n-am întâlnit nicăieri **regretul**. Câte-o undă de **nostalgie** abia șoptită apare și, cu-aceeași celeritate, dispare în cutele mentalului; pentru că frumosul care-a fost trebuie rețrăit prin amintire, nu compromis prin regrete zadarnice. „*Ai grijă să nu uiți/ Cum înfloreau toporașii/ Și cum sufletul nostru,/ La fel ca întreg Universul,/ Se scâlta cu uitare de sine/ În parfumul lor delicat.../ Să nu uiți cum înfloreau toporașii.*” (Cum înfloreau toporașii, pag. 94.)

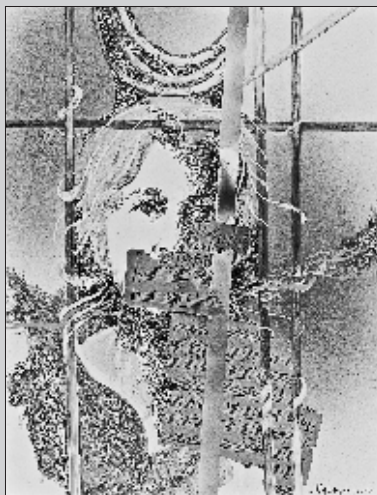
Poeziile lui Ion Maftei (Flavus) ard. Și dor. Și te încântă; dacă ești întreg, nu cântitor. Ele trebuie simțite, nu înțelese. „*Azi, ca și ieri,/ Nu sunt nici aici,/ Nici acolo,/ Nu sunt nicăieri*”, ne spune Poetul aparent abulic. Superficialul (neșcolitul?) își va încreți degeaba fruntea; înțeleptul va aștepta străfulgerarea. Poate că nu toate versurile lui au aceeași tărie (zic „poate”, cu teamă!), dar e de amintit că într-o *Artă poetică* a unui latin ilustru ni se liniștea sufletul (și orgoliul) cu cerebrala

VERNISAJ

“Strânge-te într-un bob de spaimă, spuneai din care, înghițindu-l, pământul să rodească un meridian de chiparoși pentru mine.”

(Un meridian de chiparoși)

În clipe de refugiu

constatare că „și bunul Homer mai ațipește uneori”...

Volumul *Mâine (numai false poeme)* reprezintă, pentru critic, starea permanentă de veghe a Poetului. Sinceritatea sa e dezarmantă. El mereu caută și așteaptă, la fel cum face și a făcut în toată existența lui terestră. „*Mai aștept doar Cuvântul/ Pe care îl caut de mult/ Și să-l găesc nu pot./ Nu mai vreau nici clipă/ Și nici durată,/ Vreau doar Cuvântul/ Pe care îl caut/ Și nu mi s-arată.*” (Numai cuvântul, pag. 136.)

La început a fost Cuvântul. Probabil că la... final, tot Cuvântul va fi. Îmi sugerează ideea Poetului **Ion Maftei (Flavus)** care, odată cu poemul *Cămașa*

de iarbă (pag.28), îmi și ne oferă cel mai la locul lui encomion la adresa **Vieții** (scurte, e drept!), singura în stare să ne apropie de **Fericire**:

„*Mâine e gata cămașa de iarbă
În care vom aștepta fericiți
Întâlnirea cu veșnicia.*”

Risc o încercare arogantă: aceasta e și cea mai plăsmuită poezie a **Lui**, un veritabil antidot al fricii și resemnării.

* Ion Maftei (Flavus), *Mâine... (numai false poeme)*, Editura Junimea, 2010, Iași, 186 pagini.

Emilian Marcu, prozator?

Deși se poate spune că are o convenabilă zestre de prozator în buzunar, eu mă ambiționez să-l consider tot poet, cu atât mai mult cu cât, în cele două volume din 2005 și 2007, *Suburbii municipale**, poetul Emilian Marcu se ițește mai la tot pasul, prozatorul (sic!) intrigându-mă. Chiar de mă grăbesc, iată o mostră de sorginte prozodică, epicul suferind undeva pe la colțuri: „*Urbea parcă era o fecioară nebună, dominată de imagini erotice, lipite pe ochi și pe tâmpile ca niște frunze de stejar, date în ruginiu într-un septembrie fericit*” (pag. 207, vol. I). Și iarăși: „*Cuvintele cădeau ca un ropot de ploaie cu gheață, ucigând semnele, abia mijinde ca tuleiele unui puber, ucigând semnele dragostei sale nemărturisite încuiate cu lacăte grele în zilele de jurnal, pentru Hristina-fecioara.*” (pag. 159, vol. II).

Dar asta a fost doar așa ca să-i fac în ciudă prozatorului care e convins că narațiunea îi este menirea, lirica păstrând-o numai ca pe o toană a tinereții/tinereței scriitoricești.

Cineva (și bineînțeles că nu țin minte cine!) spunea că Dumnezeu ne-a dat limbajul ca să ne ascundem gândurile. Emilian Marcu este un cunoscător de rang mare al limbii române, dar asta nu l-a împiedicat să scrie un roman din care eu, Cititorul, să nu înțeleg mare lucru. E clar că exagerez, dar adevărul e pe-aproape... Între Bătrânul Anticar și Primarul în căutare de esențe, ca două borne de hotar neaparent, se dezlănțuie o

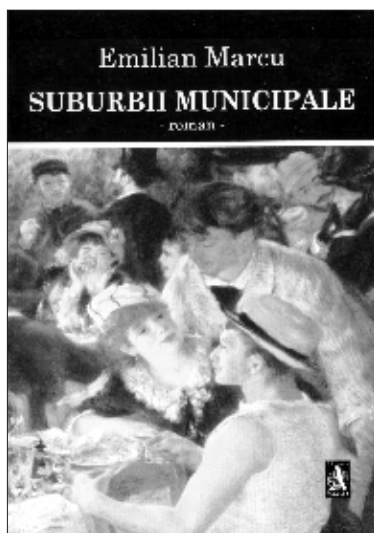
lume aproape infernală, populată de personaje nenumărate, zgomotoase într-atât încât greu sau deloc poți *distinge* „o voce a potopului de sunete”.

Probabil valoarea romanului stă în talentul autentic al lui Emilian Marcu de a făuri o ideatică din secvențe viabile prin senzația cum că chiar le-ai putea înțelege și, eventual, interpreta, când, de fapt, ele obturează calea spre o asemenea plăcere, iar în final descoperi, aproape amuzat, că te-ai

prins într-un joc, foarte sofisticat, de puzzle, a cărei imagine ești în neputință de a o realiza.

Cred că originea romanului trebuie căutată în absoluta intenție conștientă a autorului de a lăsa impresia că e (scuzați!) imprecis. Multele dumisale personaje această însușire o au și nu-mi dau seama care din ele este autorul însuși. E nebunească prezumția mea, dar stăruie în a o aduce în planul întâi al dezbaterii... Risc un citat care aș vrea să fie grăitor, nu plictisitor. „*Aluziile, ce-i drept firave, ca firul de otavă supus mâinii spre mângâiere, nu lăsa să se întrevadă vreun semn al cunoașterii aceste*

lumi căutate cu atâta insistență, mai ales în timpul eclipsei când ouăle de păuniță purtau semnul lunii pe coaja lor, iar puii ce urmau să iasă erau cu jumătate de ochi întunecat, de Zoroastro care tocmai terminase de lustruit lentila cea mare a lunetei și acum, nu știa cum să-și ofere o clipă de relaxare până nu va trece val-vârtej alaiul Primei Doamne, cea care cel mai adesea când îl vedea nu se putea abține să nu-l ironizeze. O făcea să nu

cumva să facă Zoroastro vreo aluzie la focul întreținut de ea cu cămășile galbene și albastre, cu parfum împrumutat chiar de la ea care și ea la rândul ei îl împrumutase de la un amant de ocazie, al cărui nume devenise de mult amintire. Cenușa cămășilor arse o împrăștia dără pe unde trecea cu alaiul ca semn de recunoaștere a drumului atunci când va fi să se întoarcă în urbe.” (pag. 257, vol.II).

Lectura atentă, și eventual repetată, a citatului pe care numai ce l-ați parcurs, îl va ajuta pe cititorul avizat să admită că Emilian Marcu este un prozator autentic, original. E un remarcabil stilist. Frazele lui, adesea nesferat de lungi, paradoxal, nu obosesc. De ce? Fiindcă expresivitatea fastuoasă, adesea pompoasă, a acestora s-a clădit dintr-o mulțime de metafore care-l pun la caznă pe cititor, acesta doar bănuind înțelesurile. Să fie ăsta echivocul cultivat aproape cu înverșunare de romancier? „...Garumul era un sos apreciat tocmai la curțile împăraților romani. Un sos dulce-acrișor cu iz oriental chinezesc și arabic de la miraj la asprimea condimentului din boabe de orez arabic. Garumul avea nu doar un gust sofisticat, așa după cum avea să afle însuși

Primarul când Zoroastro îi adusesese câteva mostre din vestitele bucate ce urmau să facă deliciul «înălților musafiri» pe care «nu-i așa, îi vom mai scurta să-i punem la locul cuvenit».” (pag. 122, vol. I).

Titlul romanului, *Suburbii municipale*, nu-l ajută prea mult pe cronicar să stabilească o temă clară a cărții, dar ne întâlnim cu o mie de motive care pot configura o lume de trăiri, umorile personajelor fiind dintre cele mai diverse. Autorul se lasă sedus până și de ocultismul care, cultivat curajos și cu pricepere parcă, trezește interesul inițiaților, fiindcă alte tipuri de cititori nu va avea.

N-am să afirm că am citit un roman atipic, neexistând o asemenea categorie, dar că sunt atins de aripa entuziasmului, e adevăr. Ca cititor bun, mă regăsesc într-o reflecție cu care și închei: „În blană de lup să mă îmbrac, în blană de lup alb să pot alunga toate relele de pe lângă mine și toate farmecele și vrăjile făcute de Zoroastro să mă poată domina și juca lent, ca pe o păpușă, ca pe o marionetă pe scena minții lui care din când în când deraiază, o ia razna.” (pag. 300, vol. II). Și eu, Romancierule. Ave!

T(e)ofanie (Cronică plastică „falsă”)

E un privilegiu să scriu despre un artist adevărat: **Constantin Tofan**.

E mare îndrăzneala mea, cu cât eu - simplu belfer de românească - încerc să mă exprim în limba plasticii pe care n-am studiat-o și de care mă apropii doar amatoristic și cu sfială. Dar îmi iau drept proptea instinctul care să mă poarte spre un final liniștit, folosindu-l când ca baston, când ca busolă.

„Sinceritas ad perniciem solet agi”, adică, în latina evoluată, sinceritatea duce uneori spre primejdie.

Eu-s de la țară; un sătean ajuns care va să zică; din pricina asta port în suflet florile, iarba, copacul, pădurea, colbul, glodul, cerul, după marginea căruia alergam, copil fiind, și cerul fugea pe celălalt deal; port în suflet iazul, pârâul, dar mai ales unele dintre asemenea minuni mă obsedează.

VERNISAJ

“Chipul meu ca o icoană tăcea
de rugăciuni subțiat, întors către cine?...”

(Ca un dangăt de clopot, inima...)

În lumea inocenței

La noi, în Basarabia, în Prodăneștii Vechi de pe valea Răutului, erau destui și, ca un șoc așteptat, am descoperit pe simezele galeriei berladnice **mesteceni**, mulți mesteceni și în ipostaze felurite.

Aceea a fost clipa apropierei de Constantin Tofan - artistul. Era atâta culoare, atâta lumină în pânzele dumnealui, încât **o c h i i m i s - a u** împăienjenit. Lângă bulucurile de copaci eram și eu; dar ce zic, eram numai eu, mestecenii aceia „crescuseră” doar pentru mine. Om și natură. Natura - mamă; omul - copil al ei, ambii în rezonanță. De altfel, așa am și tâlcuit numele expoziției: dialoguri, conversații existențiale.

Știam bine, până atunci, ce este cromatica. D-l Constantin Tofan m-a ajutat s-o simt. Peisajele te urcă-n reverii și uiți să mai spui dacă picturile dumisale sunt clasice sau moderne. Până acum îmi stăruie-n retina ochiului un mestecăan alb, singuratic, care parcă încearcă să fugă din pâlcul cu tizi, aflat mai în afund. Iar imensitatea albastră a înaltului a coborât, toată, în silueta orgolioasă a fiului „pădurii de argint”. Oare din ce adâncuri afective i-o fi venit artistului inspirarea?!...

Ce-am mai învățat de la Maestru? Sinteza.

Aceasta dă pregnantă impresiilor proprii, care, nu știu prin ce mijloc ocult, mi se transmit, dându-mi senzația care m-a încercat pe la 10 ani, când m-am îndrăgostit lulea de fata Domnului Învățător și nu știam de ce s-a indignat când i-am mărturisit taina...

Uneori, **Artistul** răstoarnă Cerul pe pământ, care devine apă. Întinderile sale ca oglinda atrag psihotic privirea și te întrebi de ce? Poate pentru că acolo, în afunzime, sălășluiește știma lacului, care personifică singurătatea, pretext indefinibil pentru reflecții? O, cine știe!, mă mir eu blagian.

*

Vă cer respectuos scuze pentru aceste efuziuni scăpate de sub control. Dar vina aparține altcuiva. Celui care a creat o lume în ale cărei căi m-am regăsit și m-au încercat.

Dincolo de tot ce suntem în stare să rostim, mai bine sau mai altfel, dincolo de „elogiile noastre burgheze” - cum ar spune criticul Valentin Ciucă -, expoziția d-lui **Constantin Tofan** ne îndeamnă să ne întrebăm dacă putem trăi, în lumea asta, fără artă. Unii ar spune că da, se poate trăi fără artă. Dar ar fi păcat să ajungem acolo.

Faptele anilor calendaristici

„Pot fi considerate confesiuni...”, sunt vorbele cu care dr. **Ernest HUȘANU** începe „Cuvântul autorului”, prefațând astfel cartea *Fata din sala de disecție*, titlu cu iz vag polițist... Dacă iau de bună afirmația de la pag. 156 („Epilog”), volumul mi-a fost oferit din curtoazie (Mulțumesc!), nu cu scopuri... lucrative. „Cui mă adresez cu aceste rânduri?! Aș putea spune (sic! - n.m.) că celor două segmente de medici, extreme ca vârstă: celor care au parcurs, de mulți ani, etapa unei stagiaturi medicale și celor care vor parcurge sau încă își desfășoară un stagiul de medicină generală...” Așadar, posibili cititori vor fi cei întâmplători, autorul nefiind prea interesat de părerile lor. Fiindcă postfațătorul cărții, cunoscutul critic literar **Ioan Holban**, socotește volumul ca fiind de relatări, menționând apoi că „amintirea e viața și literatura, ceea ce se (pe)trece și ceea ce rămâne”, mi-am permis să mă transform în cititor, oferind câteva din opiniile mele celor care vor dori să mă citească/asculte.

Doctorul Ernest Hușanu a venit târziu către literatură, deși pornirile adolescenței l-ar fi recomandat spre o asemenea îndeletnicire. N-a rămas decât cu amintirea gazetei de perete de la „Laureanul” botoșănean și a unei foi studentești ieșene, „experiențe” care nu l-au mai ajutat în demersul editorial de acum.

„Jurnalul”, însă, care este *Fata din sala de disecții*, trezește interesul și al altor cititori, nu numai al celor din „secta” medicală, tocmai pentru ca să i se împlinească dorința: „*hrisoavele/ nescrise și necitite decât/ de mine*” să ajungă, totuși, la cei care (și) știu să citească, dar și să aprecieze.

Două sunt secțiunile cărții: partea I, *Din jurnalul unui medic stagiar* și partea II, *Trecute și petrecute întâlniri și întâmplări*. Totul e aleatoriu în această carte, stilul însă atenuează asperitățile, lăsându-ne, în final, impresia că am întâlnit și oaze cu rudimente artistice, semne ale descoperirii unui scriitor care ne întâmpină tardiv. Paradoxal, efuziunile afective sunt mintale, dr. Ernest Hușanu urmărind mai mult faptul exact, redat matematic, nefiind prea interesat de semnificație. Arar, dar vizibil, lasă loc și suspiciunii, însușire proprie etniei. „*A propos de ținuta mea de călăreț mi s-a relatat o convorbire ce a avut loc la poarta spitalului între un sătean și portar. Știi, spune portarul, doctorul ăsta nou e foarte bun și e evreu (nu am fost de față, așa că nu pot ști dacă s-a folosit chiar cuvântul evreu sau jidan), dar răspunsul săteanului mi s-a părut veridic și demn de o anecdotă: Nu cred că e evreu! Nu vezi cum călărește și încă bine!*” (pag. 23-24).

Unele povestiri trezesc hazul, chiar dacă numai spre final. Umorel său sec menține atenția în stare activă, ca, de pildă, atunci când subliniază **efectul hipotensor al usturoiului**, când îi portretizează pe oficiantul sanitar Ghiță D. sau pe tămăduitoarea Paraschiva. Limbajul său este mai mult publicistic, reportericesc, decât beletristic. Din acest punct de

vedere, e interesantă (dar atât) „amintirea” care a dat și titlul cărții. E acolo un amestec brutal de date despre disecția unui cadavru, stări spontane ale studenților începători și reacția insolită a colegi M.V. Reușita autorului constă în felul în care a „decupat” figura „fetei din sala de disecție” și i-a reliefat sensibilitatea bolnăvicioasă, indiferent de consecințele ulterioare. Senzația mea e - după lectură repetată - că dr. Ernest Hușanu e, totuși, un împătimit al scrisului și care ar fi ajuns scriitor mare dacă nu rezista dorinței părinților „ca unicul lor copil să îmbrățișeze o profesiune care să-i asigure un trai bun și sigur”.

Mai adaug ceva: stilul autorului (vezi *Tot... despre ovule* și nu numai) este molestat de opulența termenilor medicali introduși, ca din întâmplare, în zisa narațiune/relatare, ca de exemplu: ovul, procreare, canalul trompei, sterilitate, spermatozoid, anexită, trompă uterină, vagin, ovule cu ichtiol ș.a..

Dar aste-as vorbe, fiindcă doctorul știe să atragă cititorul „civil”, nu numai pe cel medical. Citiți, deci, *Crima din strada Arcu 46*, *O lecție de psihiatrie* (cu un admirabil portret făcut doctorului și profesorului Gh. Chipail), *Nina* (cu un final ca un poem: „Caii băteau cu copitele în zăpada deasă de pe caldarâm”), dar cititorul bun va găsi și altele pentru gustul lui.

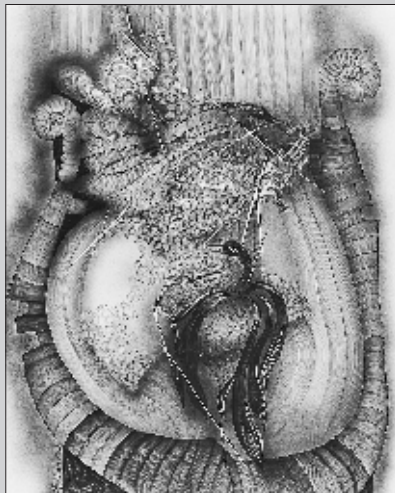
Partea a II-a a cărții este nesperat de bine realizată, autorul concentrându-se parcă mai mult decât în relatarea secvențelor din vremea stagiaturii. Dr. Ernest Hușanu e chiar mai însuflețit când își amintește de anii de liceu la Bârlad și de profesorii săi. Nu puține au fost momentele în care citeam - mi se părea - un tratat de *minima moralia*. Cultura solidă a prozatorului, educația primită în familie, profesiunea serioasă prestată fără extravagante, toate i-au dat forța și priceperea punerii în circulație a conceptelor de devotament, recunoștință, respect, dragoste față de semenii ca și

VERNISAJ

“...privirile tale spre Sud, ochii mei spre Nord,
iar sângele, taur călărind
pe marele fluviu...”

(La marginea verii)

În registrul mediu

față de animale, incriminând opusul acestor convingeri. Un eseu, nu întâmplător, se numește *Bârfa și slujitorii ei!*

Volumul *Fata din sala de disecție* înglobează un univers de fapte de viață care i-au încercat autorului memoria, dar și care au devenit material prețios pentru un jurnalism literar exersat cu destulă pricepere. Viața pe care o prelucrează a devenit amintire, aceasta mai având puțin drum de parcurs pentru a se fi putut preface în literatură beletristică bună.

Literatură este și această carte, dar în sensul general al cuvântului. Intuiesc bine: dr. **Ernest**

Hușanu n-a putut renunța la amănuntele care, în dorința domniei-sale, împlineau un vis de scriitor. S-a apropiat doar. Mai este puțin de mers. Să nu ne sperie timpul. Nici vârsta. La urma-urmei, până la soare nu e decât un pas...

Ce ziceți, domnule doctor, îl facem?

Eu cred că **scriitorul** Ernest HUȘANU e în stare să atingă „curcubeul” acela pe care cu dragoste îl evocă adesea. Felicitări!

* Ernest Hușanu, *Fata din sala de disecție*, Editura 24: ORE, 2011, Iași, 265 pagini, cu o postfață de Ioan Holban și o prefață de Iancu Iulius.

Petruș Andrei, pretext de eseu neterminat

- Mi-e foarte comod și plăcut să vorbesc despre Petruș Andrei.

- **Poet**, în primul rând.

- Celelalte deprinderi scriitoricești - memorialistică, prezentări de cărți, recenzii, intenții de cronici literare - sunt aleatorii și colaterale.

- **Poetul primează**, ca la Junimea anecdota.

- Pe 1 Iunie 2011, P.A. a rotunjit 65 de ani.

E un adevărat **bărbat**, după cum îi spune și nume: **ANDREI**.

E sensibil.

E tandru.

E de bun-simț.

E doritor de frumos.

De-aceea iubește florile.

De-aceea face poezii.

Pentru asta iubește copiii, el având trei fete și nepoții aferenți, pe care i-a împânzit pe două continente...

E **Român** autentic.

Că s-a născut într-o comună numită **Români**, din județul Neamț, mă tem să spun că e o întâmplare...

De-aceea iubește fântâna de la poartă.

De-aceea iubește cuptorul din ogradă în care

Istorie Literară

Doi poeți
“concentrați” ai
Bârladului:
George Irava și
Petruș Andrei.
Mai sunt și alții,
dar...

mamai-sa cocea plăcinte, pască și cozonaci.

De-aceea iubește oala jumultuită în care se fierbeau sarmalele.

Știe să dea cu sapa și să cosească...

Și fiindcă era, de mic, isteț, a fost dat la școală în clasa I încă de la 6 ani. A trecut și prin gimnaziu, de pe-atunci îndrăgind drumurile, fiindcă zilnic făcea 14 km. ca să ajungă la școală, dar asta nu l-a împiedicat să primească an de an Premiul I. A absolvit apoi Colegiul Național „Petru Rareș” din orașul de sub Pietricica (Piatra lui Crăciun!), iar în 1965 a reușit la Facultatea de Filologie din Iași, terminată cu brio în 1970. De-atunci e profesor de limba și literatura română la liceul din Puiești, județul Vaslui.

Debutul? În 1995, volumul său prim numindu-se *Descânțete de inimă rea*. Avea 49 ani.

Petruș Andrei e destul de prolific, dar nu numărul de volume califică un poet, ci **valoarea textului tipărit**. 12 sunt, de toate, volumele sale. Nu toate au aceeași înălțime, dar toate-s serioase. Enumăr: *Floarea de jar* (1996), *Flacăra de veghe* (2000), *Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit* (2002), *Cântecul toamnei* (2003), *Mierea din trestii de cuvânt* (2005), *Taina feciorului de împărat* (2005), *Poeme târzii* (2006), *101 sonete* (2007), *Crepusculul de miere* (2010), *Oul fermecat* (2011), *Vremea nu mă vremuiește... 65 de poeme* (2011).

Petruș Andrei e un creator răsfățat, de aceea se alintă câte puțin. O face însă cu gingășie, fără ostentație și, mai ales, cu zâmbetul pe buze. Petruș e vesel. Petruș e prea vesel. Petruș e optimistul.

E omul conștient de valoarea lui și de aceea nu pregetă să se ia în seamă ori de câte ori are prilejul. Dar îl iau, sau l-au luat, și alții în atenție, scriind rânduri elogioase despre poezia lui: Constantin Ciopraga, Theodor Codreanu, Simion Bogdănescu, Daniel Corbu (Iași), Gheorghe Țigău (P. Neamț), Emilian Marcu (Iași), Mihai Merticaru (P. Neamț); și

nu uit paginile semnate de mine.

Ce spune Theodor Codreanu? „*Petruș Andrei este o prezență culturală tonică, depășind sfera de interes a literaturii vasluiene*”. Ieșeanul de la „Convorbiri literare”, Emilian Marcu, are vorbe categorice în scris: „*Stăpânind pe deplin prozodia, cu muzicalitatea tonică și cu o imaginație bine temperată, Petruș Andrei se înscrie în rândul sonetiștilor români remarcabili, cu o voce distinctă*”.

Petruș Andrei e zămislit pentru vers. Petruș Andrei e o conștiință trează, altfel n-ar fi poet. El e cel care ne amintește că „*ne-a mai fost dat Cuvântul/ Ca să ne rămână Cântul/ Câtu-i lumea și pământul*.”

O asemenea pagină nu-și merită punctul final decât după ultima poezie a lui Petruș Andrei din volumul *Și vremea nu mă vremuiește*, ultima cronologic. Poezia se cheamă *Despărțire* și trebuie luată ca un „testament”, contribuție la altele precedente, ca și cele care vor veni ulterior: *Sigur c-am să plec odată/ Undeva, să nu mai vin,/ Într-o noapte înstelată/ Am să plec să mor puțin.// Voi lăsa în urmă toate/ C-am să plec fără alai/ Și-am să pun doar cât se poate/ În bagajul pentru Rai.// De aceea vă las vouă/ Tot ceea ce am mai bun:/ Soare blând și lună nouă/ Că n-am unde să le pun.// Las luceferi și las stele/ La lumina lor să stați,/ Apele rămân și ele/ Să n-aud că vă certați.// Vă mai las spre desfătare,/ Păsările cu-al lor cânt,/ Munții nalți și larga mare/ Și pământul drag și sfânt.// Și-am să plec la braț c-o doamnă/ Navigând pe mări de dor/ Și-am să las pe-un cer de toamnă/ Un lung țipăt de cocor.// Și-am să iau cu mine-ndată/ Lacrimile strânse-n ploi/ Și-am să las iubirea toată/ S-o-mpărțiți voi înde voi*”.

Închei, zicând împreună cu Petruș Andrei: „*O viață fără dragoste, gust n-are*”...

VERNISAJ

“Doamne, cine urmează să se dăruie
Pe câmpia marilor suflete?...”

(*Focurile*)

În umbra unui gaj

Se întâmpla acum 15 ani la Onești, într-o dimineață de toamnă. Eram la masa unui restaurant și beam o cafea împreună cu prietenul și colegul meu Constantin Th. Ciobanu, fără de care nu sunt de conceput „Zilele culturii călinesciene”. În jurul nostru erau mulți scriitori care veniseră la vestita manifestare atrași de calitatea ei. Chiar N. Manolescu - de obicei ponderat în declarații - afirmase că, timp de trei zile cât durează întâlnirea oneșteană, orașelul moldav se transformă în „capitala culturii românești”.

Deodată, un domn cu barbă de patriarh (minus culoarea acesteia) se așează la masă fără să ceară voie. S-a recomandat uitându-se spre mine: - Coloșenco. Am înțeles că îl cunoaște bine pe Constantin Th. Ciobanu pe care l-a părăsit curând în favoarea mea. I-am spus că sunt universitar, dar că trebuie să-mi abandonez temporar unele preocupări, deoarece lucrarea mea de doctorat trebuie să-mi apară la o editură. - Ce temă are? - Mari sonetiști români. A zâmbit într-un fel anume, și-a mângâiat barba și mi-a spus aproape confidențial: - Postuma eminesciană *Democrația* este, de fapt, *Demo(n)crația*. Titlul e în grecește, iar datele problemei se schimbă, nu-i așa? Când a văzut lumina tiparului *Etape în afirmarea sonetului românesc* (Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1996), i-am menționat numele într-o notă, devoalând și modul insolit al „documentării” mele.

*

Pe **Mircea Coloșenco** aveam să-l cunosc în timp, mai ales ca îngrijitor de ediții critice apărute sub egida Academiei. Este o răspundere uriașă să tipărești cărți sub privirea vigilentă a lui Eugen Simion, dar mai ales să știi că-ți pui numele în slujba marii literaturi. Dacă am menționa numai cele 45 de titluri însumând 90 de volume și tot ar fi suficient pentru a prețui cum se cuvine munca unui editor. Dar Mircea Coloșenco recurge la variante, are în vedere receptarea operelor, cronologiile necesare și punerea diverselor materiale documentare într-o lumină nouă. S-au născut astfel ediții magistrale din

George Bacovia, Ion Barbu, Al. Macedonski, Liviu Rebreanu, Nichita Stănescu etc.

Printre prefețe, bibliografii, lucrări didactice și volume de istorie literară s-a strecurat și placheta de versuri *Climate* (2002), în care interesul pentru rondeluri și sonete îl deconspiră pe șlefuitorul de cuvinte.

*

Dacă s-ar impune să cercetăm speciile lirice pentru a observa cum s-au adaptat ele poeziei contemporane, vom constata că **idila** și **bucolica** au

dispărut cu totul și că altele (**pastelul**, **meditația**, **imnul** etc.) au suferit contaminări benefice care le-au prelungit existența. Dintre toate, ca niște crocodili ai genului liric (la început **didactic**), **fabula** și **epigrama** sunt cel mai puțin modificate. Eventualele schimbări - prea puțin notabile însă - se produc în organizarea materialului. Oricum, totdeauna **morală** se află desprinsă de text când se numește **independentă** sau este disipată în poezie dacă autorul a urmărit **morală inclusă**.

Lipsa rimei, specifică antichității, se regăsește și acum, deși păstrarea omofoniei cuvântului terminal (din vers) a devenit o paralelă preferată încă

din epoca clasică. De la Motte și Richer (teoreticieni ai fabulei) se referă la caracteristicile acesteia, valabile și acum, vizând dimensiunea textului și alegerea personajelor, posibilitatea dialogului și cele două tipuri de morală. E drept, o anumită esență cere o anumită judecată. Într-un anumit sens, **morală** a rămas neschimbată de secole întregi, deși întâmplarea respectivă este îmbrăcată mereu altfel. În principiu, totul este cunoscut și condamnat, - dar și apreciat în mod deosebit când **morală** sare pârleazul spre grădinile filosofiei, prezente și ele de la început în fabulă și epigramă.

Fabule virtuale de Mircea Coloșenco (Editura Sfera, Bârlad - 2011) permite aceste constatări căci autorul găsește în diverse întrebări și întâmplări nuanțate un răspuns care i-ar putea interesa și pe alții. Tacticos, autorul se referă mai întâi la caracterul ludic al fabulei, în care „totu-i spus”.

Fabula te atrage totuși mereu deoarece „E joc bizar cu reguli inventate” ce se ivește instantaneu „din spatele cortinei ori al unei uși”. Surpriza produsă de ea este efectul imprevizibilei măști pe care o împrumută adesea, putând fi „un năvod”, „o capcană”, „o dioramă”, „un filigran” și chiar „Fata Morgana”. Poezia liminară a plachetei lui Mircea Coloșenco se intitulează *Fabula* și este o izbutită *ars poetica* în care **morala** evidențiază ideea că acest tip de creație a însoțit umanitatea de la începuturile sale: „Plecarea din străbuni spre mai departe/ e înlăuntrul cuantic al nobilei arte”.

Cartea are două secțiuni: „Fabule cu tâlc” și „Tâlcuri fără fabulă”. Titlul primeia dintre ele este voit pleonastic (**fabula** are totdeauna **tâlc**), pentru a îndrepta atenția asupra celei care cuprinde, așa cum spune și titlul: fabule virtuale.

În *Nașterea fabulei* se fac aluzii rafinate la acest tip de poezie ale cărei rudimente l-au însoțit pe om încă din vechime. O vechime mai mare decât cea consemnată de istoria civilizațiilor: „Demult de tot,/ pe când Mamuții cutreierau Pământul,/ iar Oamenii-nvățau,/ alături de mers,/ cuvântul” (...)/ „un șef de trib l-a căutat pe omologul dintr-o turmă” pentru a-i da „salutul din urmă”. Începea războiul. Totul se repetă în esență încă din zorii istoriei, încât Mircea Coloșenco găsește termenul de comparație ideal iar acesta îi servește de morală: „În fabulă-i răstălmăcit mobilul, dar nicidecum modelul”.

Printre viețuitoarele agreeate de autor pentru a da numele personajelor sale se numără **înaripatele** (*Barza și Cocostârcul, Porumbelul și Buha, Ciorile la arat, Cucul și Pitulicea, Uliul și Vrăbiile, Lebăda și Cucul*), **animale sălbatice sau domestice** (*Pisica și Guzganul, Mielul și Lupul, Vulpoiul bolnav, Țapul și Cerbul, Lupul inventator, Cârțițele, Șoarecii-de-biblioteca, Motanul amoral* etc.) sau reprezentanții unor **genuri amestecate** putând vorbi aici și de **neînsuflețite** (*Ciobanul, Păianjenul*

și *Vipera, Samovarul și Destinul, Dovlecii și Râmătorii, Pinguinul și Paznicul, Cartofii sacri* etc.). Desigur, sunt și alte titluri, care propun noi apropieri de nume, în acord cu fantezia scriitoricească și cu ideea pe care vrea s-o transmită autorul, dar credem că aceste mostre sunt suficiente pentru a demonstra mobilitatea spiritului său.

Cum fabula este o specie străveche iar printre cei care au ilustrat-o s-au numărat și nume mari este interesant de observat cum acționează câteva dintre acestea, ca hipotext, asupra poeziilor lui Mircea Coloșenco.

Prima dintre ele se intitulează *Corbul și vulpea* și aparține lui La Fontaine. Ea a delectat generații întregi și a constituit motiv de nuanțări pentru alții, printre care și Mircea Coloșenco. Acesta mărește miza prin titlu (*Corbii și vulpea*). Și cu toate că aceasta, la începutul encomionului ei, rostește vorbe măgulitoare: „- Voi, cei mai puri, voi cei mai negri,/ ca perlele reale, ca diamante rare!”, corbii zboară în altă parte „să-și dumice mâncarea”. Nu mai este menționat cașcavalul, o delicată pentru francezi. De fapt, și morala este modificată: „Povestea cu știutul are-aceeași față:/ Unii repetă mult, iar alții tot învață”.

Raportarea celor două texte, unul la celălalt, certifică fenomenul de **hipotext**. La rândul său, **hipertextul** se impune prin morală mai ales, deoarece ideea lui Mircea Coloșenco vizează experiența pe care natura o dobândește uneori în secole.

O a doua fabulă celebră care-i servește drept hipotext este *Boul și vițelul* de Grigore Alexandrescu. Memorabile sunt primele două versuri ale acestei poezii: „Un bou ca toți boii, puțin la simțire,/ În zilele noastre de soartă-ajutat”, precum și ultimele: „- Cine? a mea rudă? mergi de-l dă pe scară,/ N-am astfel de rude și nici voi să-l știi”. Între acestea se desfășoară drama vițelului

VERNISAJ

“La margine de timp, singurătății
se scuturau
iar noi doi stâlpi de piatră printre care
treceau îndrăgostiții
către moarte...”

(*Fructul oprit*)

Încordări și destinderi

care-i solicită unchiului ajuns într-un post important „nițel fân”. Refuzul de care se izbește vițelul în cererea sa are o singură explicație: că boul, indiferent de lumea în care accede, rămâne bou, păstrându-și adică neschimbată condiția morală.

În felul lui, Mircea Coloșenco este mult mai radical. Punând titlul la plural (*Boii și Viței*) autorul stabilește pentru poezia sa rolul de metatext, adică de comentariu critic al fabulei lui Grigore Alexandrescu. Fiindcă, spre deosebire de poetul pașoptist, Mircea Coloșenco îi aduce la același numitor pe „Boii și Viței” lui, adică... la abator! Egalizarea prin destin este un dat dureros și numai prin raportarea la lirica anterioară se constată diferențieri între *Viței* și *Boi*. Autorul comentează astfel: „Dar, iată, într-o zi când mari ei se făcură, / Au fost luați cu toții și duși la abator, / Căci asta le fu soarta: să aibă-un viitor / De artă culinară - supită și friptură”. Morala deosebită, precum și dimensiunile reduse ale poeziei fac din acest text unul ideal în ipostază clasică. Morala are o doză de noutate care se referă la o istorie nu prea îndepărtată: „Istoria susține că cei ce poartă jugul / Ajută pe ceilalți să își înalțe rugul”.

Alte fabule (puține, printre care *Pisica geloasă*) evidențiază încă de la început o atitudine lirică specifică nu celui care povestește întâmplări versificate: „Scena rămase goală, luminile s-au stins. / Portarul la intrare căta să nu adoarmă. / Doar peste drum, la crâșmă, era puțină larmă, / În vreme ce prin geamuri luna părea c-a nins”. În altele (*Lupul inventator*) există doar deschiderea spre morală, nu și prezența acesteia, în timp ce în *Râul și Ploaia* descoperim în final un strop de filosofie. Pe de altă parte, *Motanul amoral* se impune prin proporțiile reduse care grăbesc o morală independentă precisă și tăioasă: „Morală este amorală / În sfânta lume animală”. Uneori, faptul banal, recunoscut ca atare (*Cucul și Pitulicea*),

autorul îi găsește o explicație nouă. În cazul fabulistului, de pildă, fantezia este urmărită în primul rând, pe când la alți creatori altă caracteristică este mai importantă.

Mircea Coloșenco abordează teme actuale făcând din fantezie un croitor liric care să le îmbrace cât mai adecvat. Așa se face că sub haina uneori fistichie (*Cartofii sacri*) se ascund teme de importanță majoră, pe care societatea noastră ar trebui întâi să le privească cu surprindere apoi cu înțelegere. Problemele actuale ale agriculturii pătrund în fabulă. *Cartofii* nu sunt aici personaje, deși despre ei se vorbește. Important este pentru devenirea lor *gunoiul*. Extrapolând, între „vis și ură” contează ce conține *ca îngrășământ* realul. Întâmplarea specifică fabulei este aici absentă. Contează în primul rând forma prin care se manifestă concluzia.

*

Cele 16 panseuri de la sfârșitul cărții sunt concepute ca „morală virtuală” și contribuie parțial la titlul plachetei. Ele sunt, în ultimă instanță, focuri bengale ale inteligenței - însă numărul lor nu este suficient pentru a se constitui într-un grupaj. Calitatea lor de meditații o transcende pe cea de „morală”. Dăm câteva exemple: „Pretutindeni nu înseamnă și la tine acasă” (1); „Țelul fericirii nu se identifică cu cel al fericitului” (5); „Filosofia - o copilărie matură” (7); „Nici hazardul nu este jocul întâmplării” (11); „Arta e viață pură, iar viața - artă absolută” (14).

Pentru a-și încheia volumașul, Mircea Coloșenco concepe *Ars critica*, în care sub chipul unui „papagal berbant” este imaginat un creator ce sfârșește în ghearele unei „pisici”. Nici măcar „un alter ego al dansului din aer” nu mai rămâne după el. Conform moralei: „Nu de puține ori din omul de creație, / terestru ospăț critic las-o aberație”. Și când te gândești că poetul era „summo genere natus”!

Prea-mednicului de cristine, harduc-șef
GRUȚA (lui) NOVAC

În Libia, fie ce-o fi,
les tăcută în puhoi,
Că sunt satui de Ghaddafi...
Ce-i drept, ne-am saturat și noi!

Epigramă trimisă din Timișoara de Ionel Iacob-Bencei.

Avionul cade lin, de pe culoarul stabilit la 11.000 de metri (+/- 3 m) deasupra bătrânului continent, drept în capitala noii Uniuni Europene. Aplauze. Ce ții și cu pilotul automat ! Nu știam de ce intră, atât de des, *stewardesele* în cabina pilotului umanoid !?!

Hai ! Fără *răutăcisme*. Doar aici activează extra europarlamentara ordinară, făcută pe puncte, fiica sinucigașului pirat, care și-a șmenvuit propria flotă ! Mai nou, țepuiește țara !

Cu voia noastră, tovarăși ! Așa că ciocu' mic !

Trenul ne lasă în mijlocul centrului economico-financiar. O explozie de zgârie-nori, unde arhitecții s-au jucat cum au vrut.

De ce noua Uniune Europeană ? Cu toții știm,

VARZĂ DE BRUXELLES !

1

sau ar trebui să știm, că a mai fost derulat un asemenea proiect. Acum vreo două mii de ani. E drept, cu o altă capitală. Ne imaginăm măreția ei, pășind pe *Via Sacra*, înconjurată de celebre-i șapte coline, doldora de ruine demențiale. Închizi ochii și auzi zgomotele metropolei de acum 2000 de ani. Buricul lumii.

Cum s-a terminat acel proiect ? Cu monedă unică europeană, cu administrație supercentralizată, cu *pax romana* etc. ? Corupția a pus totul la pământ. Învață cineva !?!

Noua *uniune* pare hotărâtă să nu repete greșelile. Semne. Promovarea elitelor tehnocrate din toate țările componente și păstrarea identității culturale a aderentelor. Probleme sunt doar cu europarlamentarii. Și aici suntem coada cozilor. Trebuie și cineva să fie de răsul-plânsul uniunii ? Ce să-i faci ? Realitatea e dură. Nu avem *succesuri* și pace ! Numai *eșece*. Din păcate „Legile țării nu interzic nimănui să fie imbecil !” (Gr. Moisil).

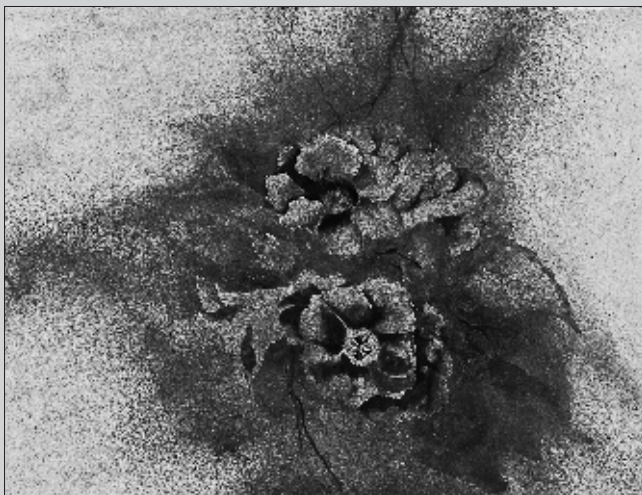
Absolut întâmplător m-am întâlnit cu un *scârța-scârța* pe tastaturile unui super laptop al Parlamentului European. Abia la sfârșit am făcut cunoștință. După ce conversația se încheiase. - Sergiu, din România ! - Jaan, din partea locului ! Am

VERNISAJ

“Tu mă aștepți la marginea clipei care se năruie iar toamna-i din clipe.”

(Asemenea unui sân...)

Influență anesteziantă

rămas amici, totuși !

Subiectul: **criza**. Mă plângeam, ca tot românul, cum ne tot afectează *criza mondială*. Tăieri de salarii, sporuri, stimulente, pensii jumulte, posturi bugetare locale, mai puțin naționale, desființate (deși eram sub media euro), proiecte amânate cu anii, falimente ...

- Ce tot vorbești ? Voi, românii și încă două-trei țări, sunteți marii privilegiați ai Europei. Nici briza crizei nu ar trebui să o resimțiți. Aveți la dispoziție peste 30.000.000.000 (mi-li-ar-de) de euro și vă plângeți ? Cine e de vină că aveți conducători și tehnocrați neprofesioniști ? Noi sau voi ? Privește Polonia și spune-mi unde-i criza !? Bulgarii !? Mai aveți și tupeul să nu recunoașteți că aveți grave probleme la nivel managementului local și, mai ales, național. Umblați cu cârnați și căldări pe la alegeri ! Ați făcut totul varză ! Auzi ! De voi depinde, totul. Să vă fie clar ! UE nu are cum să se bage. Dă doar semnale (adică bate șaua - nota mea). Nu te supăra, asta e realitatea voastră ! Ai înțeles ? Du-te și spune-le, tuturor !

Omul le știa bine. Cel puțin teoretic. Știa bietul cum e cu șpaga, comisionul, vânzarea intereselor naționale pe 30 de arginți și, mai ales, cum e cu endemica iresponsabilitate ? Continuarea, și după 1989, a decăderii morale a națiunii, ce-și pierde pe zi ce trece atributele de popor, devenind o populație. Limba se degradează pe zi ce trece, bunele tradiții sunt înlocuite cu importuri de prost gust, se promovează intens nonvaloarea ...

A fost o discuție de maximum zece minute. Omul avea treabă, nu să stea la palavre pe culoare. Eu căscam gura. La ziduri, la candelabre, lifturi, uși, tablouri, butoane, lumini ...

Ce misiune ingrătă ! Să le spun tuturor ! EU. Cine mă crede, conțopistul ?!? *Șmenarul* Bănescu, *iresponsabilul* Boc, *blonda* Udrea sau *ciorditoarea* Roberta ? Sau *dantonianul* Cristian-Tudor Popescu & Co ? Și cum ? Când mass media, în loc să dezbată, zi de zi, subiecte capitale pentru viitorul națiunii, alocă uriașe spații *becalienilor* și *udrenienilor* !?! Ce să caute oamenii normali, responsabili la Tv, își spun în barbă realizatorii. Țștia nu fac *rating*. Pe când agramatismele, exhibiționismele lui X sau Z (președinte, senator, deputat, ministru, primar - rebuturi umane de cea mai joasă speță) sunt atât de gustate de privitorii ușor abulici ?! Dezinformați. Când orice inițiativă serioasă e trimisă, cu viteză cosmică, în derizoriu ? Când, *pe-a mă-ti* și *n-ai făcut*

la fel sunt la ordinea zilei ! Ei, m-am răcorit !

Bruxelles, cel mai românesc oraș posibil. Poate singurul oraș, din toate capitalele U.E. Cu multe obiceiuri dâmbovițene. Claxoane, sirene poliție, pompieri, salvări. *Nonstop*. O circulație fără reguli sau, aparent, fără nicio regulă. Europeni sau nu cască gura, ochii peste tot. Cu amestecul de rase m-am obișnuit. Am întâlnit, însă, aici și acel amestec de stiluri arhitectonice, vechi cu nou, ca la București. Cu aceleași nemulțumiri exprimate uneori prin mass media. O mare aglomerație umană, în timpul zilei, ca la București, de parcă nimeni nu muncește ! E drept, sunt mulți veniți cu treburi în capitala noului *imperiu*. Și mulți turiști. Localnicii, chinezi, turci ..., lucrează intens în sfera serviciilor, cu un profit mulțumitor. Salariul minim - 1210 de euro ! Nu vă spun cât câștigă un bibliotecar public. L-ați împușca pe civilizator, *mâncător* de bani comunitari ! Dacă te iei după insinuările analfabeților conducători și alegători dezinformați. E simplu cu informația în spațiu european ! Calci pragul bibliotecii de utilitate publică și rezolvi orice dilemă info.

Orașul e întins pe orizontală, cu excepția amintită. Și alte două-trei. Seara pe la opt, ca la București. Îți cam țiuie urechile. De liniște. Doar prin centrul istoric, mai multă larmă.

Poți rata marele simbol, *Manneken Pis* (*Le Petit Julien*) al urbei, cu o mare ușurință ! Atâtea oferte în jur, încât treci și, apoi, te întrebi: Unde-i ? Apoi, când îl vezi iar te întrebi, cu voce tare: Țsta-i ? Noi, care avem *Casa Poporului*, ce să vezi la 61 de centimetri înălțime și câteva zeci de kg de bronz !?! Veți spune că nu apreciez capodopera (!!!) ! Un mic obez, ușor impertinent ! Mai era și în costum de cosmonaut ! Mult zgomot, dar ...

Piața Mare, ei ce *Grote Markt* au bruxelezii, e *full* de dimineață până seara târziu !

Primăria ? Ei, da, asta capodoperă ! Străzile învecinate reflectă încă originile zonei, numite după vânzătorii de unt, brânză, hering, cărbune, flori... Ce construcții au lăsat breslele orașului lor !!! Azi, zona e *site al patrimoniului mondial*, întreținută și exploatată profesionist din punct de vedere comercialo-turistic.

Și iar, îmi zboară gândul, la încetineala cu care se lucrează, de decenii, la refacerea centrului istoric bucureștean, la șpăgarii consilieri, la finisajele de doi lei făcute de specialiști pe bani

grei, grei, grei !

Culmea, sunt unii foarte îngrijorați de rămășițele unor ruine de o sută-două de ani ! Să fim serioși ! Pe la 1200, belgienii se dădeau de ceasul moții să-și facă catedrale și universități. Iar universitățile aveau o *infrastructură* beton, școli de

toate gradele.

Dar, ce să-i faci ? Sunt dependent de România ! Mă gândesc intens și mă implic, ades, în prezentarea valorilor trecutului românesc. În 1879, a 8 țară ! Acum...

2

ANTWERPEN – ANVERS – ANTWERP

Pe vremea când nepotul Andrei era analfabet, se instala, fix la ora 8 a.m., în fața televizorului cerând, dacă nu cumva canalul era deja deschis, să vadă *Thomas*. Un serial cu fel de fel de locomotive vorbitoare, trenuri și trenulețe viu colorate într-o continuă mișcare. Mi-a fost dat să trăiesc pe viu ficțiunea tv, în drumurile prin Benelux. Un sistem feroviar atât de bine pus la punct, încât aveai senzația de robot coloidal într-o lume a fierului transformat, din tot soiul de șuruburi, șine, pompe, uși, ferestre, în final, în capsule cosmice ce zburau lin deasupra câmpurilor sub care se ghicea pânza freatică la doar câțiva centimetri în subteran.

Auzisem câte ceva despre munca titanică a aborigenilor pentru menținerea și chiar sporirea suprafeței țărișoarei lor. Defilau lanuri întregi de lalele, într-o gamă de culori demnă de o simfonie bethoveniană. Parcă eram într-o farmacie uriașă. Case și căsuțe prin tot felul de păduri, pădurici, zăvoaie, crânguri, luminișuri, poieni prin care șerpi de asfalt arătau că sunt racordate la civilizația standard a Uniunii Europene. Spațiu Schengen.

Motăind, ne sculasem dis-de-diminează, mă trezesc brusc cu un culoar obturat de vehiculul din avion, din care stewardesele serveau, pe principiul cererii și ofertei, ceea ce solicitau pasagerii. Nu, nu eram în avion, ci în trenul ce zbura către Anvers. Ei, am exagerat puțin ! Nu zbura. Trenul care zbura a

fost cel spre Amsterdam. Sau spre Roma, Madrid, Malaga...

Toate la timpul lor !

Anvers - pentru noi esticii francofoni ! Antwerpen (mă mai uit odată pe bilet) pentru locuitorii Flandrei este al doilea oraș al Belgiei. O gară, ca-n Harry Potter, stil neo-baroc, pe 4 (patru) niveluri, pe dreapta și pe stânga, cu trenuri ce treceau într-un flux amețitor cu precizie japoneză. *Puș-puș* ! se închideau capsulele și într-un minut nu le mai vedeai.

Care batistă, ce făcut cu mâna !?

Intrarea în oraș e directă. În tren, stabilisem să o luăm spre Piața Mare (au o piață măricică spre mare), pe marele bulevard din stânga și să ne întoarcem pe marele bulevard din dreapta. Urmărind turla unei catedralei am luat-o prin dreapta ! Și bine am făcut ! Nu ca acum 20 de ani ! Pe cel din stânga erau marile magazine. Nu cred că mai ajungeam curând în centrul istoric. Au niște hectare de magazine. *Brand debrand* ! Prețuri de prețuri !

Academia Regală de Arte, din Anvers este și ea în topul centrelor modei europene.

În timpuri demult apuse, aici a fost deschisă prima bursă de mărfuri a Europei.

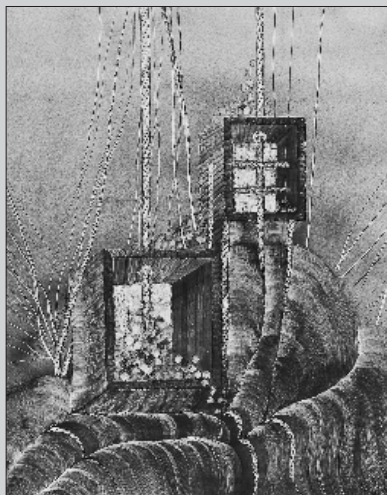
Noi alergam, se pare, după turci pe la Valea Albă. Sau ei după noi. Funcție de istoria cărui mare

VERNISAJ

“Numai ochii din ierburi mă cer,
mă strigă: înapoi, înapoi!
ci pământul, duios temnicher,
mă strânge în brațele-i moi...”

(Pământul, duios temnicher)

Instabil și echivoc

istoric român o citești ! Pe la alții, nu prea figurăm.

Lume multă peste tot. Nu ca la Berlin. Și mulți chinezei sau alți ochi oblici ! La greu. Vin cu tot felul de mărfuri. Cu prețuri mari ca și ei. Mici-mici-mici ! Fără concurență ! Diferă doar dacă au magazinul în centru sau mai la dos.

Știu ! O să întrebați dacă nu l-am zărit pe ... Nu, am văzut doar un marinăr adevărat, erou național, încremenit pe un soclu de ceva ani.

În 20 de minute de la părăsirea gării-catedrală, deja înconjuram un edificiu religios, amestecați într-un grup masiv de asiatici. Parcă eram măgarul între oile lui nea Ilie de pe Șteflești, undeva prin Munții Făgărașului, când petreceam neuitata săptămână de miere. Acum un mileniu. Ce iute trece vremea !?

Atenți, la tot și la toate, *gălbiorii* fotografiau și notau în tot felul de carnete, carnețele ceea ce livra, oral, ghidul cu o viteză de Formula 1. Nu l-au avut ei pe Jacky Ickx ?!

Pe când autohtonii ridicau impunătoarea catedrală, parte a lanțului protector energetic belgian, mai erau șase ani până când Molda va sări apa ca să rămână nemuritoare prin sacrificiul ei ?! Cam tot pe atunci au fost aduși secuii mercenari să păzească *marca* la vest.

Remember !

„Pe aici a creat Rubens, clopotul mare are N-șpe kilograme, orga X-șpe tuburi, super vitralii, tapiserii imense, stil neogotic ..., stil ...” cuvintele ghidului îmi zboară pe lângă urechi. *Silvius Brabo* ne salută, în *Grand Place*, de pe umerii unor biete femei (tot Eva săraca !) știind că primarul, din clădirea renașcentistă, e cu ochii pe el. O luăm tip-tit pe straduța zarafilor evrei ortodocși, fără a da proba *maradonei*, și ajungem la marea catedrală *Notre Dame*. Totul e gotic, cel mult neogotic ... perfect conservat și funcțional.

În preajmă veghează Rubens.

Ajungem pe malul drept al râului Scheldt ! Ni se vorbește de secolul al XI-lea, în *Muzeul Național al Marinei* ! Castelul Het Steen (Piatra). Terasa, tunelul, zidul totul respiră secole de civilizație. În alt muzeu, *Plantin-Moretus*, se păstrează un exemplar al celebrei biblie tipărite de Guttenberg. Din cele treisprezece care s-au mai păstrat. Puteți verifica la tel. 03 / 233.02.94. Și când te gândești că un chinez tipărise mii de cărți cu secole bune înainte.

Era suficient să ... la bibliotecă !

Dăm peste marile depozite din Congo. Belgian (1908-1960). Cu uraniul livrat pentru bombe de la Hiroșima și Nagasaki. Apoi Lumumba, amicul său Mobutu, Katanga, Zair ... Astăzi, RDC dă piețelor lumii cupru, cobalt și diamante și ceva specific național. Și subiecte pentru filme americane. Serie B.

Anvers, capitala mondială a diamantelor, piață

dominată de negustorii indieni. Spun unii. O mie opt sute de companii se află în dreapta Gării Centrale. Sunt trei burse de profil într-un orașel cu puțin peste 400.000 de locuitori. Dominate de evrei !

Breugel și, și, Van Dyck, Jordaens, Teniers, Muhka, din nou Rubens (avea și o proprietate pe aici, bine conservată), Horta, Ensor, Hankar, Wolfers, Gallé ... Din nou, îmi dau seama cât sunt de bun ! Opt din ... 13 ! Hai, 9. Doar sunt bibliotecar public ! Mulțumescu-Ți, Doamne ! Adorabilă meserie. Ce ar fi făcut omenirea fără stocatorii și diseminatorii de informații ? Omenirea aprindea și acum focul cu cremenea ! Și așa s-au pierdut enorm de multe date din vîna administrațiilor timpului.

De la Ninive, Uruk, Alexandria, până la biblioteca noastră națională !

Portul e demential ! Nu l-am văzut. Deja, se făcuse târziu ! Îl vizionasem, secvențial, într-un film *Dacă e marți, e Belgia* ! Portul, al doilea după cel din Rotterdam, a fost văzut de bunicul meu pe îndelete. Acum vreo sută de ani !

Precis a băut whisky conform rețetei piratului nostru contemporan. Doar acolo a făcut școala vieții ! Cu patru cuburi. Cât să plutească !

Trecem cu încetinitorul pe *De Meir*. Azarro, Apple, H&M, Swarovski, Vienty, Barrat, Lacoste, Hilfiger, Sony, Nike ... Simt că mă sufoc. Ardeleanca e euforică.

- Odihnește-te, puțin, pe banca asta ! ... Uite, ce ieftin am luat astea pentru Andrei ! ... Am găsit și pentru Ioana ! ... Ce zici sunt bune pentru Ștefania și Ilinca ?

Aprob mecanic. Sacoșele prind contur renașcentist. Noroc că sunt lucruri ușoare. Cum or fi răpit ăia *Sabinele* pentru repopularea Romei ?! Femei de femei ! Una și una ! Nu ca sfrijitele de pe Fashion Tv., scăpate parcă de la Auschwitz ! Uite ce-mi trece prin neuron pe o bancă de pe celebra arteră ?

La Louvru nu mi-am pus problema. Poate pentru că varianta propusă de David, la 1799, e chiar sexy, la Rubens ... ! 1618. Curat "dinamism, cu maximă degajare de energii", ne dăscălește cioclul plastician dintr-un ghid local. Noroc că aveau *kidnap*-iștii cai de cai ! Am văzut ce neveste avea Rubens. Nu-l bănuiam, o clipă, să viseze la asemenea forme ... rubensiene. Somnul rațiunii ... Probabil o fi avut prin grădina iepuri !? Deși Uriașul Belgian a apărut pe la 1825 !

Termină GSM, iar ai luat-o razna ? Vezi, totuși, Dürer ! Albert.

Oare prindem trenul ? Abia aștept să vină *tirul fast food* prin dreptul meu. Doar o bere *Dubbel* poate să-mi pună ordine în gândurile răvășite de *antwerpenieni* și oaspeții lor, printre care ne-am numărat într-o zi superbă, undeva pe 50° 50' 48"N și 4° 21' 19"E.

Fascinația artei

Un cer
mohorât acoperă
Parisul la mijlocul
lui octombrie.
Plouă mărunț pe
dalele din curtea

interioară a Palatului Luvru. Însă ploaia nu perturbă mulțimea de turiști ce așteaptă în fața Piramidei de sticlă pentru a intra în Muzeu.

După controlul bagajelor, coborâm pe o scară rulantă la subsol, într-un hol circular imens, cu birouri de informații pentru turiști și ghișee pentru cumpărarea biletelor. Pentru a ne orienta în labirintul de săli, luăm fiecare un plan al clădirii. Consultăm panourile: sala Denon, Richelieu, Sully etc. La subsol sunt colecțiile de antichități greco-romane și egiptene. Urmăm fluxul de turiști în căutarea celebrelor sculpturi *Venus din Milo* și *Victoria de la Samothrace* printre colecții de statui și vase prețioase. Ne rotim duși de valul de turiști ce nu ne dau răgaz să ne oprim. Descoperim celebra statuie *Victoria din Samothrace* sus, în vârful scărilor ce duc spre colecțiile de picturi din Capela lui Apolo, aripa Denon. O zeiță cu trupul de marmură auriu învăluit de un văl fin, ce cade în falduri bogate de-a lungul coapselor, cu brațele transformate în aripi uriașe, larg deschise. Statuia nu are cap, ca și cum o sabie ucigașă ar fi retezat

pentru totdeauna chipul inocent și cutezător al fecioarei, fără a-i opri zborul. Victoria nu are chip. Te impresionează arta cu care sculptorul redă senzația de viață și zbor ce pare a curge în acest trup auriu.

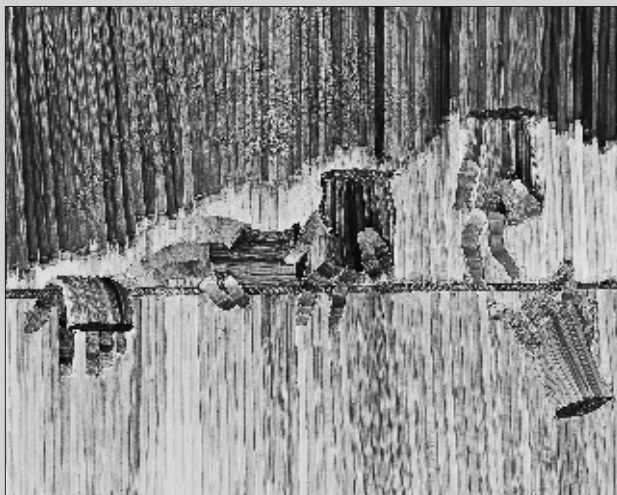
Statuia este una din cele mai prețioase din colecția de artă greacă din Muzeul Luvru. Descoperită de consulul francez Champoiseau în 1863 în sactuarul din insula Samothrace, sculptura întruchipează pe Zeița Victoriei, arborată la prora unei corăbii, adăpostită într-o nișă săpată în roca unei coline de pe o terasă de piatră de deasupra Sanctuarului Marilor Zei. Champoiseau descoperă fragmente din această statuie, reconstituită complet la Luvru în 1884, însă blocul de marmură gri, soclul și prora corabiei pe care fusese așezată statuia, sunt scoase la iveală abia în 1875, de către o misiune arheologică austriacă. După stil statuia datează din secolul II și simbolizează pe Zeița Victoriei, protectoare a marinarii în timpul bătăliilor navale. Se pare că într-adevăr, statuia comemorează o victorie din secolul II împotriva regelui Siriei Antiochos al III-lea. Ea poate fi asimilată însă cu Athena, zeița războiului în mitologia greacă, fiica preferată a lui Zeus. Sculptorul este necunoscut, deși se avansează ipoteza că ar putea fi o creație a sculptorului antic Pythocritos. Celebra statuie aparține sanctuarului

VERNISAJ

“Vântul, dragostea mea, vântul
dansa cu tine, dansa frumos
și nu simțeam, nu simțai vântul
între noi doi pumnal melodios.”

(Aici, vântul)

Jocul seducției

de la Samothrace. Sursele antice citate de dicționarul Wikipedia vorbesc despre un adevărat ansamblu arhitectural pe insula Samothrace, de sanctuare pentru celebrarea unor culturi inițiatice precreștine, mistere, pentru invocarea unor divinități telurice, numite colectiv Marii Zei.

Mișcarea continuă a turiștilor, ce trec dintr-o sală în alta, te împiedică să te oprești pentru a contempla în voie tablourile. Toată lumea se îndreaptă spre un punct fix, atrasă parcă de un magnet: *Mona Lisa*. Mulțimea s-a oprit o clipă și aparatele surprind celebra pictură a lui Leonardo da Vinci, dublu protejată. Nu poți să o privești decât de la distanță, să o zărești de departe, sub sticlă. Zâmbetul ei enigmatic, ce fascinează o lume întreagă, te fură pentru o clipă. Nu reușești decât să arunci o privire fugară, să încerci să o fotografiezi printre capetele ce se îngrămădesc în jurul tabloului, oprit de cordonul protector la câțiva metri distanță. E la fel de fiecare dată. Nu poți să stai, să privești, trebuie să urmezi șirul, să treci mai departe.

Ușor dezamăgită, mă desprind de grup și o iau înapoi, să regăsesc tablourile lui Botticelli și Rafael. Într-un colț, la trecerea dintr-un salon în altul, descoper tabloul lui Botticelli *La vierge à l'enfant avec le jeune Saint Jean* (*Fecioara cu pruncul și tânărul Sfânt Ioan*), 1516. Chipul fecioarei mă tulbură. O senzație ciudată mă oprește în fața tabloului. Stau clipe în șir și privesc, fără să văd, fără să aud foșnetul lumii din jur. Doar eu și tabloul. Nu știu cât a durat contemplarea, dar aveam senzația că am descoperit o capodoperă. *Mona Lisa* lui Leonardo mi se părea dintr-o dată depărtată. Nu-mi trezise niciodată o stare anume. Tabloul lui Botticelli îmi comunica ceva. Încercam, pătrunsă de emoție, să înțeleg. Mi s-a părut deodată că am o revelație: toată frumusețea lumii se afla în acest chip diafan de fecioară. Il contemplam cu uimire încercând să-i descifrez expresia.

Chipul fecioarei. Un văl alb transparent, cu o broderie pe margini, de o rară finețe, îi ascunde părul auriu împletit, i se revarsă pe umărul drept, peste mantia de un verde întunecat. O lumină blândă îi învăluie chipul ca de fildeş. Cu ochii închiși, cu obrazul sprijinit de fruntea pruncului Isus pe care-l ține în brațe, cu o infinită tandrețe și durere interioară abia perceptibilă pe buzele și pe

pleoapele închise, își îmbrățișează pruncul cu dragostea și durerea unei mame, conștientă că această clipă de fericire nu va dura, că pruncul preaiubit din brațele ei îi aparține acum, în această clipă, pe care ar dori-o eternă, conștientă că dragostea ei nemărginită nu va putea înlătura durerea unui destin prestabilit. Dragostea nesfârșită și durerea mamei par să îl tulbure pe pruncul Isus. Cu privirile ridicate spre chipul Fecioarei, înțelegând suferința ei, cu mânuța dreaptă întinsă, atinge într-o duioasă mângâiere gâtul gingaș al mamei, pentru a-i alina suferința. Alături, Sfântul Ioan copil, privește gânditor înspre noi.

Pe fondul întunecat, cerul de un albastru închis luminează trupul alb al pruncului învăluit într-un văl transparent, chipul și părul său auriu ca al mamei. O lumină caldă cade pe umerii Fecioarei și ai pruncului învelindu-i pe amândoi într-un

sentiment de infinită tandrețe. O altă lumină, interioară, răzbate din sufletul îndurerat al Fecioarei înseninându-i chipul. Nici o umbră de resemnare sau de disperare nu îi întunecă chipul de o rară frumusețe și delicatețe. Dimpotrivă, există noblete desăvârșită în sufletul mamei ce înțelege destinul pruncului ce i-a fost dăruit, dar și nesfârșită durere și tandrețe în iubirea ei ce nu poate proteja.

În fața chipului Fecioarei cu pruncul al lui Botticelli cuvintele se pierd, devin minore, incapabile de a exprima frumusețea. Contemplând, trăiam sentimentul că nimic nu poate rivaliza cu acest tablou ce mă fascina. Niciodată n-am

încercat o emoție atât de puternică în fața unui tablou.

Se întâmplă adesea să privim fără nici o urmă de emoție un tablou, nu un tablou oarecare, ci unul celebru. Rar o emoție estetică autentică se naște în sufletul nostru. Astfel de clipe privilegiate devin vibrație. Sensibilitatea noastră e tulburată și intrăm în rezonanță cu pictura respectivă. Nimic nu se compară cu astfel de clipe ce transfigurează lumea din jur și modifică percepția. Față-n față, doar tu și tabloul într-un univers aparte, universul artei, ce te smulge din cotidian și te plasează pe o treaptă superioară, ca și cum devii alesul pentru o revelație. Așa mi s-a întâmplat când am descoperit tabloul lui Botticelli. A fost ca o revelație.

“PATRIA MEA E GASTRONOMIA!”

Citesc, într-o revistă din Israel, o reclamă la un restaurant „Românesc Familial - LA PAUL”. Ei bine, pe lângă mîncăruri cunoscute, ni se propun aici: osobuco cu fasole, rinichi de vițel, „papanaș adevărat brașovean, cu multă dulceață și smîntînă”, momițe și

„antricot moale ca untul”. Comparația mi se pare adorabilă! Și teribil de apetisantă!...

Să nu mai spun că-n meniurile restaurantelor noastre n-am mai descoperit *momițe* de peste 30 de ani!

*

Ultimul raport OMS stabilește care-s cele mai ...bețive nații:

locul 10 - Croația (15,1 l.); 9 - Belarus (idem); 8 - Slovenia (15,2 l.); 7 - Andorra (15,5 l.); 6 - Ucraina (15,6); 5 - Estonia (idem); 4 - Rusia (15,7); 3 - Ungaria (16,3); 2 - Cehia (16,5); 1 - R. Moldova (19,2).

Dar România, bre? Om fi pe locul 11...

*

Pe Yuppy găsesc un material intitulat *Combinatii culinare care au făcut istorie*. Care-s alea? *Ouă prăjite cu bacon* (deși-s iubite în Maramureș/Oaș, după gustul meu, lasă cam multă

grăsime!), *Popcorn cu unt* (e deja banală!), *Pizza și bere* (da, dar la pizza se bea și vin roșu! *Numai bere se bea după mici*), *Sare și piper* (ultra-banal!!!), *Burger și cartofi prăjiți* (dar să nu mai puneți și lipie, bre!), *Spaghete și chiftele* (mă rog...), *Brînză și biscuiți* (da, dar și cu struguri!).

Oricum, mă așteptam la chestii mai sofisticate...

*

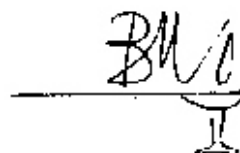
Cineva, într-un articol din *Dilema*, observa că-n culegerea de *descîntece* a lui Tocilescu, există de dragoste, de deochi, de junghi, de șarpe, de rîznă, de plîns, de sperietură, de friguri, de mătrice etc., dar niciunul de băutură.

Pricepeți de ce?!...

*

Ce-nseamnă *măsura*: am comandat, la un local cu specific sud-american, măduvă de vită. A adus-o cam greu, ce-i drept. Fiindcă era vorba de un banal os de vită, cam de 20 cm., taiat în două, și avînd măduvă - firește - pe ambele jumătăți; alături era o bucată de unt și un vas cu hrean. Rostul untului nu-l pricep, deoarece măduva este și-așa destul de grasă...

Cum cantitatea hăpăibilă nu depășea 60 de grame, data viitoare m-am gîndit să cer *două* oase, măcar să-nțeleg ceva. Am greșit: porția ideală ar fi cam...un os jumate. Dar un os jumate nu servește nimeni...

VERNISAJ

“Pasărea trupului tău între așteptări se subția
ca un fiord întunecat spre moarte:
strânsele-i aripi acopereau spaimele
neîmplinitelor nunți.”

(*Pasărea trupului tău...*)

Logodnă în zbor temporar

Timpul ne mai dă câte un ghiont din când în când, amuzându-se: „îți mai aduci aminte?!”. Îmi aduc aminte bine toate cele... nimic nu am uitat, cum spune Darie.

În vara lui 2005 am venit acasă în vacanță, am lăsat în urma avionului Finlanda occidentală

și m-am reîntors „la porțile Orientului”, să-mi mai retrăiesc amintirile copilăriei, adolescenței. Pe 4 Iulie, tocmai când SUA își sărbătorea Independența, eu și tata am hotărât să mergem o fugă la Iași, doar pentru o zi. A fi acasă și a nu vedea Iași-ul este pentru mine o blasfemie. Iași-ul mă aștepta cu parfumul cald și leneș al teilor înfloriți. Parfum familiar... mă simțeam în siguranță, mergând alene cu tata spre bulevardul Lăpușneanu.

Deodată, însă, imaginea s-a frânt și m-am trezit în Matrix. Un alt Iași își oferea chipul ciudat, își etala brațele vlăguite, ca o femeie bătrână ridicol și inutil întinerită de prea multe operații estetice.

Un frison de dezgust... primul. Occidentul își pusese amprenta peste Iașii mei dragi. La fiecare pas un alt boutique, un alt McDonald, atât de multe și înghesuite, încât nici nu mai aveau clienți. Larmă și murdărie pe strada eminesciană.

Încercam, mă forțam să găsesc ceva din Eminescu, o bătaie de inimă, în tot acel zgomot infernal, însă Poetul se ascunsese doar într-o statuie.

Tata era și el derutat de prea multele mașini, care forfoteau peste tot. Eram precum doi rătăciți pe o planetă necunoscută.

Într-un târziu, tot încercând și unul și altul să simulăm veselia, am hotărât, la insistențele mele, înfomețați, să intrăm într-un McDonald (în Finlanda sunt multe și ieftine, oamenii nu se prea omoară să-și cheltuie banii pe fast-food-ul american).

Fete tinere, moldovence neaoșe, se chinuiau să copie modelul american, așa cum le ordonase probabil managerul încă din zorii zilei de 4 Iulie. Copie jalnică a Zilei Independenței USA.

Hamburgerul era imposibil să fie mâncat, cola era pe jumătate gheață, iară nota de plată m-a făcut să plâng. Aproape 30 euro cheltuisem pentru o tristă imagine jenantă, care nu ar fi trebuit să existe. Iași-ul meu și ziua de 4 Iulie nu au nimic în comun. Mă

îndoiesc sincer că America știe când este Ziua țării mele.

Am părăsit acel loc flămânzi, nervoși, frustrați... În Finlanda aș fi plătit pentru un hamburger, cartofi prăjiți și cola doar 3.50 euro.

Am încercat să caut în mintea mea confuză un loc în care eu și tata ne puteam liniști sufletul. Și am intrat în Casa Cărții. Altă tragedie, altă surpriză tristă. Casa Cărții era pustie. Cărți far' de gust, traduceri palide ale unor telenovele ori serii erotice, ori sfaturi practice à la Oprah și Dr. Phil cum să te descurci în viață, se etalau hidos, cu coperțile lor de prost gust, pe rafturile unde odinioară găseam numai rare ediții ale clasicilor.

Și am plecat. La fiecare pas simțeam cum Iași-ul meu, bătrân ca timpul, însă cu fața reconstruită de botox, mă ruga să nu-l judec, să am răbdare.

Astfel, cu tot amarul în suflet, am intrat cu tata la Mitropolie. Acolo nimic nu ne putea atinge, zgomotele și mirosurile Occidentului își pierdeau puterea.

Am regăsit-o pe Cuvioasa Parascheva și, lângă trupul ei, cu tot dorul și toata durerea, m-am rugat pentru Țara mea.

După aproape două ore de liniște, lăsând în urmă lumânări aprinse și speranțe infinite, am plecat spre un alt loc cu liniște: Copou.

Acolo l-am găsit pe Eminescu, stând pe o bancă sub teiul lui. Ca din senin o briză a bătat și a plouat cu flori de tei peste capul tatălui meu, tocmai când îi făceam o poză... Semn bun, am gândit, sunt totuși acasă, Occidentul nu-mi poate lua TOTUL.

Spre seară, osteniți, am pornit ușurel spre gară, flămânzi, salivând la gândul mâncărilor pe care mama le pregătise acasă, în lipsa noastră. Eram ruși de foame. Și, deodată, miracolul s-a întâmplat. Tata mi-a spus să stau cuminte pe o bancă, pe peron. A venit repede cu franzela aburindă, parizer tăiat felii și doua sticle cu bere proaspătă și rece.

Și acolo, pe peronul Iașilor, eu, ditamai profesoara, am mâncat cu o poftă de copil franzela ruptă cu mâna și parizer, bând bere rece direct din sticlă, fără fasoane și fără de etichete. Simt și acum gustul bun, gustul că sunt acasă cu Tata. Până să vină trenul, în jurul nostru se adunaseră păsări și căței, căci noi continuam să împărțim festinul nostru cu ei.

Și astfel am plecat din Iași, fericită, cu tata, la ceasul când în America începeau focurile de artificii, iară în Iașii mei se stingeau luminile comerciale, și Poetul își începea plimbarea pe Lăpușneanu.

Vremurile **acelea** au lăsat, în memoria cel puțin a unora, amintiri fel de fel. Bârladul, care nu și-a părăsit niciodată haina orgolioasă de oraș cu cultură solidă, a rezistat și prin găsirea unor forme cu care să-și exacerbeze capacitățile spirituale. Doar avusese *Academia Bârlădeană* (înființată în 1915), care, cât a existat, a trăit în plăcuta umbră a patriarhalității unui târg obișnuit cu somnolență. În arealul strâmt al zonei, căreia ultralocalnicii cu măcar liceul la bază îi zic „berladnică” (dar de-i întrebă de ce, te privesc țintă și-atât!), toate „manifestările” aveau străluciri de staniol vizibile până la barieră, fiindcă dincolo de rohatcă era neantul...

În asemenea suficiență, cultivată și de noua orânduire „națională în formă și socialistă în conținut”, trebuia făcut ceva care să împace și capra și varza (proverbele încă erau valabile).

Așa se face că în anul 1951, dar siguranța datei e încă oscilantă, s-a înființat, din inițiativa unui inginer „stahanovist” și „intelectual”, pe nume Vladimir Cazacu, un cenaclu care se vroia literar. I s-a spus Cenaclul literar „Alex. Vlahuță”. De ce acest nume? Nu în primul rând că era om al locului, ci, mai ales, că scrisese poezia *1907*, foarte cultivată de noul regim. „*Minciuna stă cu regele la masă...*” Acesta a și fost motivul pentru care „centrul” de pe Dâmbovița a acceptat și inițiativa, și numele...

Așadar, Cenaclul literar „Alex. Vlahuță” și-a arogat rolul de asanare a vechilor mentalități burgheze, înscriind în programele sale vizionare, întocmite la timp și respectând indicațiile de partid, formarea omului de tip nou, prin scrierea de texte literare inspirate din viața de fiecare zi,

căreia, de la o vreme, i se spunea „realitatea socialistă”.

Conducătorii cenaclului erau numiți dintre „tovarășii” cei mai buni, indiferent de... etnie. Ani destui, cenaclul l-a avut în frunte pe Harry Zuperman, dar și pe alții.

După 1965, când rigorile ideologice parcă se mai dezmoțiseră, în Cenaclul „Alex. Vlahuță” valoarea literară a început să prevaleze, iar activitatea în ansamblu a căpătat consistență. Din această vreme am păstrat niște „înscrișuri”, sub formă de ciorne, cuprinzând desfășurarea unor ședințe în care se citeau creații și se iscau discuții, unele spectaculoase, altele tăioase chiar.

Iată „radiografia” unei asemenea ședințe, datată **3 decembrie 1977**, ținută într-o sală a Casei de Cultură a Sindicatelor din Bârlad.

Au citit, din creațiile lor poetice, trei „cenacliști”.

1. **Vasile Doboș**, muncitor la Întreprinderea Poligrafică (azi, doctor în estetică - n.m., G.N.), poeziile: *Primar se eliberează oglinda de-ntuneric* („De undeva o ciocârlie hrănește/ cu cântecul ei/ sufletele triste...”), *Secol, Nu știu unde* („Clipele se prăbușesc undeva/ Ca o Niagară”), *Perechea mea ideală, Ritmuri scandinave* („S-a întâmplat să descopăr/ Că te vreau”), *E totuși* („E totuși mult pentru mine/ Că m-ai adus/ Până la tărâmul toamnei”), *Calvar, Ce nu pot* („Dumnezeu e ceva/ Ce nu pot să-mi închipui/ (...) Omul are puterea/ De a le crește pe toate”), *Ceasul*.

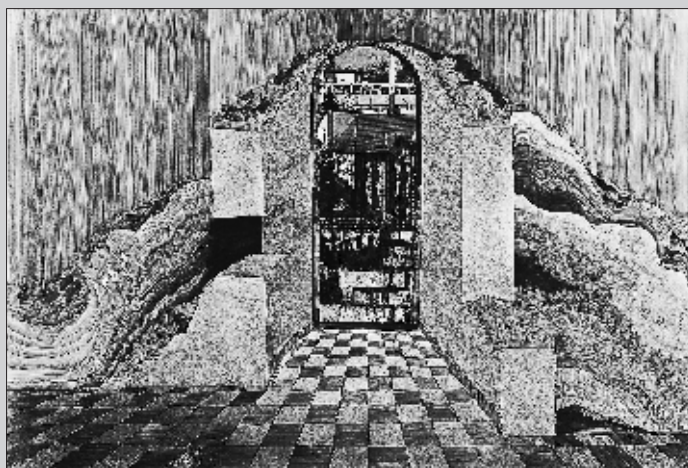
2. **Ion Iacob**, profesor de engleză, citind pentru prima oară în cenaclu: *Imn soarelui* („Acest sfânt pământ de sub zare”), *Apele munților* („Deasupra noastră e o năvalnică frumusețe de ani”),

VERNISAJ

“La poalele munților. Departe fluviul tău -
și păsările nu mai sosesc, pădurile se
retrag.

Asemenea profetului
la poarta cetății...”

(Asemenea profetului...)

Mă-ntorc acasă la Dali

Nestăvilita bucurie („Să ne bucurăm de bătaia vântului tânăr”), *Cântec trudit* („Seara aceasta o cânt/ Și pe voi vă cânt,/ Truditori ai țărânei de aur”), 1907, *Zimbrii moldavi* („Nici când luceferii noștri trecând în alt grai”), *Secundele coame de cai* („Și fața mea riduri politice poartă”), *Cerbii sufletului*, *Sufletul cald*, *Adevăruri* („Și nu distanțele impuse, fade/ Ne pot desparte”), *Sub lună* („Urâsc jumătățile de lucruri”), *Clocot*, *Popas* („Vino lângă mine/ Aici/ La marginea timpului/ Și-a peroanelor”), *Versul meu* („Versul meu/ Vis peste inima voastră”), *Mări de septembrie* („Eu rămân strălucind de iubire/ Pe o plajă a vechilor geți”).

3. **Nicolae Pandelaș**, asistent igienă la Spitalul de Adulți Bârlad, citind - și el - pentru prima oară în cenaclu: *Am uitat*, *Poezie de toamnă*, *Până unde*, *Fără cuvinte* („Am să mă-mbrac în cuvinte/ Și-am să fac risipă”), *Cântec*, *Așa spălăm de sânge istoria* („Visam cap de domn și-n somn/ Istoria nu se spală/ Cu una cu două”), *Acea furtună* („Aduce dor de primăvară”), *Vine înapoi*, *Uneori* („Încă nu s-a degenerat această plăcere/ De a fi noi înșine”).

Au urmat, firesc, discuțiile. Vorbitorii, când incisivi, când cvasiencomiastici, au ținut sus stacheta seriozității. **Laurențiu Solomon**, astăzi jurnalist nu știu pe la ce publicație din Capitală (cred!), aprecia poezia lui Vasile Doboș, acuzându-l însă că face, în unele versuri, abuz de imagini. Te sufocă. De aceea poeziile lui sunt inegale. Are multe sincope, ca niște goluri de aer. Creațiile lui Ion Iacob sunt mature, dar adesea sunt finalizate superficial. Remarcă, de pildă, 1907, *Nestăvilita bucurie*, *Cântec trudit*. La Nicolae Pandelaș, poeziile sunt inegale, dar apreciază *Fără cuvinte* și *Până unde*.

Actorul **Florin Predună** e încântat de tot ce s-a citit, în timp ce alt actor, el însuși poet, **Mircea Ipate Mareș**, a făcut constatări de specialist exersat. De exemplu, poezia lui Vasile Doboș abuzează de metaforă, aceasta fiind gratuită când nu-i suficient elaborată. Dar evidențiază reflexivitatea creatorului care denotă lectură serioasă de poezie. Reușite, fără rețineri, sunt *Primar se eliberează oglinda de-ntuneric* și, mai ales, *Secol*.

Creațiile lui Nicolae Pandelaș sunt aparent simple, uneori frizează truismul, dar e un poet neprefăcut. E original, deși când citești *Am uitat* îți poate trece prin minte Bacovia, dar e numai un „laț”. Mai citează *Până unde*, „fără să zbor cu gândul la Minulescu, nu!”. Are încredere în Pandelaș și-l așteaptă cu și mai mult și mai bine. Poezia lui Ion Iacob e bine elaborată, „poate prea elaborată”. Nu convinge întotdeauna, asta neînsemnând că nu place. Chiar când e discursiv, se exprimă sincer, ceremonios. Remarcă *Nestăvilita bucurie* și *Apele munților*.

Veronica Penea, profesoară, atunci ca și acum, la Clubul Elevilor din Bârlad, e tranșantă, nestăpânindu-și incisivitatea. Referindu-se la Vasile Doboș, acceptă ca foarte bune poeziile *Primar se eliberează oglinda de-ntuneric* și *Perechea mea ideală*, foarte lirică, în timp ce *Secol*, un fel de protest probabil, „exprimă fals ceva adevărat”. Continuând, poezia lui Ion Iacob „e voită, dar nu realizată”. Totul e grav, năvalnic, nestăpânit, dar... în poeziile sale „ne cam atârnam de cuvinte”. Eu - zice Veronica Penea - vreau un diamant neșlefuit, să dea cu barda-n lună, vreau ceva mai ferm. Nu-i frumos totul. Se simte un aer adolescentin. Vreau colțuri în poezie, să taie. Poezia o vreau angajată, așa cum se vrea și ea. Poezia lui e ca o foame pe care o hrănești cu dulce. Nu te sature. Mai apoi: în poezia lui Nicolae Pandelaș descopăr prea multe cuvinte simple, stângăcii chiar. Se irosește, e prizonierul cuvintelor. Și încă ceva: în poezie să nu se vulgarizeze...

Au mai vorbit și alții, Samoilă Chiriac de pildă, din vorbirea cărora n-am reținut nimic. Ba, și autorii au avut drept de replică. Au fost însă ascultători, receptivi.

În finalul ședinței poate că nici n-ar fi important să aflăm ce concluzii a formulat conducătorul cenaclului (în persoana celui care sussemnează), probabil că a ținut un mic expozeu despre poeți și poezie. Nu-i prea ierta pe creatori, unii chiar rămânându-i recunoscători pentru asta.

...Despre trecutul nostru vizibil și apropiat vorbim adesea. Vom mai reveni (probabil). Salvete!

Directorul **Virgil Giușcă** s-a preocupat permanent și cu pricepere de desfășurarea activității Cenaclului “Al. Vlahuță”.

Ion Popescu-Sireteanu

Argument

Ardealul

Te-am colindat în lung și în lat, ți-am citit cronicile și pietrele, ți-am mângâiat cu privirea lanuri, păduri și munți și toate m-au încredințat că tu ești vatra nepieritoare a neamului meu românesc.

Ți-am cunoscut satele și cântecele și datinile, mănăstirile și schiturile câte n-au fost sfărâmate de generalul acela dement, ți-am ascultat durerile din veac și ți-am cunoscut oamenii și fetele și feciorii și-am înțeles încă o dată că tu ești vatra nepieritoare a neamului meu românesc.

Pot veni oricâte vânturi și valuri, se pot abate peste întinderile tale și alte hoarde de nomazi sălbatici și cruzi. Noi am fost și rămânem aici din neam în neam, cum ne-a fost scris dintru începuturi, pentru că tu ești vatra nepieritoare a neamului meu.

Pânză

Pânză este cuvânt cu etimologie necunoscută în DLR, analizat și prezentat în acest dicționar. În trei grupuri semantice. În primul grup sunt cuprinse patru sensuri, pe care le și prezentăm:

1) „(Adesea cu determinări care arată materialul, felul). Țesătură sau împletitură (flexibilă) făcută mai ales din fire vegetale (de bumbac, de in, de cânepă etc.) și folosită la confecționarea albiturilor de corp, de pat, pentru cămăși etc.; bucată din această țesătură; (învechit și regional) pânzătură, (regional) pânzare”: Toate astea le pune într-un săculeț

de pânză subțire (a. 1749): **Pânză de față de masă** (a. 1752); Au tăiat pânza fiind țesută numai jumătate și au scos spata și ițele (a. 1827); **Începură a scoate din lada babei valuri de pânză** (Creangă); **Așternutul era din niște pânză albă ca zăpada** (Ispirescu); **Aveau căruțe ferecate, pline burduf cu pânză de matasă** (Sadoveanu); **Om vinde un toc de brânză Țom lua un val de pânză** (F. Tr., I); **Pânză și nevastă noaptea să nu-ți alegi** (Zanne). Cuvântul se folosește ca termen de comparație: **Sub o pânză de lumină lumea pare adormită** (Alecsandri); **Ea tăcea pierdută cu ochii în pânza orizontului**

VERNISAJ

“Dorador, tu cea Fără-de-chip, ocrotește-mă!
Împrejurul meu cădelnițează miresmele
trupului tău.
Primește-mă...

(Ocrotește-mă, Dorador...)

Nevinovăția voluptății

(Zamfirescu); **O rază de soare împunge pânda norilor** (Gîrleanu); **Pânda deasă a apelor cerești...** (Hogaș); **Pânda subțire a negurilor se destrăma** (C. Petrescu); **Prin pânda nopții palidă ca fumul** (Cazimir); **Din pânde visării mai spânzurau crâmpeie** (Beniuc); **Pânda de casă sau țărănească** este pânda țesută manual la război. **Pânda-nvălită** este cea care se face cu urzeala de bumbac și băteala de fuior. Pânda de piele (sau de ceară, ceruită) este mușamaua.

Pânda de cort este foaia de cort. Loc. adv. **pânda în pânde albe** înseamnă fără încetare, fără oprire, la infinit, pânda la extrem, pânda la capăt, pânda la ultima limită. Loc. vb. (popular) **a pune pânda** înseamnă „a țese”, cum se spune în DLR, dar înseamnă mai ales „a pregăti stativale și a pregăti sulurile, ițele, vatalele pentru țesut”. Expr. **Ține-te sau să te ții pânda să nu te rupi** înseamnă începutul unei activități de durată, care cere curaj și răbdare. **A țese pânde**, în zona Muscelului, înseamnă „a face intrigi”. **A i se încurca pânda** se zice când lucrurile iau o întorsătură neașteptată și neplăcută. **A înălbit pânda** (Baronzi) = s-a făcut ziuă; **a lega gura pânde** = a lega firele de la capătul viitoare țesături spre a nu se deșira pânda. **A fi pânda** se spune despre unele persoane, cu sensul „a fi foarte uniți” (Zanne). **A fi tot de pânda cuiva** = a avea aceleași vederi cu cineva; **a da pe pânda de fuioare** = a schiba un lucru bun pe altul mai prost (Zanne); **a veni pânda** = a veni drept, întins, a veni ață; **a curge pânda** (despre ploaie) a ploua neîntrerupt, continuu. **Pânda încălcată** este un dans popular.

Pânda este și o „țesătură (rară) sau împletitură specială din fire textile sau metalice, în industrie”; „Plasă pentru pescuit făcută de obicei, din ață subțire, cu ochiuri dese”. **Pânda de păianjen** reprezintă fire cu aspect de pânda produse prin secretarea de către păianjen a unui lichid vâscos care devine solid în contact cu aerul; plasă: **Și eu, și tu ajuns-am ca două frunzi uscate**, **De-o pânda de paianjă în aer aninate** (Alecsandri); **Văd sporul pânde de păianjen** (Goga); **Găseam păianjeni mari cu pânde minunate**, în care se vedea roua (Vlasiu); **Și toată mreața vicleniei ca praful vor spulbera și ca pânda paianjenului vor despica** (Cantemir); **Înserarea se întindea ca un văl de pânda de**

paianjin... (Sadoveanu).

Al doilea grup semantic are în atenție nume date unor obiecte confecționate din pânda. Astfel este **giulgiu**, cu contexte precum: **Cu pânda morții pe față ca-ntr-un alcov adormită** (Conachi); **la pânda de pe obraz Să vezi moarte cu năcaz** (Jarník-Bârseanu). Expr. **Parcă i-a luat sau îi luase pânda de pe obraz sau de pe ochi** se spune despre cineva foarte palid sau foarte slab: **la uită-te la el: parcă i-a luat pânda de pe obraz...** (Sadoveanu). Un alt sens este „bucată (mare) de țesătură rezistentă (de in, cânepă, bumbac) formată din mai multe fâșii cusute între ele, care se fixează de verga, picul, parâma etc. unor nave și care, împinsă de vânt, face să înainteze nava; velă, (învechit) vântrea, vetrelă”. **Am urmat sfatul corăbierului, am împins pânde și am plecat în noian** (an. 1783); **În port nici un vapor și-n larg Nici fum, nici pânda, nici catarg** (Minulescu). Un proverb: **Pânda când se rupe, vântul corabia n-o mai mișcă** (Zanne).

Un sens învechit este cel de „perdea”. Amintim sensurile „bucată de pânda deasă, fixată pe un cadru, pe care se pictează”; „bucată de țesătură specială, albă, dreptunghiulară sau pătrată pe care se proiectează imagini de la un aparat de proiecție”, sin. cu ecran. Rar, **pânda** înseamnă „cearșaf” sau și „așternut de pat”. Prin Transilvania și Bucovina înseamnă și „borul pălăriei”.

Cel de-al treilea grup semantic cuprinde următoarele sensuri: „(învechit) zid de intrare al unei cetăți; fortificație la o cetate”; „desiș (de copaci) lung și îngust (crescut de-a lungul unui drum, al unei ape)”, sin. cu **perdea**: **Pânda de pădure a fost subțire**. „Lama sau tăișul de metal al unor instrumente”: **Toarnă apă pe pânda coasei** (Marian); **Pânda de ferăstrău...** (Ioanovici). Înseamnă și „joagăr”. În geologie **pânda** înseamnă „strat” (de pământ, piatră, apă). Regional înseamnă și „albeață la ochi” (prin Banat). Și în sintagma: **Pânda ulucului** este „podeaua jgheabului prin care alunecă bușteni la vale”.

Vom aminti mai întâi vb. **împânzi** „a acoperi o întindere de loc”; „(despre vedere) a (se) tulbura”, „a desface pânde”, „a (se) răspândi”. Expr. **a i se împânzi cuiva ochii sau vederile**, a i

se împăienjeni privirea.

Împânzire derivat al lui **împânzi**.

Împânzit „care a fost întins ca o pânză pusă la uscat”; „acoperit”; „răspândit pe o întindere”; „(despre ochi, privire) care a devenit tulbure”, sin. cu **împăienjenit**.

Pânzăică înseamnă prin Banat și Oltenia „cearșaf”; „țesătură groasă și mare de cânepă sau de lână pe care se bate porumbul, fasolea etc.”, dar și „saltea”.

Pânzár „țesător sau negustor de pânzeturi”. Cuvântul mai înseamnă „sul la războiul de țesut pe care se înfășoară pânza țesută” și „corabie cu pânze”.

Pânzát „hârtie pânzată” și (despre obiecte) „căptușit, întărit cu pânză”.

Pânză are un număr de derivate. Le amintim, pe cele mai frecvent folosite după **DA** și **DLR**:

-**pânzărie** este „fabrică, atelier unde se țin pânzeturi; magazin de pânzeturi”;

-**pânzătură**, învechit și regional. Înseamnă „pânză”, dar și „pânzet”. **DLR** prezintă numeroase contexte ilustrative. Are și sensul „nume dat unor obiecte confecționate din pânză sau dintr-o țesătură ori împletitură asemănătoare”. Înseamnă și „giulgiu”, „față de masă”, „lenjerie de pat sau de corp”, „năframă”, „aer cu care se acoperă vasele liturgice”, „perdea”, „fotă”, „strecurătoare de lapte”, chiar și „osânză” (pentru că aceasta acoperă organe ale porcului).

-**pânzet** „(de obicei la pl.) sortiment de pânză sau obiect confecționat din pânză; pânzătură; cantitate mare de pânză”.

-vb. **pânzi** înseamnă prin Transilvania și Bucovina „a țese”, dar și „a acoperi (o casă) cu draniță nouă”.

Putem reține că **pânza** este nume de joc popular în comuna Vorniceni, jud. Suceava. Alt nume de joc popular este **pânza încălțită** citat de Elena Sevastes, tot din Moldova (Varone, 139). Cuvântul **pânză**, în forma **pandză**, cu pl. **pândză** și **pândzuri**, se întâlnește în dialectul aromân cu același sens. **Pândză di sirmă** este pânza de mătase; **pândză di pángu** = pânză de paianjen; **pândza va bilită** = pânza trebuie albită; **I-feațe pandză bilită** înseamnă „îl face pânză albită adică îl snopește în bătaie”. Ar veni dintr-un lat. ***pandia** din **pandere** „étendre”. Derivat al lui **pândză** este **pândzar** cu sensul din dacoromână.

Lui **pândzătură** îi corespund dr. **pânzătură**; **pândzină** înseamnă „păienjeniș” (**DDA**, 989). La meglenoromâni întâlnim cuvântul **pandžac** „cojoc, manta din păr de capră”, sin. cu **pândžac** (Capidan, III, 214). I. I. Russu prezintă nr. **ponďză**, **ponďza** și **pănză**, iar pentru dialectul istroromân **pănze**.

În Bucovina se întâlnesc frecvent numele de familie **Pânzari** (sg.), **Pânzăreni** (pl.), nume toponimice **Pânzari** în s. Mănăstioara, or. Siret. Din **DOR**, 452, am reținut numele **Pânzu** menționat în documente la 1625.

I. I. Russu, în **Etnogeneza**, 370-371, prezintă cuvântul ca fiind o moștenire autohtonă. Îmi însușesc acest punct de vedere și cred că **pânză**, cunoscut în toate dialectele limbii române, este cuvânt moștenit din traco-dacă.

VERNISAJ

“...nu ne supunem judecății tăcerii,
nu ne-nchinăm altor astre,
ci așteptăm sunetul clopotului, alergând cu
pământul după tine.”

(*Imn Soarelui*)

O atitudine a gândului

Nu moare speranța

Totul e posibil sau, cel puțin, așa ni se pare astăzi, ceea ce era, până mai ieri, miracol, ne apare acum drept firesc, naturalul fapt cotidian. Intrarea în obișnuință a rezultatelor activității de excepție nu-l deranjează nici măcar pe analfabet ori pe ignorant, aceștia fiind, în primul rând, beneficiarii inconștienți ai rezultatelor fenomenale (sic!) ale gândirii superioare.

Miraculosul a murit, ori poate e marginalizat de cruda conjunctură a contemporaneității, așa încât să nu ne mai mire insensibilitatea generațiilor infantile față de creațiile folclorice, tradițiile pozitive sau cuvântul vechi și bogat. Schematizarea limbajului e prima consecință. Superlativul absolut, de pildă, e unul singur pentru toate: **super**. Inversul lui **nașpa**.

Omul recent, într-o proporție covârșitoare din întreg, nu e entuziasmat decât de hituri și de pasul modei (în toate), consolidarea culturii individuale și îmbogățirea zăcămintului de informații încetând a mai fi priorități, ele devenind elemente accidentale ale hazardului. Oare generalizez abrupt?

Ceea ce am afirmat - puțin - până acum sunt observații ale fenomenului social actual; ceea ce ar trebui să ne preocupe fiind explicațiile date acestuia. Poate că o cauză ar fi graba cu care dorim să „topim” etape ale unei evoluții întrerupte cu mai bine de jumătate de secol în urmă. Graba nu știu

dacă strică treaba, dar câteva efecte mai puțin binefăcătoare vom depista totuși. Rezistența la cultura substanțială scade, crescând, ca o falsă compensație, apetitul pentru schematism și facil. Kitsch-ul și falsul sunt mai la îndemână decât autenticul care, obligând la efort intelectual, mai și inhibă. Nici școala, prin **slujitorii** (vai!) ei, nu-și îndeplinește cu strădanie și pasiune misiunea. De îndepărtarea elevilor de lectură și studiu se fac vinovați **numai** funcționarii... didactici. Corpusul acesta de oameni, cândva apostolicesc, a renunțat la singura coloană care le asigura verticalitatea: conștiința morală. La așa formatori, așa elevi. Când refuzi să fii model, devii, poate fără voia ta, derbedeu. Cu aceștia nu se va putea niciodată obține calitate în învățământ...

Un individ, o comunitate, un popor fără entuziasm, greu își vor găsi ritmul în drumul spre Steaua Polară. Entuziasmul este egal cu optimismul, cu încrederea în tine și-n cei din jur. Familia și școala se cere a fi responsabilizate, nu excluse din acest proces de (scuzați!) renaștere. Armata și biserica sunt doar aleatorii.

Cândva, Ana Blandiana zicea că **suntem un popor vegetal**. Acum e mai grav; suntem un popor de mimi, stând permanent cu ochii peste gard... Cultivând lenea și ideea de sărăcie. Noi săraci? Explodez.

Proiect pandemic

Sunt - din păcate destui - scriitori pretențioși (și acum mă gândesc la unul anume, și netaientat, și ciufut!) care au mentalitatea țaranului calic, căruia dacă nu-i împrumuți, o furcă de pildă, te urăște mârânește toată viața.

Abia din această pricină voi scrie o carte, o „istorie”, despre provincialii din zona cunoscută mie, în care voi da frâu liber și licențiozităților, fără să-mi stăpânesc nici o clipă pornirea spre oralitatea necenzurată, iar dacă va fi nevoie să fiu resentimental, nu voi pregeta să mă manifest ca

atare. Rancorilor nu le voi pune frână, mai ales că, în zona de referință, sunt (prea) destui autori de creații oțioase (de prisos, nu!). De fapt, puține fapte artistice ar putea fi secularizate; restul vor încărca diform rafturi cu documente (!) futele.

Sunt, nu doar adesea, dezgustat de mentalitatea falșilor intelectuali, de obediența lor la lene, de orgoliul gonflat pe care-l afișează și de neputința acestora în depășirea fazei lamentărilor. Poleiți, atât! Infernul ori răul sunt ceilalți (P. Sartre).

Cultura locală și sfârșitul ei perpetuu

De notorietate poate că-i prea puțin zis, dar scriitorii locali(ști) ai prezentului (sau, mă rog, cei care încearcă să se înscrie *in girum*, legitimându-și astfel formal aderarea la contingent) consideră că e naivă, puerilă și abandonată unor idei depășite astăzi de globalismul/europenismul în ofensivă întreaga literatură de până la, să zicem, 1960... Fără dovezi în plus, afirmația e valabilă raportată la național, dar mai ales ținuturile sunt cele care se burică mai abitir...

De boala aceasta, cu fes de pandemie continuată, n-a scăpat - dar nici nu s-a „tratat” vreodată - zona ținutală a Moldovei de Jos, căreia nostalgicii înrăiți o mângâie cu apelativul „Țara berladnicilor”. Și astăzi încă, destui dintre aceștia o cred a fi micul teritoriu care stă sub „stăpânirea” pârlășului Tutova, însă cei mai mulți au în vedere, din orgolii ușor conturabile, doar orașul Bârlad cu întreaga lui avere cadastrală, așezare spre care aflua locuitorii satelor aflate la distanțe variabile și care, de fapt, întrețineau activitatea economico-meșteșugărească a târgului cu evoluții inegale.

Dar ce este cultura bârlădeană? Un abur intențional de intelectualitate serioasă, fără puțința de a folosi talentul latent, însă niciodată evidențiat, local, cu vigoare, fiindcă au lipsit sau n-au fost descoperite mijloacele adecvate. Scena culturii locului (a Bârladului - subl. mea, G.N.) e relativ egală cu suprafața anamorfotică a târgului de ieri - municipiul de azi, dar pe „scândurile” ei doar arar perindându-se, individual ori în grup, chemații la revigorarea spirituală. Istoria, literatura, muzeul cu pinacoteca, școala, publicațiile de conjunctură, cinematograful, teatrul, spectacolul străzii - toate au fost (re)inventate aici, altoite după nevoi, îmbrăcate în

haina cunoscută a patriarhalului moldovenesc și culminând eclatant cu bâlciul anual din 29 august...

Spectacolul creionat a devenit, în timp și cu ușurință, **societatea Bârladului**, o emblemă a unei mentalități cuprinzând toată suflarea „de la vlădică până la opincă”, fără efecte egale în cele două „lumi”, determinante fiind vremurile sub care oamenii s-au aflat mereu.

Așa stând lucrurile, ca să fii valoros - și, evident, valoare - e suficient să te naști în Bârlad sau în proximitatea acestui târg emfatic în centru și primitiv-feudal-sătesc în rest, cu condiția să ai în tine ceva din morbul literar (sic!) al unei părți a elitei. Dar cei culți (care nu trebuie confundați cu mulțimea rural-târgovească, deși orașul avea un liceu!) n-au fost mai niciodată interesați de calitatea profundă; pentru ei era important să fi văzut lumina soarelui în „țara berladnică” și să fi participat, măcar o dată, la întâlnirea „academică” inițiată de G. Tutoveanu și ai lui. Atât.

Am prefigurat un tablou. El poate fi atribuit și trecutului, și prezentului. Cel al azi-ului e puțin deosebit de primul. Mentalitatea localistă, adânc înrădăcinată, frânează inconștient înaintarea.

Oare câți mă afurisesc chiar în clipa asta!

P.S.

Și totuși **Bârladul** n-are nimic în minus față de cum îl cunosc localnicii și nimic în plus față de cum și-l închipuie unii. Ceva special tot i-am găsit însă: se află pe aceeași paralelă, 46°, cu Portland și Minneapolis (S.U.A.), Ottawa și Montreal (Canada), Lyon (Franța), Berna (Elveția), Lacul Baikal (Rusia), Sapporo și Wakkanai (Japonia) și Insulele Kurile...

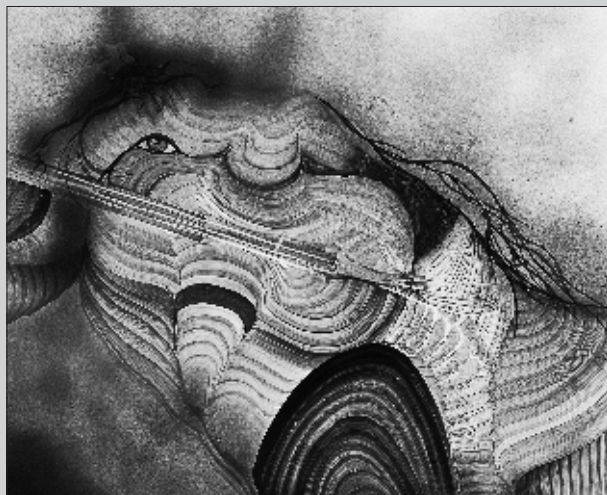
Să mai spună cineva că suntem în afara lumii!...

VERNISAJ

“Tron luminos, miresme împrejur,
iar tu vibrând acolo-n transparente
și lumi din tine izvorând, contur
esențelor topindu-se-n esențe.”

(Mică odă la Bach)

O melopee ireductibilă

Apropo de I.L. Caragiale

O eroare - sau una din erorile care ni s-au „îngăduit” în secolul al 20-lea - pe care o cultivăm frenetic despre opera lui I.L. Caragiale este **preluarea** grosso-modo a faptelor din comediiile sale.

Ni s-a părut, și ni se mai pare, că **realitățile** (sic!) din amintita specie literară sunt chiar adevărate, că ele nu puteau fi altfel. Interpretăm, cu ochii închiși, niște scene fotografiate (așa ni se pare) și le amendăm. Uităm că observatorul fin care era Caragiale a caricaturizat conștient - și de aceea brutal - o lume din care însuși făcea parte și căreia i-ar fi dorit atenuate mentalitățile. Curios fiind, Caragiale a devenit ușor suspicios și, lăsând eleganța și educația la o parte, și-a băgat nasul în intimități al căror subiect dacă ar fi fost, mare tămbălău făcea. I-au și plăcut, de altfel, scandalurile, dovadă că le exhibă cu plăcerea cu care măcelarul folosește satârul.

Cât adevăr este în comediiile sale? Atât cât rămâne după ce-ai scuturat totul de exagerări. Este utilă exagerarea? Este, dar până la limita a ceea ce, omenește, devine credibil. Când apare râsul demențial în manifestarea spectatorului (?), picătura necesară de conștiență se evaporă și, neîndoios, comportamentul devine de bălci, adică instinctual. De aici încolo, exagerarea devine exagerație și funcția (generală) estetică își pierde din forță.

Comediiile lui Caragiale (fără excepție) sunt închise, orice intenție de generalizare conduce la abandonarea obiectivității, iar de persuasiune nemaiputându-se vorbi.

Explicațiile le vom găsi la o recitare atentă a scrierilor sale. Montajele făcute „după Caragiale” sunt o blasfemie, mai ales când sunt „aranjate” de suficienți. E de discutat și de dezbătut, în acest sens, unul din ultimele spectacole ale teatrului bârlădean...(!)

Istorie culturală

Document

Documentul atestă că primul Colocviu de Literatură a fost organizat în urmă cu aprox. 6 ani, care, iată, a ajuns la Ediția XXVI.

Vă invităm la COLOCVIUL „LITERATURA ROMÂNĂ ÎN PERIOADA GLOBALIZĂRII”, care va avea loc Joi, 19 ianuarie 2005, ora 17⁰⁰, în sala de lectură a Bibliotecii Municipale.

Participă redactori ai Revistei de experiment literar FEED BACK, din Iași.

Sălcii

Prelungesc umbre
peste ape adânci.
Între sus și jos
oglindea,
chipul tău
întors către cer
sau în ape rășfrânt.
Crengile curg
ființa cuprind
de sălcii și ape
în adânc.

A fi

Hotarul dintre lumi
e umbra.
Care din noi e cel real?
Umbra -
mister al neființei,
ființa - miracolul a fi?
Ziua sau noaptea
a fi sau a nu fi,
în unul și același
unic cuvânt
Ființa.

Flori de liliac

Efluvii mov
peste verdele crud
subtile treceri
peste nazale punți
movul floral
irizări sincretice
curg pe pânze
în ochiul uimit
lume rășfrântă
într-un tablou.

Pași stelari

Noaptea tac
Și gândurile toate
Respiră doar cerul
Încremenit deasupra
Și pașii tac
Ascultă noaptea
lau urma stelelor
Drumul lor
Luminat de tăcere.

Armonie

Lumea e treaptă
Spre altceva
Uitat de demult.
Jocul ei cu destinul
E căutarea eternă
A sensului pierdut.
Doar gândul tău
Sau poate inima ta
Reface lumea
În care yin și yang
Devin Unul.

Confuzii

Cuvântul e zbatere
Către sens
Nu unul
Multiple sensuri
Reclădesc mereu
Sau distrug
Bucuria de a fi.

Întâlniri fugare

Uneori privirile
se întâlnesc
ochii se opresc
o secundă
și văd
taina
din privirea
celuilalt.

Rătăcirii

Creștem cu fiecare clipă
Poate descreștem
Nu mai știm
Drumurile se pierd
Rătăcim
Uneori rătăcirile noastre
Se ciocnesc de alte rătăcirii
Atunci suntem doi
Rătăcim pe același drum
Să uităm singurătatea
Sau poate altceva
Mai adânc
Încifrat în noi.

VERNISAJ

“Iată sfinții coborând de pe pereți,
întinerind, bucurându-se de sosirea mea,
îmbiindu-mă să intru în ziduri.”

(Biserica în munți)

Pe treptele vremii trăim

“Unicul meu somn de împărat...”

E frig în seara asta

Trompeții infinitului sună a tristețe.
E frig în seara asta și sunt singur.
Se-aude, dinspre Dumnezeu, că o să-nghete,
Și c-o să bea țării cu versul cel mai pur,

Că va veni Ducea târziului mileniu,
Să facem dragoste într-un străvechi cristal,
Să populăm cu noi o geană de pustiu,
În care însuși timpul să fie ilegal,

Să înfirip, apoi, o clipă tutelară,
În care să danseze verighetele virgine,
Să fiu descălecatul întocmitor de țară,
Pe malurile cuvintelor puține.

Și se va scrie pe-o frunză istoria vegetală,
A unei biserici zidită între fluturi.
Voi dezbrăca-nchinarea de haina minerală,
Să pot să-mi Țes mătasea cu alte începuturi,

Să pot silabisi o taină pe un munte,
Și să-mi cobor, pe șesuri, turmele de ierburi,
Să uit de veșnicia ideilor mărunte,
Să las, moșneagul singur, să-și caute de treburi,

S-asculte infinitul cum sună a tristețe,
Și, dinspre Dumnezeu, cum o să-nghete.

De ziua Sfintelor Rășini

Locuiesc într-o casă acoperită cu-o toamnă.
În scândura ușii veghează o pădure.
Va intra la mine ultima Doamnă,
Să-mi fure umbra, ori să mă-ndure.

Va poposi ca o străină la un străin,
Obosită de timp și de vreme.
Eu, exilat într-o margine de destin,
O voi întâmpina înveșmântat în poeme.

Nimic nu-i voi da, nimic nu-i voi cere.
Nu va fi nici izvor și nici însetare.
Între noi va ricoșa numai tăcere,
Fără durere și fără iertare.

Va fi, apoi, ziua Sfintelor Rășini
ASfântului Prânz din lungile amiezi,
Când voi fi încoronat cu spini,
Peste o împărăție cu multe zăpezi.

Și eu, nici sărac și nici bogat,
Îmi voi dormi sub vechi rădăcini
Unicul meu somn de împărat,
Lângă mulțimea de blajini.

Clipa mea de spaimă

Cărare lungă am lăsat în urmă.
S-a dus în amintiri o seminție.
Ce-a mai rămas încapă-ntr-o nocturnă
Pecetluită de-o călătorie.

E Duminica ospățului de taină,
La care sorții-au vrut să fiu prezent.
Este aici și clipa mea de spaimă,
Adevărată ca un argument.

Cade din cer o ploaie tutelară,
Precum la teatru cade o cortină,
Și-mi stinge între buze ultima țigară,
Și-mi șterge numele din lista de cantină.

Straniu e că lipsește chiar Regina.
S-a dus să doarmă-n patul ei lemnos,
În care-și ispășește toată vina,
De-ași fi trăit tot focul nisipos.

Și-ntre cearșafurile noastre putrezite,
Văd cum veșnicia își doarme un cuvânt.
Nimic din ce-am fost noi mai înainte,
Ci doar pământ. Atâta doar: Pământ.

Trece prin lume-un înger

Prin ploi torențiale, un înger absolut
Tăinuie în sine mătăsurii de cuvinte.
El trece peste lume, singur și neștiut,
Cu aripile lungi și-nmiorite.

Lumină și-ntuneric, e-o singură măsură
Care nu măsoară nimic și pe niciunde,
Precum e așteptarea: și sacră, și tortură,
C-au aburit în ea iubirile fecunde.

Pentru ce-or mai plânge aprinsele tămâi,
Cu-arome inodore menite irosirii,
Când nimeni nu mai cere cenușilor târzii,
Ceara lumânărilor fâgăduirii.

Desăvârșite zboruri prin aerul divin,
- Stele trecute-n păsări și în melancolie -
Sunt rătăcite semne-ale îngerului străin,
Călătorind, eretic, nebun de poezie.

Ascultă-i, tu, în taină, fântânile sonore,
Cu apele-nchinare, sălbatice și pure...
Și du-l cu tine, Doamnă, sub ierburi incolore,
Și-n lemnul crucii lui ivește-i o pădure.

“...În lumină înfrunzesc pe neașteptate cele șapte brațe ale inimii...”

Luni

Sălbăticiuni ascunse pândesc răscrucea tăinuită
gheare colți priviri ucigașe
tălpile goale sângerează între pietre și spini
e alb sângele smuls din aripa îmbrățișării
alb și tăcut
nu-și recunoaște întoarcerea
de parcă solzii albaștri ai pădurii
i-ar fi aruncat o umbră peste trecut
umbră de-omăt sfâșiată de hienele scorpiilor
umbră de jar chinuită de ne iubire
umbră de moarte

sălbăticiuni ascunse pândesc răscrucea tăinuită

respirația mea taie cărare până la îngerii
care păzesc bacul

Marți

Marți cerșetori bat la ușă stau la colțurile străzilor
păsări rătăcite pe balta neliniștii
lângă mlaștina zgomotelor de zgură
zvonuri de vânt
răpăit de ploi căzute ca o tobă
flășnete în urechea trecătorilor

ard lumânări lucarne deschise

ochiul dinlăuntru tresare înspăimântat o clipă
durerea strigă se lipește de noi
vâscoasă atingere de melc
ne împiedică pașii
lipiți deodată de trotuare
fulger săpat în inima fără de merinde

în fiecare dintre noi sufletul e un cocostârc
cerșetor la porțile fără de lacăte
de la cotitura cerului

Miercuri

În mine zace liniștea mării frământate de vânt
furtuna cu spuma-i amară mi-a intrat în sânge
pe flăcări am dansat toată noaptea
inima mea a păstrat miros de jăratec
din vifor de nisip te-am plăsmuit
săgeți de mac au frânt
negre
abisuri

în plămada oaselor te port
și taină mi-e țărmul
ascunsă uimirea
năvalnic șuvoiul de lavă
cuțitul din lacrimi
un strigăt
„Ephrata”

VERNISAJ

“Menirea noastră: esență pentru suflete.
Iată marele timp pentru frunte! deschide-te
precum soarelui iarba veșnică.

Pasărea cântă...

(Pașii de duh)

Preludiu vegetal

Joi

Absența e spirala în care am fost învelită înainte de naștere

lințoliul pe care l-am cumpărat
la vama intrării în lume
rug
neatins de frontiera visului adâncită în fapte
ierburi trepte zăpezi

absența e văzduhul în care te simt
culegându-mi silabele strigătului din
care se clădește numele tău
e sângele clocotind la atingerea-ți
viscere sfâșiate foșnetul pielii
seve arome năvodul în care te-adun

absența
eșafodul nostru de fiecare zi
piatră a lunii din șarpe de foc
solstițiu pierdut
când liziera încă necoaptă a frunzei
îmi răstălmăcește carnea printre semnele trecerii

Vineri

Singurătatea
e masa la care aștept în fiecare zi
vis de lut împrejmuiindu-mi gleznele
sosire niciodată plecată
plecare niciodată sosită
singurătatea e fereastra din care privesc
piața acoperită de păsări
tăcerea statuiilor
pe care se așează uitarea

singurătatea e îngerul cel nou
pe care vipere acvile tritoni l-au adunat
mireasmă de ambră
în trupul meu
de parcă l-ar fi așternut peste cruce

Sâmbătă

Lumina din lumina sângelui tău mă țese
mă-nvăluie mă ucide
lumina din oasele tale mă vertebrează din nou
de parcă ochii mei abia
acum
ar învăța culoarea esenței

mângâierea ta salamandră albastră
de coacăze și muguri de pădure
mi-e descânt și plasmatică platoșă
prinsă dinainte și dincolo de carne
cuvânt jăratec și tâlcuire
bufniței de pe umărul lunii

mareea tăcerii albastră clepsidră
mă soarbe - resoarbe
precum oceanul de la picioarele tale
clopot adânc în dangăt albastru
de rugă sfâșietoare catapeteasmă absentă
albastra mea dragoste

Duminică

Dincolo de noi s-au țesut toate ploile
grote s-au destrămat
ceasurile și-au oprit pulsul
pășim
peste cioburi de timp
scânteii ale ferestrei din rotondă
mâinile noastre
liane împletite cu săbii
cu faguri
se-adună tot mai strâns
peste trup
până la completa dăltuire
a unei singure umbre

Istorie culturală

În anul 2011 !
După o "întâmplare" culturală,
în holul
Bibliotecii Municipale
"Stroe S. Belloescu", Bârlad:
dr. Const. Teodorescu,
prof. Gheorghe Clapa,
prof. Oltea Rășcanu-Gramaticu
și
prof. Gruia Novac.

“Voi fi în ce-a mai rămas din pădurea vremii...”

Nici somnul, nici trezirile

Sărbătorile trupului și ale minții
trec peste noi pe neobservate
și ne acoperă cu valul,
opac pe o parte, străveziu pe alta,
al melancoliilor,
neiertându-ne nici măcar greșelile care,
de neînțeles,
ne-au salvat mici bucurii.
Calendarele se subțiază, vagi,
tot mai puține,
ca apa dispărând
prin invizibila dar certa fisură
din dig.
Nici somnul nu mai are
farmecul ritualului neașteptat,
nici trezirea.
Îndărătnic, poemul se lasă cu greu cioplit
în privirile care-l ating,
căutându-se.

Le-am bănuț pe acestea toate, oare,
sau le-am auzit în basme,
prea-copilul?

De-atâtea ori

precum șeherezada sfârșitul
am amânat de atâtea ori
lucrurile care mi se ofereau
ca un pumn de fructe de pădure
într-o gară de munte
încât ajungeau să putrezească

am devenit bogat dar nu-n arginți
ci în cele amânate
fără să le fi atins măcar
acum le număr iar și iar
mătăanii oarbe
arzându-mi buricul degetelor
și-mi simt uscăciunile amenințând
precum șeherezada sfârșitul

cum dor

Cum dor,
precum cuvântul spus pe jumătate,
ciuntit de lama gândului
ascuns prin preajmă,
pitit în hăituitele avânturi
trântind ferestrele deschise.
Veșmântul,
ca toga cioclilor dreptății,
prea strâmt pe umbra
adevărului mințit,

VERNISAJ

“Păsări de soare de la Zamolxe,
cu aripi de săgeți,
păsări care fac dragoste în zbor,
păsări de nesomn, veghe -
vulturii, vulturii.”

(Poem cu vulturi)

Prin gheara timpului

se rupe în fâșii -
mușenii înaripate.
Rămâne trupul
visând trecute-atingeri.
Înfrișat.
Precum cuvântul spus pe jumătate.

Măinele, promis și el

Ca și cum cerul ar putea părăsi pământul,
sau moartea - viața,
iar palmele ar discerne
atingerile clanțelor de nedeschis,
de cele ale balustradelor abrupte.
Albul ochilor roșindu-se, hăituit,
vederea - cerșetoare își face culcușul
sub podurile râurilor infestate de vorbe
zvârlite-n neștire, momeală peștilor sălbatici.
Îmi rămâne doar mâinele,
promis și el într-o doară,
în clipa de slăbiciune a hazului nereușitei.

Paranteze

În clipa împietrită a surprizelor acute,
poate căușul palmelor lipite a rugă,
ascunde ca o scoică
invizibila perlă
a puterii de a învinge.

Deschizându-le
precum scamatorul nesigur pe sine,
palmele devin aripi fără trup.
Două paranteze sfărmate.
Între ele, doar lunecușul sudorii:
pavază în fața nechematelor atingeri,
veșmânt atingerilor de neuitat.

Final de adagio

Pădurile vremii ard pentru sine
precum acel adagio adânc
din suflarea lui Mozart.

Albe umbre se ploconesc
în fața flăcărilor,
zbârcite asemenea cântului de bocitoare.

La urmă, când voi veni,
biet vânător de animale sălbatice
pe care nu m-am încumetat să le gonesc,
lăsându-le sufocate de tăcerea-mi,
singur voi fi în ce-a mai rămas din pădurea vremii
înaintea finalului de adagio.

Rondel

Prea mulți poeți în țara mult prea mică,
Strânsă-ntre cer și mare și un gard.
De rostul lor nu le mai este frică.
De-atâta vânt cuvintele-s doar fard.

Încrâncenarea-n vers nu-i mai despică.
Hârtiile sub palmă nu-i mai ard.
Prea mulți poeți în țara mult prea mică,
Strânsă-ntre cer și mare și un gard.

De-atâta fală zalele se strică,
Alături, goi, stau tâmpul și cel bard,
Uitând să scrie, nu știu ce să zică.
Cel de-adevăr e-alături de bastard.
Prea mulți poeți în țara mult prea mică.

Rugăciune

aripi de cuvinte zămislesc
 echinocțiul iubirii
 secerătorii clădesc
 solstițiul de ape
 lumina crepusculară
 lacrima universului
 renasc
 vulturul emisferic

Ocean sidefiu

obosite ape
 sufocă
 liniștea clepsidrei
 lanul de cerbi
 însângerează

macii albi

Profeție

vâsle de vânt
 desmiardă
 mimozele mării

săgețile gândului seceră
 neființa

Enigmă

muguri de ape
 așteaptă versurile morții

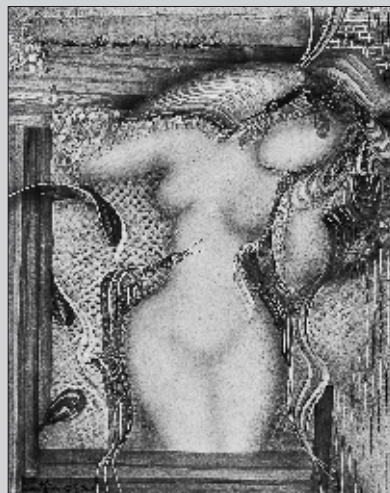
îngeri și demoni
 risipesc
 o palidă
 taină

VERNISAJ

“Numai această iubire! și toamna
 poate veni... O, ce oboseală aurie!”

(Rugă)

Prognoză încălцитă

Binecuvântare

Doamne, m-ai făcut izvor
Să mă ducă-ntr-un urcior
Să sting setea tuturor.

M-ai făcut viță de vie
Nu să moară, să învie
În balsam de poezie.

M-ai făcut pahar de vin,
Când surâs și când suspin
Să mângâi și să alin.

M-ai făcut miez de baladă
Ca pe floarea din livadă
Bruma urii să nu cadă,

Sau un fir de busuioc
Să port mândrelor noroc
De se prind zglobii în joc.

M-ai făcut rază de lună
Să fiu greierilor strună
Noaptea-n ierburi când
s-adună.

M-ai făcut floare de dor
S-o culeagă-un zburător
La lumina stelelor.

M-ai făcut doină de jale
Într-a lacrimilor vale
Când trec turmele agale.

Și m-ai înzestrat cu harul
Să cânt dulcele și-amarul
Când se umple ochi paharul.

Doamne, nu-s decât cuvânt,
Raza Ta din raiul sfânt
Peste mâna de pământ.

Severi, adeseori...

Severi, adeseori, mi-au spus esteții
Să nu confund sonetul cu pamfletul,
Să nu pătrundă-n poezii concretul
Că pântecul n-a inspirat poezii.

Izvorul îl constituie secretul
Ce-n inimă și minte-l au profeții,
E susurul de apă vie-a vieții
Pe care-ades îl tulbură regretul.

Fiind un cântec mai presus de toate,
S-ajungă la sudalme nu se poate
Că trebuie, în primul rând, finețe.

Dar eu, din înălțimi imperiale,
Mă străduiesc, prin teme sociale,
Injuriilor...să le dau noblețe.

Elegie

Mă cheamă visul iar pe-afară
Să așteptăm zorii să vină
Și-n raiul de odinioară
S-aprindem iarăși o lumină.

Mireasma de salcâmi mă-mbată
Și-un dor de moarte mă îmbie
Iar nopțile de altădată
Îmi murmură o liturghie.

Mă înfioară-ntreg misterul
Când vraja nopții adâncește
Și număr stelele pe cerul
Ce cu hlamida-i mă-nvește.

Portița norilor deschisă
Mi-arată cât de tristă-i luna
Plângând o dragoste ucisă
Odată pentru totdeauna.

Împlinire

Zbor înalt pe mare lină -
Mi-a pătruns în suflet vara,
Bucuria mi-i deplină
Că s-a copt, în lan, secara.

O voi strânge-n snopi de aur
Și-o voi treiera îndată
S-o păstrez ca pe-un tezaur
Iar să fie semănată.

Vine-aromă de sulfină,
Iarba s-a făcut de coasă,
Mă inundă o lumină
Că grădina mi-i frumoasă.

Hai să-mparți cu mine cina,
Să trăim clipa de-acuma,
Vino ca să-mi vezi grădina
Până nu mi-o bate bruma.

Doi poeți bârlădeni,
două premii...

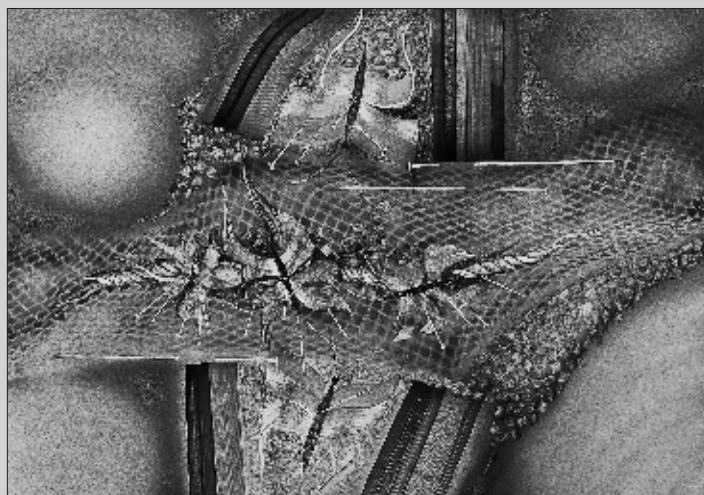

VERNISAJ

“Da, port în mine-atâtea chipuri
și-n ele ură și nădejdi
și-s eu clepsidra cu nisipuri,
măsură-a spaimei omenești...”

(O, lume a privirii mele)

Realitate efemeră

Aici, acolo

Perfida își țese pânza
Ce miroase a moarte,
Peste drum de zi
Se zbate o ființă.

Aici, păienjănița vrea sânge,
Din trupul de fluture,
Într-o luptă a nedreptății,
Acul veninului străbate timpul.

Acolo, în umbra florii,
În vaietul unei lumi,
Între două ghivece maro,
Se naște o nouă viață.

Dacă tu ai fi aici,
Iar eu aș fi acolo,
Între lumile noastre,
Oare ce ar fi?

Lui Fuego

Când primăvara vine din iarnă,
Dezmorțind sufletul de român,
Când florile ies din iarbă,
Aducând balsam de Rai

Când izvoarele tremură gălăgioase,
Pornind la vale cu apa vieții,
Când prima brazdă a sacralui,
Este răsturnată pe deal

Când zâmbet de copil andru
Se arată la Sfântul Soare,
Când cuibul berzei este casă
Pentru fiicele risipitoare

Când Nemurirea-i țară,
Iar inima tresare,
Mângâiat de chipul mamei,
Ascult un cântec dintru început.

Printre nori

Când sticla de la lampă crapă sub ger,
Cerul e sprijinit de vârful căpițelor de otavă.
În munții zăpezilor dacice
Satul plutește pe apele norilor.

Sfârcurile mugurilor tresar,
Vine primăvara, o simte calul alb,
Pe ulița din capătul de sus al lumii
Oamenii își leapădă jocul vorbeii.

Nu e nevoie de fluier,
Mioarele pasc în voie iarba îngerilor,
Pe cărarea cât un fir de ață,
Trece nepăsătoare nemurirea.

Roțile

Pe piatra colțuroasă roțile găsesc drumul,
Osiile unse sună agale.
Mai e un pic și vine primăvara.
De dincolo de măgură, pe coama lemnului,
E linia albă a vieții.

Feciorii ăștia în blugi nu mai merg în armată.
Stau pur și simplu.
Le apără patria negrii străini.

Viața satului curge liniștit
Nici prea repede, nici prea încet.
Clopotul este cel care sparge liniștea,
Întru anuțarea sentinței.

Ca o molimă vine peste sat vestea
Lumea nu mai are vise.
S-au înjumătățit la creșterea tva.
A mai rămas doar cântecul cucului.

În biserica din bârne se șoptește rugăciunea,
Norii sunt dați la o parte, iar Dumnezeu
zâmbește.
Știe că dincolo de Dealul Săcăturii
Mai sunt oameni.

Neamul tău

De trei ori a cântat pasărea,
Până când a primit colierul de piatră.
Pe drumul de car,
La fiecare sărbătoare se aud pașii babelor.

Pe Crucea din uliță,
Stă nesimțită la soare o șopârlă.
Privind la Isus, te apucă frica,
Sculpi în sân în ceasul rău.

Un deal, o vale, iar valuri de dealuri,
Nori destrămați,
Iar dincolo neamul tău.
Iar tu ai părăsit lumea și locul.

Turism

Purtat pe furci de sat,
Obrazul îi este zgâriat de crengile obraznice.
Azi nu mai poți fi nici haiduc,
Dreptatea își sapă singură groapa.

Un nuc imens a mai rămas din legendă,
Restul e praf purtat pe picioarele turiștilor.
Am vândut țara ieftin,
La prima agenție grecească.

Apa munților refuză să mai cadă la vale.
Îmbuteliată de concern își pierde viața.
Rămâne doar amintirea.

De după brazi se aude un șuier,
E vântul din țara rece,
Acolo încă nu a pătruns
Civilizația distrugătoare.
Premiul

Își numără cărțile.
Nouă.

Le-a luat la ofertă, pe un kil de vin, de la bătrânul ce
vinde ziare la oraș.

În bezna ce stăpânește căsuța de lângă pădure,
Aprinde lumina.
Un lămpaș obosit îi dă dreptul de a citi.
Repetă în gând, apoi cu voce tare.
Comentarii și iar comentarii.
Mâine are olimpiadă la română.

Copilul ăsta învață bine, spune tata.
Să-l ajutăm cu ce putem, zice bunicul.
Mama tace. E moartă de mult.
Ionuț are 12 ani și griji de om matur.

Are două rânduri de haine.
Cu unul mulge vacile, cu altul merge la școală.
Pe jos, 5 km.
Mai întâi vinde laptele la piață,
Apoi se duce spre carte.

E ziua olimpiadei.
A pornit la drum. Căinii răcnesc tot mai înfundat,
Lătratul lor nu se mai aude de ger, a înghețat.
Luna se răsfrânge în bucăți pe crengile pline de omăt.
E doar el, luna și lupii.

Molfăie un corn de pită,
Când ziua coboară printre fulgi,
Frânturi de texte îi dau târcoale.
Îl salută Coșbuc, Arghezi, Eminescu și Stănescu.
Mai e vreme de patru ceasuri și premiul va fi al lui.

VERNISAJ

“Vaier sunt eu. Cânt aiurit. Orb de iubire.
Pașii se sting. Pietrele tac. Oră adâncă.
Păsări trec peste cer către împlinire.”

(Timpul de dragoste)

Ritual în vagă ascensiune

CONCURSUL NAȚIONAL DE POEZIE "CEZAR IVĂNESCU"

Ediția I, 16 mai 2011

Bârlad - Iași

Juriul Concursului, alcătuit din Horia Zilieru (președinte), Emilian Marcu, Simona Modreanu, Liviu Apetroaie și Daniel Corbu, a hotărât, după lecturarea a 54 de grupaje de poeme, semnate de tineri poeți din România și Republica Moldova, admise în concurs, conform regulamentului, acordarea următoarelor premii:

Marele Premiu "Cezar Ivănescu" - Silvia GOTEANCHII
(Chișinău, Republica Moldova)

Premiul I și al revistei „Convorbiri literare” - Radu Vasile CHIALDA (Iași)

Premiul II și al revistei "Feed back" - Adrian George MATUS
(Satu Mare)

Premiul III și al revistei "Baaadul literar" - Aurelian Romeo ILIE (Bucu, Ialomița)

Mențiune și premiul revistei "Hyperion" - Alexandru VĂSIEȘ
(Bistrița)

Mențiune și premiul revistei "Poesis" - Ramona ȚĂRUȘ
(Săveni, Botoșani)

Mențiune și premiul revistei "Cronica" - George Alexandru SEREDIUC (Suceava)

Mențiune și premiul revistei "Literatura și arta" - Andreea GHICA (Târgoviște)

Cezar IVĂNESCU

(6 aug. 1941 - 24 apr. 2008)

PREMIUL REVISTEI "BAAADUL LITERAR"

Romeo Aurelian Ilie

Născut în anul 1988

Student al Facultății de Teologie Pastorală a Universității "Ovidius" Constanța.

Autoportret

Sunt cer albastru
și negru legământ;
zăpada mi se-așterne pe tâmpile,
fluierând.

Nici focul,
nici norocul
nu îmi pot smulge,
iarba verde din genunchi
și stelele în formă de cruce.

Nud

Ea își lăsa breteaua
să alunece în neant,
și decolteul

la vânătoare de iepuri.

sub privirea reginei de vid,
orizontul se topește în mare.

Fiori de timp

Gândind la tine,
am urlat și-am blestemat,
certându-mă cu trupul meu
că nu m-am rânduie la timp
spre a-ți fi caldă de pământ.

M-am vizitat, odată, la mormânt.

Azi,
beau un ceai de fiori de timp
cu umbra unui sfânt.

Pseudo-cruc

...și peste toate,
în vârf de scară,
o cruce din
fum de
țigară.

Genunchiul sihastrului

Din genunchiul sihastrului
lacrimi de foc
adapă
un germen
de aripă.

Noți fără de vamă

Și-a tras hainele cele noi
de-mpăratească:
pe gândul cel alb,
o pată de zăpadă.

Victorioasă,
adoarme nisipul
în parfum de clipă-aridă.

Ospitalitate

De altfel, ești foarte primitoare.
mereu îmi umpli ceașca
cu urme de pași.

Am să îți sorb pășirea
și-o clipă mirată,
pân' n-ai să mai ții de toartă
decât ibricul.

Aburind
de dorul tăcerilor târzii.

Taina mea liliachie

Mă fulguiesc
-de pe acum, firesc-
aripile tale zâmbind;
eu vărs o taină liliachie
în marea întrebare pustie;

la pas cu pasul tău,
escortă cerească,
privirea mi-o trimit
să te-ntâlnească.

Adoarme regina

Adoarme regina.
patul de ape
plutește spre cer;

acasă-i lumină,
lumina-i mister,
misterul e viață,
și viața ei e rai fără ziduri.

Adoarme Maria,
o viață trăită-n pruncie,
iar noi ne topim
urcând spre veșnicie.

Zborul promis

Pe când vântul își planta
în buzunar talanți,
stâncile așteptau fecundarea
din țipătul pescărușului.

Zborul promis plângea
sub storul celorlalte două mâini.

VERNISAJ

“Cântând într-un arbore și mai ales
într-un stejar!... Taina aceasta mă bântuie...”

(Cântând dintr-un arbore)

Scălțați în razele toamnei

Gorunul

În limezi depărtări aud din pieptul unui turn
cum bate ca o inimă un clopot
și-n zvonuri dulci
îmi pare
că stropi de liniște îmi curg prin vine, nu de sânge.

Gorunule din margine de codru,
de ce mă-nvinge
cu aripi moi atâta pace
când zac în umbra ta
și mă dezmierti cu frunza-ți jucăușă?

O, cine știe? - Poate că
din trunchiul tău îmi vor ciopli
nu peste mult sicriul,
și liniștea
ce voi gusta-o între scândurile lui
o simt pesemne de acum:
o simt cum frunza ta mi-o picură în suflet -
și mut
ascult cum crește-n trupul tău sicriul,
sicriul meu,
cu fiecare clipă care trece,
gorunule din margine de codru.

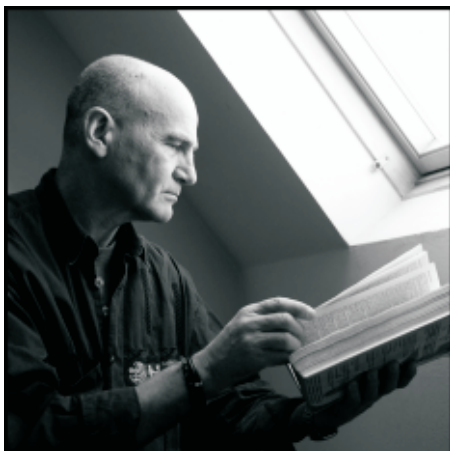
Tammi

Kaukaisuuden kajosta minä kuulen tornikellon rinnan
lyövän sydämen tavoin-
ja sen kiehtova humina
on kuin kuuma veri,
joka virtaa kohisten suonissani.

Oi, tammi, laidassa mustan metsikön,
pehmeillä siivilläsi
voit nujertaa suuren rauhani,
ja kuitenkin sinun varjossasi viivyn,
ja lempeät lehväsi hipovat hyväillen minua.

...Ken voi tietää:
ehkä jo piankin ylväästä rungostasi
asunnokseni tehdään ruumisarkku-
ja sen hemeän rauhan,
jota lautojesi välissä tulen kerran hyväilemään,
tunnen jo monissa enteissä:
minä tunnen lehtiesi putoavan sydämelleni-
minä kuuntelen hengittämättä,
kuinka arkku,
minun arkkuni,
häipyvin tuokioin
vielä kasvaa rungossasi,
oi, tammi, laidassa mustan metsikön.

SCHIMB DE OASE

Vreau s-o revăd pe Efimia, cred că au trecut vreo douăzeci de ani de la ultima vizită. Ea nu are internet, nici telefon celular, nici fix. Trăiește oarecum... sălbatic, mă rog, e stilul ei, e o opțiune amestecată cu refuzul de a fi modernă cu orice preț. De ce nu am mai căutat-o? Habar nu am cum trec anii, e ceva putred în goana mea cotidiană. La mine în agendă scrie VIZITEZ EFTY... sunt pete de cafea și țânțari striviți pe pagina aceea. Culmea e că locuim în același oraș. Efty are o casuță a ei, cu pomi, arbuști, flori, zmeură, legume. Găsești acolo chiar pitici de grădină, însă nu colorați, ci în nuanțe de alb-cenușiu.

Nu-mi vine să cred: sunt în fața casei ei. Poarta e acoperită de iederă, nu mai găsesc soneria. Abia văd colcăiala de copaci îngemănați, contopiți în dezordine cu plante și flori înalte. Strig. Tăcere. Strig. Deodată, voci istovite, ciudate, scheletice.

- Aici...
- Tu ești, Efty?
- Noi suntem...

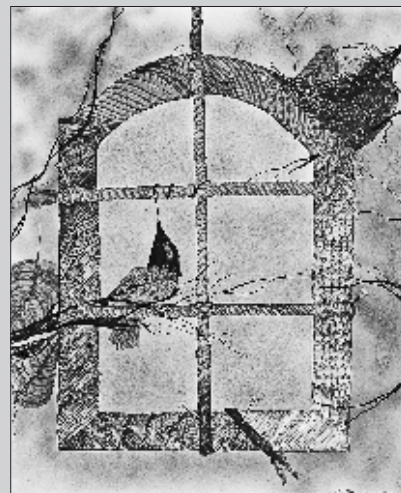
- Nu înțeleg...
- Noi suntem copacii, dar putem fi și Efty. Am făcut schimb de oase.
- Nu mai înțeleg nimic- oftez.
- Nu ai cum... a trecut... A fost o dramă...
- A murit Eftimia? Cine e acolo? Dacă a murit cumva, ea n-ar mai fi avut oase.
- De ce?
- Și-a dorit întotdeauna să fie incinerată, știu asta.
- Am convins-o noi... Peste oasele ei pot crește plante. Ea e acum un zmeuriș, nu e ceva? Vreau să fug departe. Nu mă pot desprinde de poartă, de îmbrățișarea iederei...
- N-are rost să strigi- vuiesc vocile- tu vei fi un măr. E tot ce-ți putem oferi.
- Un zgomot de oase căzute și o simfonie de ramuri tinere.
- Nu te supăra, e cadoul Eftimiei pentru tine. Mai mult decât ți-ai fi putut dori.
- Apoi ploaia, ca o pătură de argint veșnică.

VERNISAJ

“Ca să-mi amintesc de bătrâni și de morți,
în dimineața de vară am ascultat ciocârlia.”

(Ciocârlia de lut)

Scenariu în prima variantă

SECERA SFINȚILOR

Administratorul imobilului meu e un tip special, bonom, secondat de soția lui, doamna Ada, o femeie tonică, echilibrată. Plec în oraș și voi plăti acum cheltuielile de bloc, ca la fiecare sfârșit de lună. Administratorul locuiește la etajul patru, iar eu la cinci. Sun la ușă. Când doamna Ada mi-a deschis... în mod normal trebuia să fac infarct. În apartament erau vreo douăzeci de persoane îmbrăcate în negru, la fel ca doamna. Miros de lumânări, tămâie, flori, plânsete...

- Ați venit, vecine, să-l mai vedeți pe scumpu meu? bocește doamna.

- Serviți un păhărel pentru mort? mă întreabă un domn.

- Apoi de trei zile a murit... cum de nu v-ați găsit timp să...? întreabă doamna Ada.

- Ca să... plătesc?

- Ce să plătiți?

Pentru o clipă îmi pierd controlul și zic:

- Să plătesc cheltuielile... dacă s-ar putea.

- Acum???

- Chiar acum... ce are una cu alta?

- Acum când secera sfinților s-a abătut asupra casei mele?

- Acum.

- Mă ocup eu, dragă bunică, se oferă un vlăjgan. Veniți, domnule, în camera cealaltă să găsim chitanțierul.

Nu știu cât a căutat, însă lovitura a fost dură. Ceva cratiță, scândură, ciocan... M-am simțit transportat... umbre... fața în lacrimi a doamnei Ada...

SEMNAL !

De același autor:

Printre iubirile altora, 1997

O decapitare nocturnă, 2000

Rana albastră, 2001

Revelion cu sicriu, 2002

Un câine legat la poartă

Un câine legat la poartă

Chiar dacă mi-aș da trupul

să fie ars, 2004

Să ieși din viața mea cu

o lumânare în buzunar, 2005

Cocoșul și cocoșă, 2006

Stăpânul și Silberta, 2007

119, 2007

Plouă peste crimele orașului, 2008

Fuga insulelor, 2009

Cel rămas pe pământ, 2010

ALEXANDRU JURCAN

La capătul morții • Au bout de la mort

CASA CĂRȚII DE ȘTIINȚĂ
INSTITUTUL EUROPEAN

CENTRE CULTUREL
FRANÇAIS
CLUJ-NAPOCA

ISBN 978-973-133-952-8

LOVITURA

Să-i mai arătăm pe hartă Marea Nordului?... Văzuse destule hărți.

Mergeam în spatele lui.

De bucurie, uitase cu cine venise. O luase înaintea. Voia să ajungă mai repede

la mare! Ei nu aveau mare. Apa, ca și verdele din noua lui țară îl făceau să se minuneze.

Fredona încetișor un cântec de departe, pe care-l purtase peste mări și țări, tremurând, în ambarcațiuni ticsite, cu luminile stinse, orbite din când în când de radar. Un cântec cu puține cuvinte. Parcă-l vedea pe tatăl său: privea în zare și cânta încetișor, ca pentru el. Câmpuri nesfârșite. Ale dracului de lungi. Nimeni nu știa cui aparțineau cu adevărat aceste plantații.

La capătul puterilor, își ștergea nădușeala cu poalele cămășii, se îndrepta din șale, îndemnându-și copilul: hai, dragul tatii, să-i dăm zor, că neapucă noaptea pe-aici, și bunică-ta o fi pus de mult turtele la copt.

Mergeam în spatele lui și-i priveam picioarele încă de copil, ușor arcuite, cântând în sinea mea: Un copil sărman.../ Din Afganistan.../ Un copil orfan...

Era o melodie din acelea mai mult zise decât cântate, pe care copiii le scornesc, la numărătoare,

pentru a ști cine mijeste. Nu era prea departe de: Horia, Cloșca și Crișan au găsit un gologan... sau: Unica-donica...

Inconștiența cu care mă jucam venea din bucuria de a ști că am făcut fericit pe cineva.

Marea! Să se scufunde în apele acelea ce tenebuneau, atât erau de albastre! Să se întindă în voie pe nisipurile fierbinți, să alerge cât e plaja. Rămăsese cu nostalgia întinderilor nesfârșite de apă peste care trecuse. Nimeriserăm una din acele rare zile când mările Nordului sunt de un bleu fragil, tulburător, și apa a adunat o vară în ea. Soțul meu și-a citit ziarele, eu m-am înghimpat în tufe de câtină, nereușind să culeg mare lucru și gândind la bietele mâini ale ȝiganilor de la noi. Căci oricum ai începe, de la vârf la bază sau de la bază la vârf, cu sau fără mânuși, cu sau fără foarfecă, ramura nu se lasă, și pace!

De fiecare dată când îl chemam să mâncăm, ne ruga să-l mai lăsăm să intre în mare. Am găsit cu greu un loc unde să așternem masa, la umbra săracă a unei sălcii. Oaspetele nostru s-a bucurat și a lăudat bunătățile, a mâncat cu poftă, fără gesturi hulpave, deși înotase și cutreierase toate dunele.

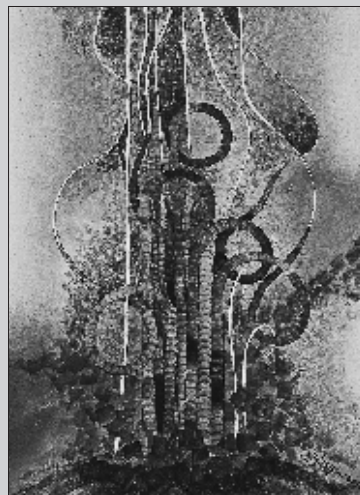
Era atât de delicat în vorbe și în mișcări, încât nu încetam să ne mirăm: cum oare, din ruinele care nu fuseseră parcă niciodată case ca lumea, doar niște pereți cotiți pe care lutul părea aruncat de mâini chinuite, din prăfăraia aceea stârnită și mai tare de explozii, din veșnica fugă pentru a se feri de atacuri știute și neștiute care divizau și „uneau”

VERNISAJ

“Șase femei sprijină cerul,
stâlpi de dor carnea lor tânără,
nemurind, întristându-se foarte,
lin tânguindu-se lin și durere...”

(*Hora de la Frumușica*)

Spontaneitate nestingherită

națiuni „civilizate” și barbari - cu toții porniți într-un pustiu aparent, nedător de nimic - se ivise un asemenea exemplar! Nu vedeam decât fete voalate și analfabețe, bărbați în gealabii albe și cu bărbi. Când avuseseră răgaz părinții să-i semene, acestui copil, calm și respect pentru civilizații și religii necunoscute? Stângăcia cu care croia literele (chiar din propriul alfabet) era o dovadă a puținelor clase făcute pe-acasă. Lucrase ca muncitor sezonier cu tatăl său. Îmi imaginam cu greu acea grădină, acel petec de pământ verde, dător de roade. Eram intoxicați de imagini prefabricate de media. Nu vedeam decât un pământ deșertizat. Doar cei doi giganti sfârșiseră tot într-un nor de praf. Afgani mârșii arătau copii jalnice ale uriașilor Buda de pe chipul cărora dispăruse pentru totdeauna acel surâs unic de împăcare cu destinul. Ignoram faptul că țara lui înșirase veacuri de-a rândul pietre scumpe pe Drumul Mătăsii, că încântase cu vinurile ei cele mai rafinate gusturi (cunoșteau vreo treizeci de specii de struguri!) că, până mai ieri, era un mare exportator de fructe, că...

Până mai ieri. Azi, alte culturi au căutare.

Începeam să-i cunosc țara din lecturi și să mi-o imaginez când sub stăpânirea prinților persani, când a celor afgani, cu poezii și cântecele lor slăvind vinul ale cărui arome se-amestecau cu steblele de ierburi parfumate de la grindă. Descopeream, uneori, cuvinte ce traversaseră până la noi Indii și pustii, cu savorile lor. Uitam hoardele lui Ginghishan și alte, alte hoarde „civilizatoare” nechemate, care i-au „descoperit” apoi și le-au botezat țara, ca și cum, până atunci, n-ar fi știut pe ce pământ stau. Ultima lovitură o dădeau cu toții, laolaltă.

- De ce nu-s capabili să-i distrugă pe talibani, ne întreba băiatul. De unde au talibanii arme sofisticate?!

Apoi, revenindu-și:

- Odată și-odată, tot o să mergem noi în Afganistan, nu-i așa, visa copilul.

Iar eu credeam în vise, chiar dacă nu mi-am pus niciodată în gând să călătoresc atât de departe. Poate tocmai de aceea. Ce să cauți în Afganistan, mi-aș fi zis înainte. Ce să cauți? E război. De ce ne-ar omorî, mă întrebam acum, înflăcăându-mă. Poate avem noroc. Nimeni nu vrea să-și închipuie că boala sau războiul l-ar putea nimeri.

Acum, când îl cunosc mai bine, știu că glumea. Rolurile se inversaseră: noi deveniserăm copiii cu care se juca. „Talibanii” circulau cam mult prin casa noastră, chiar dacă nu doream să deschidem răni care sângerau în sufletul copilului ce-și văzuse părintele ucis de către aceștia.

- Astăzi, fără talibani! Ne-am înțeles? Lăsați copilul să mănânce în liniște. Asta repetam de

fiecare dată înainte de a ne așeza la masă.

Aveam însă un prieten care venea des pe la noi. Din cale-afară de curios când era vorba de străini! Se interesa de istoria, de obiceiurile lor, dar reținea ce-i convenea și se agăța de detalii de care nu-l mai puteai dezlipi. Ca acum, de bărbile talibanilor. De ce poartă talibanii barbă? Avea și el de gând să-și lase barbă? Dar tatăl său?

- Nu, tatăl meu nu poartă barbă. Are barbă, dar una mai scurtă.

Băiatul zâmbea. Se pare că talibanii nu-l mai tulburau, din moment ce ajunseseră un fel de bătaie de joc în trăncănelile noastre, purificați de tot ce era mai ticălos. Făceam mișto de talibani sau de prietenul nostru? Era de vină cuvântul, rezonanța lui caraghioasă (în ciuda pretențiosului sens - dar cine se sinchisește de sens...) sau interesul perpetuu pe care prietenul nostru îl arăta pentru detalii nerelevante? Faptul că băiatul folosisese timpul prezent scăpă celorlalți. Nu-l corectai, așa cum o făceam de obicei. Mi-am zis că nu are noțiunea de imperfect într-o limbă pe care toți trei ne străduiam să i-o facem cunoscută. Eu nu posedam nici pe departe olandeza (flamanda), însă insistam asupra pronunției: să nu rostească cuvintele pe jumătate, aproximativ, așa cum o fac mulți străini ce învață limba după ureche. Prietenul nostru deschidea gura, spre exemplificare, arătându-și dinții și-așa ușor de remarcat (cam ca cei ai lui Fernandel), și asta îl amuza teribil pe elevul luat în stăpânire chiar de la prima întâlnire din parc, cu câteva luni în urmă.

Cum imobilul în care locuim nu are grădină, mergem adesea în micul parc din apropiere. Într-o după-amiază, soțul meu era așezat pe o bancă (mereu în vecinătatea unui coș de gunoi!) și-și răsfoia „provizia” de jurnale cu care pleca de obicei. Cum era foarte ocupat (citea și lichida), nici n-a observat când s-a apropiat de el un tânăr care s-a prezentat și l-a întrebat dacă vorbește flamandă, fiindcă el nu are cu cine exersa, și dorește neapărat să învețe limba, pentru a se putea angaja undeva. Cum să refuzi pe cineva care vrea cu tot dinadinsul să muncească, să se integreze?

Eu am ajuns mai târziu în parc. „Domnul, care vine din Afganistan”, un tânăr agreabil, s-a ridicat în picioare și s-a prezentat. L-am reținut doar prenumele (care denumește o lună sfântă, ce se deplasează în calendarul musulman, a explicat el).

„Domnul” a devenit prietenul nedespărțit din vara plimbărilor noastre. Cu toate că nu stătea departe, îl lăsam, la înapoiere, de fie-care dată, la ușa blocului. Vecinii, contribuabili serioși, nu cred să fi privit cu ochi buni escapadele: iaca, după ce se infruptă bine din banii noștri, mai are și șofer la scară. Mare dobitoc! Cei câțiva afgani cu care

împărțea bucătăria se făceau și mai tucurii. Ca oalele ce stăteau de izbeliște pe mese și podele. (Asta se putea vedea chiar prin geam).

Băiatul se lăuda că și-a găsit un tată și o mamă. Piscina era piscină, joggingul, jogging... Și, în curând, avea să facă și bodybuilding. Pe banii cui - nu mai contează. Doar era un sport național afgan! De la venirea soldaților americani, în sălile de sport din Kabul, copiii bogătaşilor își făureau o musculatură pe cinstel!

Schimbam de-acum salutări cu o bunică afgană. Era de vârsta noastră, probabil, chiar dacă nu poseda certificat de naștere. Singura lui rudă rămasă în viață. Ba o și pofteam să locuiască la noi până ce băiatul avea să închirieze un apartament.

Vara și toamna s-au scurs. Ba la mare, cu picnicuri adăpostite în dune, ba pe lângă castele și lacuri. În zilele ploioase îl pofteam la noi. Se familiariza, încet-încet, cu obiceiurile, cu limba. Ne trezirăm părinți la vârste înaintate, precum în vechime personaje celebre: începuse să ne spună mamă și tată, băieții noștri deveniră „frații mei”. Și pleca de la noi așa cum se cuvine să-ți plece copilul. Apelativele „mama” și „papa” nu mă făceau să mămbăt cu apă rece. (Zicea că ar fi, la ei, un semn de respect). Știam că în doi-trei ani „puiul” va zbura, și de aceea ne străduiam să-l ajutăm cât timp mai avea nevoie. Relația noastră avea să fie alta, cu timpul. De asta eram conștienți. Nu voiam să-l sufocăm. El zâmbea. Și nu mai pregeta cu respectul. Cuvântul „respect” era cam des pe buzele lui. „Eu respect toate religiile”. Nu mă grăbeam să dau ca vita din cap, când rumegă. Celelalte religii rămâneau la locul lor, indiferent de interesul sau dezinteresul meu. De câte ori nu s-a apucat bietul copil să-i explice prietenului nostru în ce constă diferența dintre cele două categorii fundamentale(?) de musulmani...

Îl sfătuiam să se-nsoare cu o flamandă. Pentru viitorul copiilor lui. (Ce naivitate, mi se va râde în

nas peste... puțin timp.) Ne gândeam chiar să-l introducem în familii cunoscute, unde tinerii l-ar accepta. Celelalte aveau să decurgă de la sine. Când eram cu el pe stradă, fetele nu se sfiau să-l privească.

S-au terminat, într-o zi, și drumurile pe la autorități, pe la bănci și asigurări medicale. Însoțit de „papa”, mai totdeauna. A învățat și o meserie. Credibilitatea lui creștea. S-a angajat, căci nu făcea parte din acea categorie care-o tot lungeste cu ajutoare de șomaj. Contract definitiv de muncă, proiecte de vacanță... Bicicletă primise de la „papa”, acum se uita cu jind după o mașină. Poliția tocmai descoperise o bandă de afgani care comercializau droguri.

Într-o zi ploioasă, l-am așteptat în zadar cu masa pusă. Ne-a telefonat că nu putea veni, fiindcă un prieten își anunța vizita. Scuzele n-au apărut în aceeași seară, după plecarea musafirului. Și nici după aceea. El, care telefona întotdeauna la sfârșit de săptămână... Ne făceam fel de fel de griji. Multe i se pot întâmpla omului. Se mândrea că are mulți prieteni. Din Danemarca până în Australia! Dar cel prea frecventat era unul din Bruxelles, care-i și propusese să lucreze la el. Avea magazine de noapte. Vreo cinci. Ce plească-i picase: băiat frumos, deștept, politicos, supus - tot ce-și dorește un patron. Prietenul nostru a rămas însă indiferent la propunerea lui „Cinci magazine”. Era mulțumit unde se angajase, ca sudor. Ca sudor găsești oricând de lucru, motiva el, când îi ziceam că o să-și strice ochii.

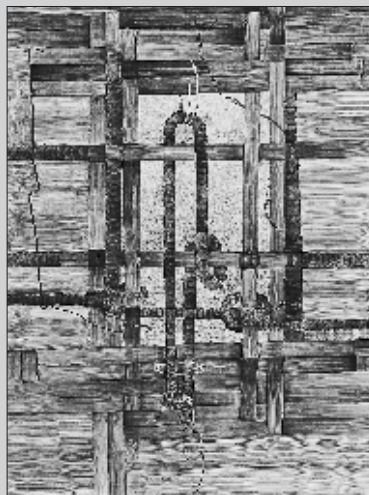
...Din Danemarca până în Australia? Nici în ruptul capului nu ni-l închipuiam pe tânărul (încă al nostru?) amestecat în vreo afacere murdară. Dar dacă îl amenințaseră? Dacă avea datorii imense? Dacă era vândut încă de pe vremea când lucra cu tatăl său? Și apoi, nimeni nu te ghidează și te ”plimbă” mii de kilometri iaca-așa! Că n-or fi cei din

VERNISAJ

“...două aripi să fim pământului
pentru ziua de cântece,
să legănăm în cerul de jos
strămoșii de balade și descântece...”

(Dans la echinoctiu)

Subtila armonie

„diaspora”, fie și în numele solidarității naționale, mai proști decât alții. Ni-l închipuiam uneori bățut și aruncat în vreun canal. Ni se strângea inima. Să străbați așa o cale plină de primejdii, ca să-ți afli sfârșitul... Am verificat dacă prietenul nostru mai stă la aceeași adresă. Tot vizavi de o biserică catolică locuia. Dar „eu respect toate religiile”. Eram intrigați. Poate că orgoliul rănit nu ne-lăsat să răspundem la telefonul care a sunat într-o seară. După atâta timp?!...

Următoarea „înfățișare”, a avut loc după o lungă tăcere, de Crăciun, la noi acasă,. Ne felicitase de două ori. Soțul meu a zis să-l invităm, că e disperat. (Mai curând trebuie să fi apăsător pe tas-ta „trimite” de două ori). Ne-a venit cu o altă istorie: prietenul ce se anunțase în duminica aceea se transformase în vecin care se muta, etcetera. Prezența lui era imperioasă. Ce să mai zici? Mai ales într-o limbă străină. Masa de Crăciun s-a curmat cu un telefon care-l chema spre alte orizonturi, „mai puțin flamande”. A plecat vesel, ca de obicei, aruncându-ne, zâmbind, câte un „mama și papa”. Din ziua aceea n-am mai aflat nimic despre tânărul afgan.

Eu trec, din când în când, pe strada cu afgani, ca să mă încredințez că stă tot acolo.

În afaceri cu droguri nu ni-l închipuim, deși țara-i de baș-tină (nu-i fie de deochi!) îndrăgește câmpurile nesfârșite năpădite de culturi ce plac omului, și nu Domnului.

În atentate, nici atât. E prea blând.

Nu știi de ce, chiar în clipa când, calm, ne-a spus că tatăl a fost ucis de talibani, mi-a venit în minte un film văzut acum câte-va decenii. Ce l-a scos din uitare? Nu mai rețin titlul filmului. Îl văd doar pe adolescentul frumos, agreabil, pe veșnicul „orfan” în căutare de părinți (și nu orice!) istorisind povești care să meargă la inimă, alegând, bucurându-se de iubire, și abandonând cu sânge rece.

Dar filmul a rulat de mult...

Praf și pulbere s-a ales din prietenia noastră. Când chiar și Urișaia Buda dorm somnul cel de veci...

De ne-ai fi spus măcar o poveste!

Uneori, zău dacă nu-i invidiez pe cei ce triază ilegali! Câte istorii or fi știind... Mătasea nu mai circulă pe-acolo, pe la voi, se vede, cu vorbele-i meșteșugite și istorii. Nici căutatele covoare? Doar

preșuri?!

Venite pe cocoșele cămilelor afgane, altădată, safir, rubin, granat și alte pietre scumpe făceau o lume să se minuneze. Și bolțile renaștentiste n-ar fi tins spre cer fără lapislazuli de la voi. Și azi? Doar maci însângerează câmpurile-afgane...

Aș vrea să mă cufund în poezii orientale despre prietenie și fidelitate, să-mi amintesc de vara ce creștea spre toamnă, când un copil cutreiera nisipurile-ncinse, se cufunda în mare. Un proverb afgan mă mai domolește. „Nu încerca să faci durabilă simpatia pe care o ai pentru cineva. Înainte de a întinde mâna cuiva, întreabă-te dacă nu ți-o va lovi într-o zi.” Vindecarea mea ar fi, cum spune Imrul Qais, fiul ultimului rege din Kinda, asasinat, vindecarea mea ar fi o lacrimă. Nici tu nu poți să plângi, Rege Rătăcitor, cum ești numit între poeți. Dar plâns-a oare, când fost-a alungat, Firdussi de intrigi de la curtea șahului afgan? Nimeni nu știe. Și cum aș plânge, când aud cum alții te școlesc: zi-le că tat'-tu-a fost ucis de talibani. Ei nu-i pot suferi pe talibani! Zi-le că tu respecti toate religiile. Ce te costă?!

Oh, te-i fi săturat să tot repeți...Până la urmă ai s-ajungi să crezi chiar tu... Ai putea să atragi răul! Oricum, e prea departe tatăl tău ca să-l mai vezi murind. Nu i-a rămas decât fotografia de la tine: un copil cu o bucată de pâine în mână. Și-n țara ta n-ai drept să intri! Tu nu mai ești afgan. Doar pentru cei de-aici. Ce document atestă existența ta? Un permis de ședere provizorie?

Suntem triști. Poate chiar răi, uneori. Fără să ținem seamă de orgoliul rănit al celui alt. Întrebarea însă nu ne dă pace: când, cu ce vorbe te-am rănit?

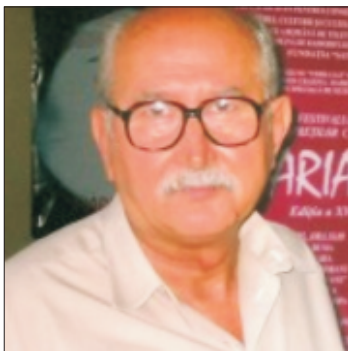
Și iarăși mă întorc și-mi zic: cu ce-i vinovat un copil că alții nu mai vor să plece din țara lui „cât îi lumea și vilagul”, cum spune ardeleanul? Și când zici „vilag”, zici tot „lume”.

Tot mai trec uneori să văd dacă nu te-ai mutat. Poate o picătură din rătăcitorii ginghishani te va mână în altă parte. Când vei pleca, nu ne-om mai ști în veci. Ți-a pus pecetea numele ce-l porți: nume de lună (sfântă?) ce se mișcă-n calendar...

Antwerpen, 28 martie 2011

Erată

În „Baaadul literar”, nr. 17, mai 2011, p. coloana a II-a, rând 24 de sus, în loc de (O. IV, 542) se va citi (O. IV, 542, trad. din Carmen Sylva).

Două zile a lipsit Matache și parcă nu ne-am văzut de o lună. Dacă el lipsește, nu ne mai strângem laolaltă. A plecat

pentru un sfârșit de săptămână la un fin, la Măgura. Când îi vine lui Matache chef de un grătar, își ia nevasta, două-trei kilograme de ceafă de porc, sacul cu cărbuni și dă fuga la Măgura.

Finul Pintilie, oficiar la poștă, are gospodărie frumoasă. Din ce agonisește în curte, cu grădina de zarzavat și legume, cu păsările, cu câțiva groștei și vreo zece oi, date la cioban, bașca trei hectare la asociație și o litră de vie pe care el o muncește, nu duce nimic la piață ca să valorifice. Pentru nevoile curente zice că retribuția de la poștă și salariul Anicăi, îngrijitoare la școală, sunt de ajuns pentru „impozit și chibrituri”.

- Nu mai spun ce bucurie pe ei când ne-au văzut, începe Matache să povestească. Ei, ce să spun, după ce am dat jos din mașină ce adusesem, am mai schimbat o vorbă și pe urmă zice finul Pintilie:

- Nașule, până dăm foc la cărbuni, luăm o tărie?

Atunci mi-am adus aminte că uitasem țoiul acasă. Mai rar mi se întâmplă. Voi știți că nu bea tărie decât cu țoiul. Finule, zic, îmi pare rău, dar

Moțata

fără țoi nu beau. Asta e damblaua mea. Înțelege băiatul cum stau lucrurile, duce grătarul mai lângă grădină, ca să nu afumăm casa, punem cărbuni și îi aprindem. Cum așteptam noi așa, numai ce o auzim pe Anica vărsându-și focul lângă gardul vecinei:

- Aci erai, afurisito?

Ce se întâmplase? O găină a Anicăi, de-i zice Moțata, sărise gardul la vecini, la Voica lu Brabete. Nici n-a apucat fina s-o roage pe Voica să ușue găina peste gard, că un cocoș a și culcat-o, a zbicit-o cocoșește și pe urmă a lăsat-o în pace.

- De asta săriși gardul, moțata dracului?

Aflăm și noi despre ce este vorba și să ne prăpădim de râs. Anica murea de ciudă. Îi zic Anicăi:

- Să știi că găina ta e rea de muscă.

- Lasă că scot eu năravul din ea, ai să vezi.

Voica a luat o mătură de nuiete ca s-o ușue pe Moțata, găina a zburat peste gard și s-a ascuns sub un coteț. Cred că de frică.

- Nostimă întâmplare, zice Vergică.

- Stai să vezi, că asta nu e tot. Ei, terminăm noi grătarul, ne așezăm la masă, nevastă-mea pregătise o ceașcă cu mujdei, finul scosese din beci o oală cu vin și pune-te pe treabă. În timpul ăsta aflase toată ulița întâmplarea din bătătura Voicăi. Să vedeți cum a fost. S-a dus Voica la fântână să tragă o ciatură de apă și a întâlnit-o acolo pe Ghița lu Gheorghe a lu Sandu.

- Auziși, tușică?

- Ce?

VERNISAJ

“Mâinile tale-s pline de cuvinte iubito, iată, timpul ne-nconjoară, să-i dăruim esențe, ia aminte, acum trăim a veșnicia oară...”

(Mâinile tale)

Un joc precaut

- Moțata Anicăi s-a încurcat cu cocoșul meu.
 - Nu mai spune...
 - A văzut-o Anica la mine în curte cum o băgase cocoșul sub el.
 - Azburat peste gard la tine?
 - Păi altfel cum, că nu e vreo spărtură în gard.
 - Ia te uită, fatăăă, să te crucești. A intrat destrăbălarea și în rândul păsărilor.
 Ghița stă câteva case mai la deal, continuă Matache. În drum spre casă a văzut-o pe Florica lu Stăncălie.
 - Auziși, Florico? Moțata Anicăi s-a încurcat cu cocoșul Voicăi.
 - Ce vorbești? Cu care dintre ei? Că are trei:

unul alb, unul porumbac și altul roșu.
 - Nu știu, că n-o întrebai.
 - Lasă, că aflu eu. O fi cel porumbac, că ăla e sprintar.
 Și uite așa s-a dus vorba din gură în gură. Am întrebat-o pe Anica ce face acum cu Moțata, dacă a băgat-o în gura lumii.
 - O dau lu soru-mea. Stă undeva pe vale. Să-mi dea o curchiță pe ea, dar în curtea mea nu mai are ce căuta.
 Vedeți, măi, ce supărări și ce motive de haz au oamenii pe acolo? Pe aici ce mai e?
 - Nimic deosebit. Și în Parlament și la talk-show-uri, discuții cu vorbe...

Duba electorală

Mitiță Marinescu este bine cunoscut în cel puțin zece comune cu satele lor. El transportă cu duba mărfuri de la oraș, de la moluri, la buticurile de la țară, care se numesc acum „Minimarket”. Când sătenii îi văd mașina pe uliță, trag concluzia că s-a adus marfă proaspătă și dau fuga. Vorba merge și din gură în gură, așa că în scurt timp vestea dă ocol satului.

Într-o zi, mare le-a fost sătenilor mirarea să citească pe ambele laturi ale dubei cuvintele: ”Mașină de cărat găleți cu cadouri în campania electorală”. Toți care citeau se minunau de această noutate. Niciodată nu văzuseră așa ceva scris pe vreo mașină. Ba mai mult, mașinile care aduceau cadouri în campania electorală se fereau de ochii lumii, veneau noaptea și luau ulițele de la un cap la altul.

Primii care s-au aflat la minimarketul lui Doru Stăncălie l-au întrebat pe Mitiță ce le-a adus.

- Ce să vă aduc? Pomeni pentru voturi? Asta vreți? Mai dezghețați-vă și voi la minte!

Până să se lămurească în sat cum e cu mașina lui Mitiță, vestea s-a răspândit că acesta a adus iar cadouri ca de obicei, înainte de alegeri.

- Auziși, Floareo, că iar veni Mitiță cu găleți ca rândul trecut?

- Nu auzii, Ghițo, dar ce se dă?

- Nu știu, că nici atunci n-am apucat.

- Chiar și la pungă?

- Ba da, dar aș fi vrut o găleată.

Floarea a strigat-o la gard pe vecina Tanța.

- Tanțo, ia vino oleacă!

- Acuș, acuș! Ce e?

- Îmi zise Ghița că iar veni Mitiță cu găleți. E la magazin. Ne ducem?

- Păi nu le aduce acasă?

- Până să le aducă acasă, poate le termină, că e criză.

- Lasă, că nu le termină.

Știrea apărută în ziarul județean „Gazeta Independentă” a avut darul să provoace reacții de satisfacție, dar și de respingere din partea celor care luau cunoștință de isprava lui Mitiță Marinescu. N-a trecut mult și Mitiță s-a pomenit cu un reporter la el acasă, în comuna Măgura.

- Domnule Marinescu, a intrat reporterul în subiect, cum v-a venit ideea de a scrie pe ambele laturi ale dubei aceste cuvinte?

- Pentru că sunt pățit, a răspuns Mitiță. La alegerile de rândul trecut am făcut numeroase curse prin județ cu scopul acesta, fără să primesc o ceașcă de benzină. Mi s-a spus că altfel o să am greutatea pe drum, că eu din asta trăiesc, car marfă de la molurile de la oraș pentru buticurile de la țară.

- Am înțeles. Ce spuneți e un fel de avertisment. Puteți să-mi precizați cine sunt cei care v-au obligat?

- Și unii și alții. Dacă refuzi pe unii și se întâmplă să vină la putere, nu ești pe urmă la mâna lor?

- Oamenilor li se spune din partea cărei formațiuni politice primesc gălețile sau pungile cu diferite produse alimentare, dar când erai dumneata întrebat ce răspundeai?

- Dacă mă întreba careva, și s-a întâmplat acest lucru, răspunsul meu a fost acesta: Din partea ălor care sunt în capul dumitale. Oamenii nu sunt totdeauna sinceri. Una vorbesc și alta votează. Sigur că multora nu le convine ce le spun eu acum.

- Din această cauză există oarecare nemulțumire?

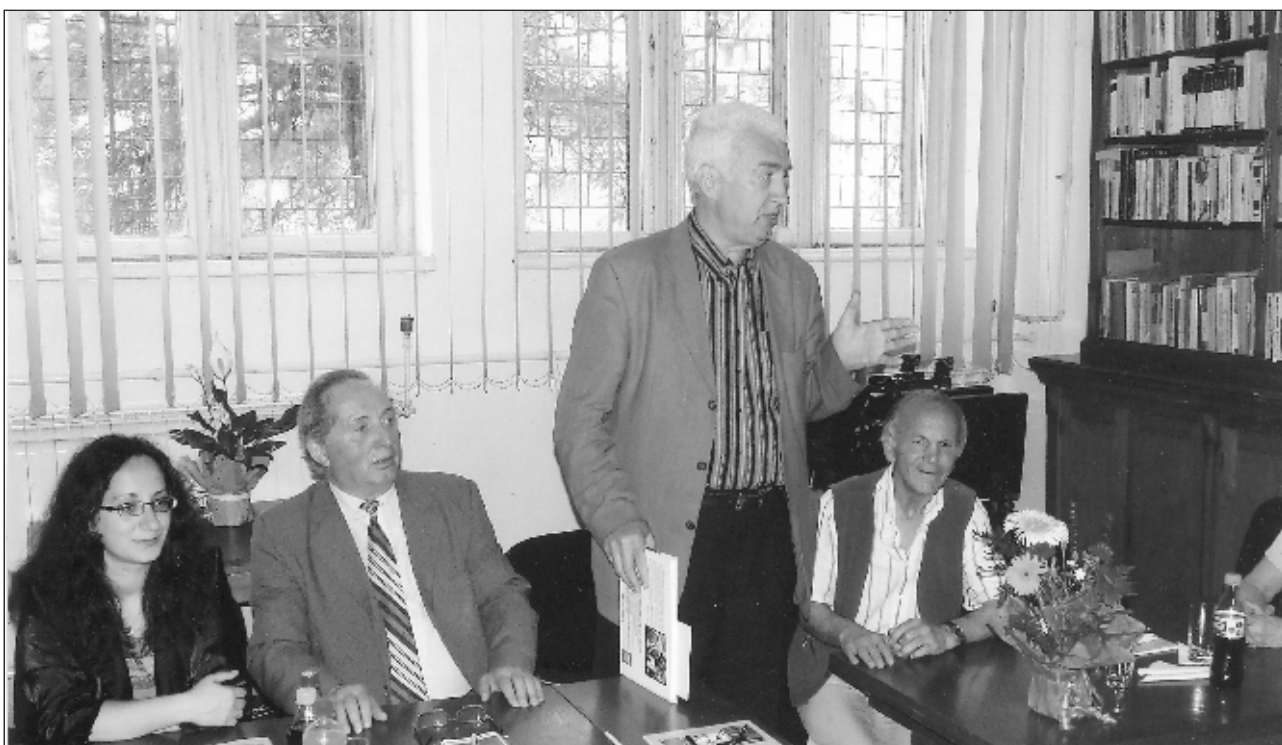
- Depinde de partea cui e nemulțumirea. Cu vorbele astea la vedere îi fac pe oameni să vadă altfel lucrurile. Și mai e ceva: în felul acesta o să mă lase în pace, pentru că nu prezint încredere.

Reporterul a mai consemnat că domnul Marinescu a fost avertizat să șteargă ce a scris pe mașină, fie prin hârtiuțe băgate în cutia de poștă, fie prin lansări de zvonuri, că nu ai pe cine să arăți

cu degetul. Dar încăpățânarea lui Mitiță Marinescu nu are margini. Satisfacția lui este că cei care aduc vorba și apreciază această inițiativă îi dau dreptate.

Trei săptămâni a urmărit Mitiță apariția interviului în ziar, dar nici vorbă de așa ceva. „Înseamnă că și acolo, la Gazeta Independentă, există un alt punct de vedere”, și-a zis Mitiță în sinea lui.

Istorie culturală

Mai 2011, manifestare culturală la Biblioteca Municipală “Stroe S. Belloescu” din Bârlad. Poeta Eliza Artene, criticul literar Gruia Novac, globtrotterul biblioteconomist Sergiu Găbureac și corespondentul de război Mihai Sultana Vicol.

VERNISAJ

“Sub pomul cunoașterii te voi deschide,
templu al meu...”

(Sub pomul cunoașterii)

Vegetală

Notă lămuritoare

Anul acesta, 2011, în sesiunea iunie-iulie a Bacalaureatului, rezultatele au fost pretext - când ordinar, când extraordinar - de interpretări felurite: unii spun că-s dezastruoase, alții afirmă că ar fi normale. O discuție analitică ne-ar lua prea mult spațiu și, pe moment, nici n-ar fi productivă. Așadar, renunțăm.

Oferim, însă, curioșilor, dar mai ales acelora care mai știu să judece detaliile, invitându-i totuși și pe instinctuali la o mai dreaptă cumpănire a motivațiilor (care pot fi de tot felul), o lucrare scrisă, ultima la Limba și literatura română, a unei eleve din clasa a XII-a, aflată în pragul bacalaureatului. Profesorul Gruia Novac le-a cerut să dezvolte un subiect cu formulare cvasiextravagantă, știind bine ce elevi a pregătit și, deci, cui se adresează.

Citiți-o și minunați-vă! Era în 3 mai, 1973, iar eleva de atunci este astăzi o specialistă în zona vastă a psihopedagogiei, profesoară, familistă și mamă model.

10 (Zece)

3-5-1973

Lucrare scrisă la
Limba Română

Dacă ați fi știutori, ce ce năsușiri morale
l-ați năsușit pe eroul literar?

Subiectul ultimei năsușiri teze se l.
năsușie, astfel formulat, are la bază
(sic!) o posibilitate: dacă ați fi știutori...

Deci, dacă și numai dacă ar fi știutori
ar putea ataca "rostul frazei". Deci ora
aste sunt știutori (sic!).

Deși, eu nu astfel de subiect me-ati
pus la gura năsușire, la năsușiri am vrea
mai să aibă eroul literar? Eu astfel
de năsușire nu-ati făcut să: mai gura
nu ~~năsușit~~ la un erou literar ~~tot fapt~~

est la un ora, nu nu ~~stăte~~ și adere
 ratul său al evenimentului, nu și așa
 cum îl încep eu, la 18 ani, eu, încă
 nu aflu mă prăgul mării, se respinge
 pentru mine un mister, de care, reu-
 nare, nu teu tare, tare de tot.

Îi iese astfel posibilitatea ca notivna
 de oron' literar și cea de un adevarat,
 să la confund, nu pentru că cele două
 notivni se esilepesc (sigur) și pentru că
 oroul literar tehnice și ~~de~~ acelu ~~nu~~
 misurări... literare. Nu-mi dau seama
 că de elan au fost, dar sper că-ți
 uitate se am vnit să spun.

'Așuși sînt scriitor!'

Incluzie și limba mea: erit se ave
 desclut de important: vîrste mea (pînă
 acum se scriu) experienta mea de viață,
 idealurile mele, căile și mijloacele (mijlociu
 spus) prin care vreau să ajung la ele,
 posibilitatea de a pune pe hîrtie' noianul
 de gânduri, simțăminte, neîmpresi, și așa

VERNISAJ

"O, dăruiește-mi ritm, reînfrunzire,
 pădure, pune-mi mantia de dor,
 e fiecare ceas o despărțire,
 o, nu-i ușor..."

(O revedere)

Vremea tăcerii

fel mult să nu te stăpânească cu nimic
sursul lor initial.

Vedeți, eu 'evid' acum și scriu
uol și putesc lor ob a se face lumii
și obște, euol și adevar. Furese acum
la drum cu elu tinere, dându-i ob
a schimba în lume lumea asta mare.
Așu, euol și în-au ideal, și-am
als mijloace de a ajunge la el,
sunt pe drumul spre el; as fi și stau
și uitați oare greutate lui față
mă. Am alături liniste și tinerde
ce și vize.

De ce am spus toate astea? Eu
cei ei e simplu de răspuns.

Cronul meu literar ve face parte
din generația mea. Și voi da tot
cece ce am eu acum mai
lume și mine. Și voi da tot
cece ce mi-e în lipsă (pentru
ce am și mi-e în lipsă destule).

Și vine să nu uitați dacă veți

okii noastre și mișca mea, semnificația
unui lucru, unui eveniment, unui gest,
care mea ignorare, mea obscurajazo
mult, mult prea usor.

Abiaș de puter pentru a ține mai
usor peste ceea ce este nesemnificativ
în viața noastră estetică.

Și puter (ce linc ai fi de mișca
intimile ase.) ce ~~pe~~ viață, eu necesitate
și luxurii, și mai faci, peste ai, și
rid de ceea ce are scur eu acum
(mișca de profesione de credință, mișca
fel de jurământ). As vrea ce peste
ai și fin tot tinere (moralitate
denigr) și tot atât de plinu de entu-
șism și încredere în viitor.

As vrea ce eroul meu și și găsesc
felicirea, muncind pentru oameni,
eu oameni, pentru oameni, eu parșu-
re, eu dormire. As vrea ce eroul
meu și și spune lui deschis,
motivul sau cauza pentru care "ce"

nu merge.

Aș vrea ca eroul meu să aibă puterea
să renunțe. La ce? nu ~~veți~~ ^{veți} înțelegi.

Oh! Olan sunt atâtea ocazii în viață când
te poți da să renunți la cîte ceva.

Aș vrea ca eroul meu să-mi-i pară
rău de ceea ce a făcut. A a făcut
să renunțăm așa cum este. Dacă a făcut
așa nu mi-a lăsat puterea să renunțăm
și să ne schimbăm în așa fel ca acel
ceva să nu ne ~~schimbăm~~ ^{schimbăm} rău repetă.

Vești? ~~eu am văzut că eu~~ Eroul
meu literar, nu este de fapt tu ~~eu~~.

Este un om obscurant care vede în
viață și în oameni, minuscule cu posibilități
de schimbare, dar multă vătă și vede și el
nu tot așa de mult rău.

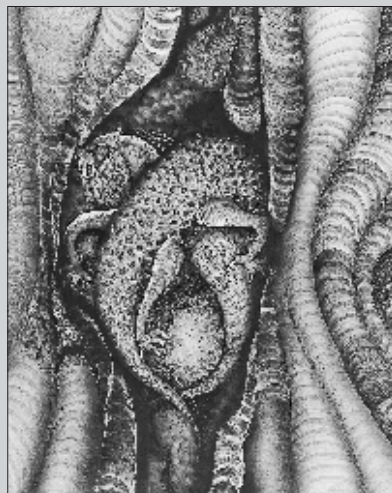
De fapt n-ai scris un roman elegant
un astfel de om. Aș vrea să fii eu
un astfel de om, să-mi ai înțelegere
în viață, oricând, pentru viitorul meu
colegi de muncă, pe studenți, sau chiar

VERNISAJ

“Sufletul-pasăre pe zidurile grele,
la noianul de suflete veghea.
Pasărea albă, sufletul închis
de-o veșnicie, așteptându-mi ochii.”

(Sufletul-pasăre)

Absența prejudecăților

clături de mure, As vrea să-mi pot
 spune suavo, asemenea braului meu;
 „N-am totu degeaba! N-AM TRAIT
DEGEABA!”

Gruia Novac

Fostul profesor de **atunci**, actualul redactor șef al revistei “Baaadul literar” de **acum**.

Clădirea Liceului nr. 3 din
 Bârlad, azi Grupul Școlar
 Industrial “Al.I. Cuza”
 (mai, 1973).

La (re)apariția CRONICII

Fama manet facti semper !

Așa este. Faima unei fapte bune dăinuiește de-a pururi!

Dincolo de istorie, de vremuri și de oameni, orașul Iași rămâne, în conștiințe, izvorul de splendoare regală pe care torențele de nedreptăți n-au reușit să-i maculeze statura...

Acest Iași renaște mereu pentru a

plăsmui străluciri, adevărându-ne - a câta oară! - că pasărea Phoenix nu-i chiar numai o poveste...

Iași e numele înscris în cronici. Dar trebuia să aibă și o „cronică” a lui. În 12 februarie, 1966, CRONICA s-a arătat lumii. Cunoscute fețe literare de-atunci i-au dat formă și teme: Constantin Ciopraga - director, Nicolae Barbu și Corneliu Sturzu - redactori șefi adjuncți, Mircea Radu Iacoban - secretar general de redacție, dar și Otilia Cazimir, Al. Dima, Gavril Istrate, George Lesnea, Achim Stoia, Corneliu Ștefanache, Nicolae Țațomir, Al. Andriescu. În 1971, li se adaugă Liviu Leonte, Andi Andrieș, redactori șefi, și Ștefan Oprea, secretar responsabil de redacție, Mircea Radu Iacoban fiind, acum, directorul Editurii „Junimea” și secretar al Asociației Scriitorilor din Iași.

Numărul colaboratorilor e covârșitor, noi amintind doar numele câtorva „duși”: Florin Mihai Petrescu, Ioanid Romanescu, Mihai Ursachi, Stelian Baboi, N.I. Popa, Mihai Drăgan, I.D. Lăudat, Aurel Leon, George Pruteanu sau Ion Constantinescu și alții și alții...

*

...Anii au trecut ca apa și multe s-au schimbat în vechea Capitală... Și-n presă. Chiar și în cultură. Dar și în gândirea oamenilor (legați de fenomen, firește!). Iar când kitsch-ul se profesionalizează...

*

...Din pricinile acestea, mai mult intuite decât argumentate, ori din altele pe care n-am făcut efortul de a le descoperi, un grup de ieșeni a hotărât să mai înscrie un... „eseu”. Au reușit...

...Și se-ntâmplă că avem în față nr.6-7/2011 (dublu!) al revistei lunare Cronica... **veche!** Adică aia de-atunci. Și care să amintească de spiritul **aceleia de-atunci**. Entuziasmul putând fi periculos, noi suntem pregătiți pentru asta.

Cine sunt „diriguitorii” noii reviste? Director e d-l Nicolae Panait; redactori șefi adjuncți: d-l Nicolae Turtureanu și d-l Ștefan Oprea, iar secretar general de redacție e d-l Mircea Radu Iacoban.

Revista *Baaadul literar*, ajunsă, iată, la nr. 18, în al 5-lea an de apariție neîntreruptă, urează revistei CRONICA veche să iasă de sub teascul tipografic ani mulți, iar Colegiului redacțional să aibă tăria de a rezista tuturor intențiilor „prietenești” de susținere și apreciere a celei mai „noi” publicații străine de... nostalgii și revanșe.

Izbândă și, rather, ... rating!

P.S.

În calitatea mea de „trecutolog” amator, îmi cer scuze pentru propoziția pedantă din final; dar globalizarea îmi este scut, pardon!

20 august, 2011

Bârlad

P.conf.,

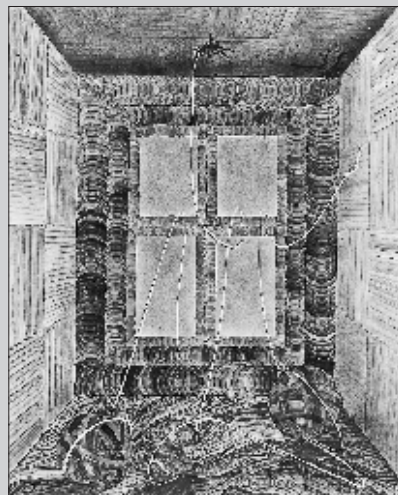
Redactorul Șef

VERNISAJ

“Tubește-mă! chiar dacă ora nu-mi va ajunge până-n seară, căci mă împinge timpul-n hora celor ce mor fără să piară!”

(O depărtare care vine)

Aici s-au născut poveștile

Și au fost niște zile...

Bârladul are „alocate”, prin repartiția Proniei, 365 de zile pe an pentru existența lui obișnuită. Dar câteva dintre acestea (...niște zile...) s-a hotărât, prin diriguitorii lui vremelnici, să fie mai altfel, motiv pentru care le-a numit **Culturale...**

Și-n anul de grație 2011, **Culturalele Bârladului** și-au arătat „anatomia” în perioada 21-28 Mai. S-au făcut filme, articole reportericești, s-au scris impresii fel de fel, toate devenind eventuale mărturii pentru cei care, mâine, vor dori să analizeze „ce-a fost”. Noi nu putem relata totul - dar sunt programe -, însă câteva secvențe vom creiona. Ca de exemplu...

Festivalul Național de Poezie „Cezar Ivănescu”, organizat din inițiativa Bârladului și Iașiului, s-a desfășurat în două zile, 21 mai (Bârlad) și 24 mai (Iași), fiind și o reușită, dar mai ales o evidențiere a personalității poetice a dispărutului, în 2008, Cezar Ivănescu.

Teatrul „V.I. Popa” a ieșit la rampă cu premiera „Mătrăguna” de Niccolò Machiavelli (seara lui 21 mai).

Societatea de Științe Istorice, filiala Bârlad, a împlinit 60 de ani. S-a sărbătorit, cu fastul și cu oaspeții invitați, în ziua de 22 mai.

Nici învățământul n-a fost uitat. Dezbaterea „Școala bârlădeană, emblemă a spiritului local și național” a avut loc în ziua de 23 mai.

În ziua de 25 mai, la Biblioteca „Stroe S. Belloescu”, s-a ținut deja tradiționalul **Colocviu de literatură**, ediția a XXVI-a, cu tema „Cartea tipărită și rostul prezentării ei”, dar s-a lansat și nr. 2(17), mai 2011, al revistei „Baaadul literar”.

Centrul „Mihai Eminescu” a organizat, în ziua de 26 mai, o masă rotundă cu tema „Eminescu și Basarabia”. Invitați au fost: acad. **Mihai Cimpoi**, scriitorul **Nicolae Dabija**, d-na **Elena Dabija**, director executiv al Centrului Academic Internațional „M. Eminescu” din Chișinău și scriitorul **Mihai Sultana Vicol** de la Suceava. Dezbaterea a fost serioasă, obiectivă și rațională, în sensul versurilor lui Nicolae Dabija, redactor șef la revista „Literatura și Arta” din R. Moldova, scrise cu mai mulți ani în urmă: „*Voi scrie-n vers de spaima arăturii, / C-avem trecut, că ne-au mințit prelații - / Chiar de-aș risca-n istoria literaturii / Să fiu mereu pus la capătul «și alții»...*” La final, actorii **Daniela Burlaca** și **Iurie Gologan** au prezentat un montaj din versurile lui Mihai Eminescu și ale

Veronicăi Micle și fragmente din corespondența lor.

Muzeul „V. Pârvan” a organizat o sesiune de comunicări științifice, pe secțiuni, a lansat revista muzeului, dar și albumul *Mărturii despre artă și viață*. **Marcel Guguianu**, *schite și aforisme* al **Luciei Valentina Stanciu** din București, toate desfășurându-se pe lungimea zilelor de 27 și 28 mai.

Galeria de Artă „N.N. Tonitza” a oferit, în ziua de 28 mai, publicului bârlădean o Expoziție de pictură a artistului plastic ieșean **Constantin Tofan**, președintele filialei Iași a Uniunii Artiștilor Plastici.

Și au mai fost: lansări de cărți, concerte de muzică ușoară și de cameră (Ansamblul „Remember Enescu”), teatrul D'Aya din București etc. etc., iar totul s-a încheiat, hai să zicem apoteotic (sau poate asta a fost dorința!), cu un spectacol muzical-coregrafic, în centrul căruia a strălucit formația celebră „Phoenix” din București, în ziua finală, adică 28 mai.

Când ultimul acord muzical a murit, mulțimea de câteva mii a eliberat Piața „Alexandru Ioan Cuza”, ocupată rapid de gunoierii care au readus-o la înfățișarea de „*salubris locus*”...

Ediția a XXVI-a a **Culturalelor** bârlădene a murit! Trăiască ediția a XXVII-a, 2012!

* Joi, **24 Iulie, 2011**, ora 10:00, în spațiul cald al **Academiei Bârlădene**, din strada Republicii 235, a avut loc o **Adunare festivă** (Réunion festive) dedicată Zilei Naționale a Franței (dédiée à la Journée Nationale de la France), în organizarea Societății Culturale. Invitați de onoare au fost: prof. univ. dr. **Corina Dimitriu-Panaitelescu**, prof. univ. dr. **Sorin Pârvu**, ambii de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași și prof. **Alexandru Vlad**, de la Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” din Iași.

A fost lansat și amplu prezentat, de către invitați, *Dicționarul de Francofonie canadiană*, operă colectivă al cărei coordonator este d-na Corina Dimitriu-Panaitelescu, căreia i s-a decernat și o Diplomă de Excelență.

Sala, arhiplină, a fost o vibrație permanentă.

Un recital de șansonete, susținut de prof. **Valeriu Arnăutu**, a încheiat splendida manifestare.

* Marți, **28 Iunie, 2011**, cei mai mulți bârlădeni au știut - și presa județeană a avut primul rol în a-i informa - că e ziua de naștere a Maestrului **Marcel GUGUIANU**, sculptor de notorietate mondială.

Maestrul a împlinit 89 de ani.

S-a născut, la Bârlad, în anul 1922.

Primăria, cu acest prilej, a „convocat” o Conferință de Presă, Primarul Bârladului, ing.

Constantin Constantinescu a toastat în onoarea sărbătoritului aproape nonagenar, iar invitații și jurnaliștii prezenți au golit paharele cu șampanie.

Spontan, s-a cântat „Mulți ani trăiască!”

La Mulți ani cu sănătate, Maestre!

* Vineri, **29 Iulie, 2011**, ora 11:00, în organizarea Primăriei Bârlad, a fost lansat, la Pavilionul Expozițional „M. Guguianu” din Bârlad, albumul de artă al jurnalistei din București **Lucia Valentina Stanciu**, intitulat *Simfonia Lumii - Marcel Guguianu, opere din lumea întreagă*.

Au fost prezenți ing. **Constantin Constantinescu**, primarul Bârladului și prof. **Dumitru Buzatu**, vicepreședintele Consiliului Județean, o seamă de prieteni din București și Bârlad ai artistului, autoarea volumului care a ținut și un cuvânt cald, completându-l parcă pe **primar**, acesta declarând: „*De la el m-am molipsit și eu de un „bârlădenism feroce”*”. Venit de la Iași, special pentru acest eveniment, criticul de artă **Valentin Ciucă**, strălucitor în retorica personală și paradigmatic prin bogăția semantică, a făcut un portret fenomenal Maestrului, în care brevilocvența (concizia, nu!) s-a împletit perfect cu paracleticul (mângâierea, nu-i așa!).

Felicitări tuturor!

* Vineri, **5 august, 2011**, ora 17:00, (chiar în ziua nașterii lui Marin Preda, Marele său Prieten), în sala „Continuatorii lui Eminescu” a Centrului „Mihai Eminescu” Bârlad, în organizarea acestuia (prin Geta Modiga) și a Primăriei Bârlad, s-a desfășurat manifestarea **Cezar Ivănescu - 70**, care în ziua de 6 august, 2011, ar fi împlinit șapte decenii... Dar **s-a stins** în ziua de 24 aprilie 2008!

În prezența unui public nu foarte numeros, dar cald și receptiv, prof. **Gruia Novac**, critic literar și redactorul-șef al revistei „Baaadul literar”, a vorbit despre *Omul Cezar Ivănescu și semnificațiile operei sale poetice*.

A fost susținut apoi un moment poetic, cu participarea prof. **Teodora Spânu**, secretar literar la Teatrul „V.I. Popa” și actorul **Gruia Novac jr.** de la același așezământ bârlădean.

În final, a fost prezentată antologia de versuri *La Baaad* de Cezar Ivănescu, scoasă la Editura Dacia XXI din Cluj-Napoca în luna aprilie, 2011, ediție îngrijită și prefațată de Gruia Novac.

S-a lansat volumul 72 din Biblioteca Rebus, *Cezar Ivănescu*, al profesorului - maestru al încrucișărilor și rebusisticii - **Serghei Coloșenco**, ca omagiu adus Poetului. Colecția se realizează la Editura Sfera din Bârlad.

Ecouri

Dragă Domnule Gruia Novac,

*Am primit revista BAAADUL LITERAR. Vă mulțumesc!
Comoara culturală a Bârladului strălucește și în acest număr!*

*Cu cele mai bune gânduri și sinceră prețuire,
Elisabeta Isanos*

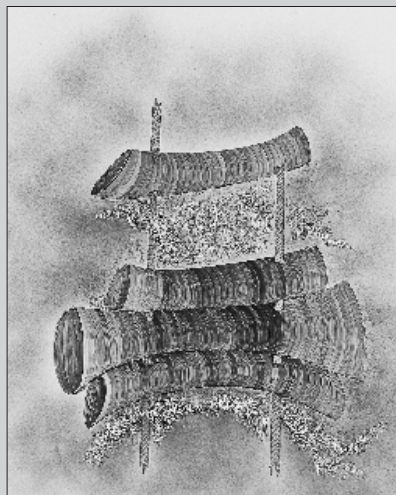
3 iunie, 2011

VERNISAJ

“Să vină iarna! fie cerul trist,
ferestrele înspre senin închise,
ci, eu, rămas în toamnă, să exist
cu întrebări și spaime indecise.”

(Poem în decembrie)

Aritmie și catren

Cărți tipărite de bărlădeni

1. Gruia Novac, *Considerații critice. Cronici mirabile*, Editura Sfera, 2011, Bârlad, 157 pagini, cu câteva „Vorbe pentru duminică” ale autorului.
2. Constantin Țaga, *Undeva*, poezii, Editura Sfera, 2011, Bârlad, 58 pagini.
3. Iorgu Gălățeanu, *Sub ghilotina vieții...*, roman, 2 volume, Editura Cronica, 2011, Iași, 292 + 278 pagini, cu o postfață de Valeriu Stancu.
4. Serghei Coloșenco, *Cezar Ivănescu*, plachetă de rebus, Editura Sfera, Bârlad, 2011, 24 pagini.
5. Petruța Chiriac, *Buchet de cronici literare*, Editura Sfera, 2011, Bârlad, 155 pagini.

Cărți primite

1. Dan Cristian Iordache, *Abel și eu*, versuri, Editura Brumar, 2010, Timișoara, 149 pagini.
2. Adrian Pricop și Constantin Botez, *Bolta Rece*, micromonografie 1786-2002, Editura Alfa, 2003, Iași, 222 pagini.
3. Adrian Pricop și Constantin Botez, *Bolta Rece*, monografie, 1786-2010, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Alfa, 2010, Iași, 275 pagini, cuvânt înainte „Popas sub vraja bolții” de Nicolae Panaite.
4. Ernest Hușanu, *Fata din sala de disecție*, Editura 24:ORE, Iași, 2011, 265 pagini, Cuvântul autorului, postfață de Ioan Holban, postfață de Iancu Iulius.
5. Ion Popescu-Sireteanu, *Mama. Poeme*, Editura Taida, 2011, Iași, 60 pagini.
6. Mihai Cimpoi, *Critice. Identitate și alteritate*, Fundația Scrisul Românesc, Princeps Magna, 2011, Craiova-Chișinău, 206 pagini.
7. Nicolae Dabija, *Tema pentru acasă*, roman, Editura pentru Literatură și Artă, 2011, Chișinău, 407 pagini.
8. Dan Sandu, *Amintiri din Samsara*, Editura Ateneul Scriitorilor, 2011, Bacău, 86 pagini, cu o introducere „O trăsnaie poeticească!” de Calistrat Costin.
9. Petrea Iosub, *Dialoguri și studii filosofice*, Editura Thalia, 2011, Vaslui, 166 pagini.
10. Vasilica Grigoraș, *Petrea Iosub, un destin exemplar*, ediția a II-a, Editura Thalia, 2011, Vaslui, 152 pagini.
11. Zenovie Cărlungea, *Lucian Blaga: între*

amintire și actualitate. Interviu și reportaje, Editura Scrisul Românesc, 2011, Craiova, 262 pagini.

12. Valeriu Râpeanu, *Scriitori români. De la I.L. Caragiale la Radu Tudoran*, Editura Bibliotheca, 2010, Târgoviște, 174 pagini.
13. Constantin Donea, *Solstițiu de iarnă*, versuri, Editura Niculescu, 2011, București, 119 pagini.
14. Candid Stoica, *Dosarul curvelor sau Paula și Teodor sau Căsătorie ratată*, teatru, Edit. ZIP-MMXI, 2011, București, 147 pagini.

Reviste primite

- *Clipa*, an. IV, Nr.26, Mai 2011, București, Magazinul actualității culturale românești, Director fondator: Dinu Săraru, redactor-șef: Alexandra Săraru. „Este (...) de semnalat că imaginea lui Gheorghiu-Dej de «comunist național» era împărtășită de diplomații englezi și americani, în 1947-1948, cei din urmă considerându-l, în 1948, într-o poziție dificilă în raport cu rivalii săi. Politician abil, înzestrat cu un mare tact politic, Gheorghiu-Dej avea să iasă din această situație și să-și vadă adversarii îndepărtați ca urmare a nemulțumirii lui Stalin față de Ana Pauker și Vasile Luca, în prima jumătate a anului 1952.” (Acad. Florin Constantiniu, *Gheorghiu-Dej și „Comunismul național (1947-1948)*, pag.4).
- *Argeș*, an.XI, Nr.5 (347), Mai, 2011, redactor-șef: Dumitru Augustin Doman. „De fiecare dată deschid cu mare bucurie revista Argeș. (...) E o revistă vie care merită toată prețuirea./ La ceas aniversar, un gând frățesc și.../ La mulți ani!” (Constantin Arcu, Redactor șef al revistei *Bucovina literară*, pag.17).
- *Bucovina literară*, anul XXII, Nr. 5 (243), Suceava, Mai, 2011, redactor-șef: Constantin Arcu. „...Este vorba despre **Cuvintele - mesageri ai istoriei**, apărută în 2009 la București, sub semnătura academicianului lingvist Marius Sala. (...) Este adevărat că raporturile noastre cu limba sau limbile au o natură foarte specială și diferită. Pentru a le percepe corect, oamenii au nevoie de ochiul lingvistului, iar Marius Sala, pe linia lui Alexandru Graur sau Eugeniu Coșeriu, apropie, prin dezinvoltura meta-discursului său, cunoașterea limbii de trăirile noastre în raport

cu ele. (...) Asemeni vieții omului, viața cuvintelor trebuie cunoscută pentru a putea fi înțeleasă.” (Sanda-Maria Ardeleanu, *O carte despre „viețuirea” cuvintelor*, pag.19).

- *Dacia literară*, an. XXII, nr.96(3/2011), Iași, redactor-șef: Lucian Vasiliu: „Farmecul mirificului spațiu a educat și a pus în valoare pictori interbelici din toate generațiile./ Odată cu plecarea inimii Reginei Maria se pare că marele har plastic al Balcicului s-a risipit.” (Hortensiu Aldea, *Balcic mon amour*, pag.18).
- *Dunărea de Jos*, anul X, nr.112, iunie 2011, redactor-șef: Florina Zaharia. „Să mă-ntrebați după un timp cum mor,/ Mă voi trezi să vă privesc în față/ Și-atunci, în cea din urmă dimineață,/ O să renasc și o să pot să zbor.” (Sorin Poclitaru, *Să nu mă căutați*, pag. MMXI/34).
- *Curtea de la Argeș*, an.II, nr.6(7), iunie 2011, redactor-șef: Gheorghe Păun. „...geniul nu se poate ralia la cinicul **carpe diem**, la complotul mediocrității împotriva excelenței, întrucât el reprezintă - în termeni hegelieni - alienarea ideii absolute în natură, obiectivitatea spiritului în istorie.” (Felix Nicolau, *Mureșanu 1869, Andrei Mureșanu între 1871 și 1876*, pag.8.)
- *Portal-MĂIASTRA*, anul VII, nr.1-2(26-27), 2011, Târgu-Jiu, președinte de onoare: Ovidiu Drimba, din Colegiul de redacție: Gheorghe Grigurcu ș.a. „Grigore Vieru e o valoare supremă a culturii, literaturii și mișcării de resurrecție a conștiinței naționale în Basarabia. Opera sa, trecând de mult fruntariile impuse de vitregiile istorice, a devenit un bun mai larg al culturii și spiritualității românești.” (Dan Radu Abrudan, *Orfeul conștiinței naționale în Basarabia*, pag.46).
- *Noi, zăicoienii*, Revistă de cultură, an.I, nr.2, iunie, 2011, Bârlad, redactor șef și fondator:

Gheorghe Gherghe. „Comuna Zăicoi a apărut în paginile revistei prin N.I. Dumitrașcu și Ion Brătulescu. Primul, N.I. Dumitrașcu apare colaborator începând cu numărul 2 din septembrie 1908, iar în numărul 1 din 1909 figurează printre întemeietori. În 1909 a trimis materiale din Obislav-Grădiștea, județul Vâlcea, apoi, până în 1912, din Boureni-Dolj, unde a fost învățător, satul natal.” (Gheorghe Gherghe și Sidonia-Elena Diaconu, *Comuna Zăicoi în revista «Ion Creangă»*, pag.5.)

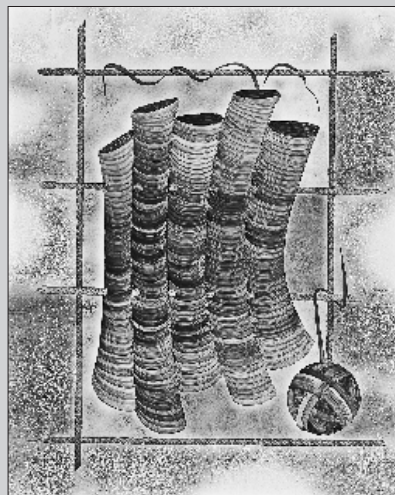
- *Dacia literară*, anul XXII, nr.97(4/2011), iunie, 2011, redactor șef: Lucian Vasiliu. „Un OM rar, un vorbitor elevat, civilizat (o raritate!), înveșmântat mereu ca un aristocrat din momentele sobre ale României. Numai simpla sa prezență educă, impune o distanță a conversației. Este știutor multiplu al artelor, vede bine capodopera, harul adevărat, dar și impostura.” (Vasilian Doboș, Valentin Ciucă, rubrica *Numărul de aur*, pag.127).
- *Clipa*, Magazinul actualității culturale românești, an. IV, Nr.27, Iunie-Iulie 2011, director fondator: Dinu Săraru, redactor-șef: Alexandra Săraru. „Cu șaptezeci de ani în urmă apărea o carte care prin cutezanța gândului care stătuse la temelia înălțării ei, prin profunzimea judecăților critice, prin talentul ieșit din comun al autorului - deopotrivă romancier de aleasă clasă și critic de o vastă cultură și de o exigență fără fisură - avea să rămână un monument nepieritor menit să înfrunte timpul și să fie mai puternică decât timpurile care de atunci au dus țara noastră de la o extremă la alta. Se numea **Istoria literaturii române de la origini până în prezent** de G. Călinescu.” (Valeriu Râpeanu, *Un monument al scrisului și gândirii românești*, pag.19).
- *Bucovina literară*, anul XXII, nr.6 (244), iunie,

VERNISAJ

“Pasărea în destrămare
asemeni unui ghem de culori,
în triluri și desfătare
desfiră un aer de sărbători.”

(*Pasărea în destrămare*)

Aritmii în pas impar

2011, Suceava, redactor-șef: Constantin Arcu. „...E greu cu geografia, când privești dinspre Vest spre Est. Multă vreme pentru occidentali noi nu am fost decât o apă și un pământ, altfel spus „blocul sovietic”. (Matei Vișniec, *Exilul ca aventură culturală*, pag.6).

Argeș, nr.7 (349), Iulie, 2011, Pitești, redactor șef: Dumitru Augustin Doman. „...Ne lipsesc îndrumătorii, adevărații oameni de teatru, gen Valentin Stănescu, care să le atragă atenția tinerilor regizori că teatrul nu se reduce la tumburi și scâlbâmbăieli sărace în conținut, fără nicio semnificație, lipsite de fantezie; textele sunt sfârtecate după placul regizorului care ține morțiș să fie și el coautor, mai toate spectacolele lor seamănă între ele parcă ar fi trase la indigo. / Dar a mai apărut o problemă la fel de gravă: absolenții de la școlile de teatru particulare, ai universităților, numărul tuturor absolenților depășește cu mult necesarul din

teatre, ei și-au făcut iluzii deșarte, diploma nu-i asigură și talentul, ci-i va servi la ajutorul de șomaj.” (Ion Focșa, *Dar cu bacaloriatul din teatre cum rămâne???*, pag.30.)

Curtea de la Argeș, anul II, nr.7(8), Iulie, 2011, Curtea de Argeș, redactor șef: Gheorghe Păun. „Pe Felix Aderca, la fel ca și pe alți reprezentanți ai literaturii române „clasice” (Cezar Petrescu, Ion Minulescu, Victor Papilian, Mircea Eliade), o critică tradiționalistă se abținează să-l ferească grijuliu de eticheta SF, de teama unor prejudicii ce i-ar putea fi aduse dinspre un gen înconjurat încă de ignoranță „savantă” și de persistentele prejudecăți. Din acest punct de vedere, romanul *Orașele scufundate* s-a descris ca o performanță a fantasticului românesc...” (Mircea Opriță, *Un „clasic”: Aderca*, pag.23.)

Gruia NOVAC

CONSIDERAȚII CRITICE

- cronici mirabile -

Editura SFERA
Bârlad, 2011

Cărți apărute

la

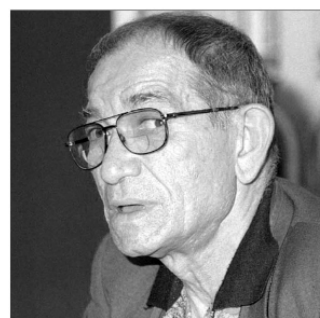
Editura SFERA,

Bârlad,

str. C. Hamangiu nr. 15

Tel./Fax: 0335 425302

Serghei Coloșenco

CEZAR
IVĂNESCU

CONSTANTIN ȚAGA

Petruța Chiriac

Buchet de cronici literare

Editura Sfera
2011

Album foto

Imagini vechi din Bârlad

Piața Civică, 20 Mai 1974

Biblioteca "Stroe S. Belloescu"

Hotel "Moldova"

Banca Națională (azi "Premier")

Centrul civic

Cinematograful "Victoria"

VERNISAJ

"Încă e verde câmpia faptelor noastre și încă
herghelii înaripate fac dragoste
alungându-se;
aerul e purpuriu de patimi, ademenind
pe neștiutorii de moarte."

(Unul în celălalt...)

Atât de vulnerabilă

IULIE

- 2/1914 - A murit scriitorul **Emil GÂRLEANU**
 11/1855 - S-a născut folcloristul **Iuliu ZANNE**
 19/1980 - A murit scriitorul **Grigore SĂLCEANU**
 21/1939 - S-a născut poetul **Cristian SIMIONESCU**
 24/1911 - S-a născut criticul literar **George IVAȘCU**
 24/1909 - S-a născut filosoful **Constantin NOICA**
 28/1951 - S-a născut profesorul pictor **Dionisie GRADU**
 29/1885 - S-a născut **Victor Ion POPA**

AUGUST

- 1/1861 - S-a născut folcloristul **Mihai LUPESCU**
 1/1895 - S-a născut scriitorul **Ion VALERIAN**
 1/1933 - S-a născut prozatorul **Sergiu BRANDEA** (Israel), originar din Bârlad
 5/1922 - S-a născut prozatorul **Marin PREDA**
 6/1941 - S-a născut poetul **Cezar IVĂNESCU**
 12/1933 - A murit lingvistul **Alex. PHILIPPIDE**
 13/1917 - A murit poetul **Alexei MATEEVICI**
 15/1883 - S-a născut prozatorul **Corneliu MOLDOVANU**
 18/1957 - A murit poetul **George TUTOVEANU**
 21/1723 - A murit savantul acad. **Dimitrie CANTEMIR**
 25/1935 - S-a născut scriitorul **Mihai SABIN**
 31/1933 - S-a născut scriitorul **George GENOIU**

SEPTEMBRIE

- 1/1944 - A murit scriitorul **Liviu REBREANU**
 5/1858 - S-a născut scriitorul **Alexandru VLAHUȚĂ**
 6/1817 - S-a născut **Mihail KOGĂLNICEANU**
 13/1908 - S-a născut eruditul comparatist **Edgar PAPU**
 17/1881 - S-a născut poetul **George BACOVIA**
 18/1942 - S-a născut medicul-publicist **Nicolae BOTEZATU**
 20/1940 - S-a născut poetul **Ion Iancu LEFTER**
 24/1960 - S-a născut actorul-poet **Gruia NOVAC jr.**
 26/1873 - S-a născut poetul **Dimitrie NANU**
 27/1933 - S-a născut poetul **Grigore HAGIU**
 28/1882 - S-a născut savantul **Vasile PÂRVAN**
 29/2001 - A murit poetul **Gellu NAUM**
 30/1939 - S-a născut doctorul **Constantin TEODORESCU**